

หนังสือ

ตรุณศัพท์

เล่ม 3

โรงเรียนอัสสัมชัญ พระนคร
พิมพ์มณฑล

ป
๓๓๒.๔
๖

CUM PERMISSU SUPERIORUM

หนังสือ
ตรุณัติกา
เล่ม 3

โรงเรียนอัสสัมชัญ พระนคร
มีกรรมสิทธิ์

คำนำ

ตั้งแต่วันที่ได้อิมพ์หนังสือ “ดุริยศึกษา เล่ม ๑” เป็นคราวแรกมานั้น, มีครูและนักเรียนหลายคนพอใจมาถามข้าพเจ้าบ่อยๆ ว่า:— “เมื่อไรจะอิมพ์เล่มสองต่อไป? หรือจะมีเพียงเล่มเดียวเท่านั้น? ที่จริงควรแต่งต่อไปอีก ให้ครบชุดจนพอแก่ความต้องการสำหรับเป็นแบบเล่าเรียนเขียนอ่านในเชิงอักษรสมัยในภาษาไทย!”

แท้จริง, ข้าพเจ้าก็มีนิสัยชอบแต่งเรื่องอะไรต่ออะไร ซึ่งรู้สึกว่าจะมีคุณประโยชน์แก่เด็กๆ อยู่แล้ว; เมื่อถูกถามดังนี้อยู่เนืองๆ ก็เลยเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าพยายามรวบรวมบรรดาถ้อยคำ ซึ่งมีตัวสะกด, ตัวการันต์ และอักขระบัญญัติต่างๆ ที่ใช้พูด, ใช้เขียนกันอยู่ชุกชุมในภาษาไทย แล้วเลือกคัดจัดสรรเป็นแบบต่างๆ ตามระเบียบซึ่งเห็นว่านักเรียนจะสังเกต, และจำง่ายไว้เป็นแผนกหนึ่ง.

แล้วได้ค้นหาเรื่องนิทานที่เป็นจริงบ้าง, นิยายสำหรับสนุกๆ บ้าง, คติศาสนาบ้าง, ตำนานพงศาวดารบ้าง มาแต่งเป็นเรื่องสั้นๆ อย่างที่เข้าใจว่า พอสมกับความสามารถของเด็ก ที่จะรู้เข้าใจได้ มาแซมแทรก บทละเรื่องๆ อีกแผนกหนึ่ง หมายถึงให้เป็นเครื่องชักจูงใจนักเรียนให้เพลิดเพลินในการเรียน.

อนึ่ง เพื่อจะได้เป็นที่เปลี่ยนอารมณ์ของนักเรียน ซึ่งต้องอ่านคำร้อยแก้วเป็นพื้น, ข้าพเจ้าได้เลือกหาบทนิพนธ์ของ กวี บางท่าน ที่เป็นคำโคลง และคำกลอน อย่างเข้าใจง่าย มาประกอบกับเรื่องเหล่านั้น อีกชั้นหนึ่งบ้าง บางบท เพื่อเป็นโอกาสให้นักเรียนเริ่มคุ้นเคยกับวรรณคดีและสำนวนโวหารต่างๆ.

นอกจากนั้น ในบางเรื่อง ยังได้แซมรูปภาพประกอบไว้ด้วย เพราะรู้อยู่กับใจชัดๆ ว่า ธรรมดาเด็กทุกคนชอบใจอย่างที่สุด ที่จะดูรูปของผู้

ที่ เป็น ตัว การ สำคัญ ใน เรื่อง นิทาน ที่ เขา กำลัง อ่าน
อยู่ นั้น.

หาก ว่า หนังสือ “ดุริยศึกษา เล่ม ๓” นี้ ได้
เป็น เหตุ ทำให้ นักเรียน บาง คน ยิง ชอบ เรียน หนังสือ
ไทย และ ของ นำ รู้ อื่น ๆ มาก ขึ้น, ทั้ง ทำให้ เขา ยิง
นิยม นับถือ ใน สิ่ง ที่ ควร นับถือ เช่น ความ ประพฤติ
อัน ชอบ ชรรณ, ความ เลื่อมใส ศรัทธา ใน การ ปฏิบัติ
พระ ผู้ เป็น เจ้า, ความ นบ นอบ ต่อ บิดา มารดา ครู
บา อาจารย์ ฯลฯ เป็น ต้น แล้ว ข้าพเจ้า ก็ จะ มี ความ
ยินดี อย่าง ยิง. จะ ถือ ว่า หนังสือ ดุริยศึกษา เล่ม นี้
มี ผล สำเร็จ เต็ม ตาม ความ ประสงค์ ของ ข้าพเจ้า
ทุก อย่าง ทุก ประการ !

สิทธิบัตร : ขอ จง สำเร็จ ตาม ความ พิจารณา อัน นี้ ด้วย เทอญ :
ฟ. ฮีแลร์

โรงเรียน อัสสัมชัญ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๑๙๒๑.

พิมพ์ ครัง ที่ เจ็ด เมื่อ ก. ศ. ๑๙๕๘

สารบาญ

คำ นำ	— — — — —	ก
บท ที่ ๑.	ว่า ด้วย คำ เสียง เอา, อาว — —	๑
บท ที่ ๒.	หว่าน ข้าว — — — — —	๒
บท ที่ ๓.	คำ เสียง ร, ล — — — — —	๕
บท ที่ ๔.	เสีย รู้ ผู้ร้าย — — — — —	๑๐
บท ที่ ๕.	ความ สุข เป็น ของ ไม่ ถาวร —	๑๕
บท ที่ ๖.	นก ติด แล้ว — — — — —	๑๖
บท ที่ ๗.	คำ เสียง ไอ, อาย — — — — —	๑๘
บท ที่ ๘.	กิน ปูน ร้อน ท้อง — — — — —	๒๐
บท ที่ ๙.	คำ ที่ ใช้ ไม่ ม้วน มี ๒๐ คำ —	๒๔
บท ที่ ๑๐.	นาย สุดใจ — — — — —	๒๕
บท ที่ ๑๑.	สอง พี่ น้อง แบ่ง ขนม — — —	๒๘
บท ที่ ๑๒.	คำ พ้อง คือ คำ มี เสียง เหมือน กัน	
	แต่ ความ ต่าง กัน — — — —	๓๑

บทที่ ๑๓.	พระยา พาน— — — — —	๓๓
บทที่ ๑๔.	คำที่ใช้ ตัว ข (ไข่) สะกด และ การันต์ — — — — —	๓๕
บทที่ ๑๕.	สายโทรเลข — — — — —	๔๐
บทที่ ๑๖.	คำที่ใช้ ตัว ค (ควาย) สะกด —	๔๗
บทที่ ๑๗.	นาค ให้ น้ำ หรือ ไม่ ให้ ? — —	๔๘
บทที่ ๑๘.	คำที่ใช้ ตัว ค (ควาย) สะกด ต่อไป — — — — —	๕๔
บทที่ ๑๙.	ผล แห่ง ทาน — — — — —	๕๕
บทที่ ๒๐.	ขึ้น ก็ ปุด ! ลง ก็ ปุด ! — — —	๖๐
บทที่ ๒๑.	คำที่ใช้ ตัว ค (ควาย) การันต์ —	๖๒
บทที่ ๒๒.	ชุด อุโมงค์ — — — — —	๖๓
บทที่ ๒๓.	พรวน เบ็ด กับ ลูก ปลา — — —	๗๐
บทที่ ๒๔.	คำที่ใช้ ตัว ข (ระฆัง) — — —	๗๒
บทที่ ๒๕.	นักบุญ มาร์ตร์ ๔๐ องค์ — —	๗๓
บทที่ ๒๖.	เสือ มี ลาย — — — — —	๘๑

บทที่ ๒๗.	คำที่ใช้ ตัว จ สะกด	— — —	๘๓
บทที่ ๒๘.	นาย สะท่อน	— — — —	๘๔
บทที่ ๒๙.	เพลงเฮโล! สาละพา!	— —	๘๕
บทที่ ๓๐.	คำที่ใช้ ตัว จ สะกด (ต่อไป)	—	๘๖
บทที่ ๓๑.	หลวงพินิจวรรณ	— — —	๘๘
บทที่ ๓๒.	คำที่ใช้ ตัว จ สะกด กลาง คำ		๑๐๒
บทที่ ๓๓.	มะสะลุม	— — — —	๑๐๓
บทที่ ๓๔.	คำที่ใช้ ตัว ช (ช้าง) สะกด	—	๑๑๒
บทที่ ๓๕.	ปากแหวง กับ หลัง โกง	— —	๑๑๓
บทที่ ๓๖.	อ้ายตุ๊ดตู่	— — — —	๑๑๘
บทที่ ๓๗.	คำที่ใช้ ตัว ช (ช้าง) สะกด		
	กลาง คำ	— — — —	๑๒๑
บทที่ ๓๘.	พระไชยเชษฐ	— — — —	๑๒๒
บทที่ ๓๙.	คำที่ใช้ ตัว ฉ (หญิง) สะกด	—	๑๒๘
บทที่ ๔๐.	ทูปหม้อแตกกลับได้เมือง	—	๑๒๘

บทที่ ๔๑.	คำที่ใช้ตัว ญ (หญิง) สะกด (ต่อไป) — — — — —	๑๓๕
บทที่ ๔๒.	จุด “เอียนตุน” ดูเล่น — —	๑๔๐
บทที่ ๔๓.	คำที่ใช้ตัว ญ (หญิง) ในคำ —	๑๔๓
บทที่ ๔๔.	อนุญาต ให้ ปด! — — — —	๑๔๘
บทที่ ๔๕.	สำเร็จ เพราะ รัก กัน — — —	๑๕๑
บทที่ ๔๖.	คำที่ใช้ตัว ญ (หญิง) สะกด กลาง คำ — — — — —	๑๕๓
บทที่ ๔๗.	หนู เล่าไล่ชื่อ — — — — —	๑๕๔
บทที่ ๔๘.	คำที่ใช้ตัว ญ (ชญา) ทั้ง สะกด และ ไม่ สะกด — — — — —	๑๖๐
บทที่ ๔๙.	ยิง กระสุน — — — — —	๑๖๑
บทที่ ๕๐.	คำที่ใช้ตัว ญ (ปญัก)— — —	๑๖๓
บทที่ ๕๑.	แรก นา ขวัญ — — — — —	๑๖๘
บทที่ ๕๒.	เต่า กับ หอย โข่ง — — — —	๑๗๗

บทที่ ๕๓.	คำที่ใช้ตัว ร (ฐาน) สะกด และ	
	ไม่สะกด — — — — —	๑๗๘
บทที่ ๕๔.	ดาวิด ไม่ประทุษร้าย ตอบ — —	๑๘๐
บทที่ ๕๕.	คำที่ใช้ตัว ร (ฐาน) สะกด	
	และ การันต์ — — — — —	๑๘๖
บทที่ ๕๖.	ดาวิดไม่ประทุษร้าย ตอบ (ต่อไป)	๑๘๗
บทที่ ๕๗.	หนู ละเลิง — — — — —	๑๘๘
บทที่ ๕๘.	คำที่ใช้ตัว ข (มณฑล) สะกด	
	และ การันต์ — — — — —	๑๘๙
บทที่ ๕๙.	พระ บิดา แห่ง ชาติ — — —	๑๙๐
บทที่ ๖๐.	คำที่ใช้ตัว ฅ (ผู้เฒ่า) และ ตัว	
	ณ (เณร) — — — — —	๒๐๐
บทที่ ๖๑.	สาบาน — — — — —	๒๐๑

บทที่ ๑

ว่าด้วยคำเสียง เขา, ฮาว.

เท้ากราบ—	เบ้า—ปั	เหา—เล็ม	เขา ย่อม—
ท้าว—เชอ	ป้าว—ร้อง	หาว—นอน	ขาว—สั้น
แก้ว—ลืบ	เข้าคุก—	เขา—เรา	เลาเคี้ยว—ๆ
ก้าว—เดิน	ข้าว—คราว	ขาวสี—	ลาวชาติ—
เตาคิด—	เรา—เขา	เสา—ธง	เงาโหด—
ดาวดวง—	ราวเรื่อง—	สาวรุ่น—	ฉาวข้อ—

เวลากลางคืน เตานอนทางถูก เพราะดูดาว. ปลา
เน่า ตัวเดียว ทำให้ ปลา เหม็น หอม ทั้ง ข้าง. ลืบ คน
ใหม่ เข้า ไม่ เท่า หนึ่ง คน เก้า ออก. ไป ทะเล ไม่ เม
ข้าว ปลา กิน ได้ ก็ สบาย. ใน แผ่นดิน พระ นิ่ง เกล้าฯ
กล่าว กัน ว่า ทรง โปรด ให้ ตั้ง เตา เผา ฝุ่น ที่ ตำบล
หน้า วัด สุทัศน์. พอ ตก ค่ำ ฝูง ค้าง คาว ออก หา กิน.

พระเจ้าแผ่นดิน เป็น หัว หน้า ของ ชาติ ฉั่น ไต, พระ-
เป็น เจ้า ก็ เป็น หัว หน้า ของ โลก ฉั่น นั้น. สักส้าว
เอ๋ย! มະนาว โตง เตง ขุนนาง มาเอง ว่า จะ เล่น
สักส้าว; มือ ไคร ยาว สาว ได้ สาวเอา, มือ ไคร สั้น
เอา เถาว์ลย์ ต่อ เข้า.

บทที่ ๒
หว่าน ข้าว.

คราว หนึ่ง พระ มหา เขษุ เจ้า เสด็จ ประทับ อยู่
ตาม เเชิง เขา แห่ง หนึ่ง ริม ชาย ทะเล พร้อม ด้วย
บรรดา สาธุศิษย์ อาปอสโตโล ทั้ง หลาย ทรง ทอด
พระ เนตร เห็น มหาชน ชาว ยิว เดว ติด ตาม พระองค์
มา เป็น อัน มาก ประสงค์ จะ คอย ฟัง คำ เทศนา สั่ง
สอน จึง ทรง พระ มหา กรุณา โปรด เกล้า เล่า เป็น

นิทาน เปรียบ เทียบ ว่า:— “ยังมี ชาย ขาว นา คน
หนึ่ง เมื่อ ถึง ฤดู ทำ นา ก็ เอา เมล็ด ข้าว ปลูก
หว่าน ลง ใน นา. เมล็ด ข้าว ที่ หว่าน ลง ไป นั้น บาง
เมล็ด ก็ เผอิญ กระเด็น ไป ตก ลง ตาม ถนน หน ทาง,
นก เก็บ เอา ไป กิน เสีย บ้าง, คน เดิน ไป มา เอา เท้า
เหยียบ บำ บ้าง จน ไม่มี เหลือ.

ข้าว ปลูก บาง เมล็ด ก็ เผอิญ ตก ไป ใน ที่ ดิน ที่
แข็ง เป็น กรวด ทราย. พองอก ขึ้น ยัง ไม่ ทน ใหญ่
โต เท่า ไร, ต้น ก็ เคา เหงา เหี่ยว แห้ง ตาย ไป เสีย
เพราะ ดิน ไม่ ชุ่ม ชื่น, ราก เน่า ก็ แห้ง หงอย ไม่
ทน จะ หยั่ง ลง ให้ ลึก ได้.

บาง เมล็ด ข้าว ก็ จำเพาะ ตก ไป ใน ราว ป่า ที่
รก ๆ, ล้วน แต่ มี หญ้า ร้าย เถรือ เขา เถาวัลย์;
พองอก ออก ต้น ก็ จะ โต ให้ มี รวง เป็น เมล็ด ไม่
ได้ ด้วย หญ้า ร้าย หนาม รก เหล่า นั้น ปก คลุม เสีย

ก็ต้อง กลับ ผุ เน่า เปล่า จาก ผล ไป.

ส่วน ข้าว ปลูก อีก บาง เมล็ด นั้น ไป ตก ใน
ที่ นา อัน เป็น ดิน ดี ชุ่ม ชื่น แล้ว ถึง ออก งาม
ออก รวง ได้ ผล เมล็ด ละ ร้อย บ้าง, หก สิบ
บ้าง, สาม สิบ บ้าง, ต่าง ๆ กัน เป็น ลำดับ นั้น
แล.”

สมเด็จพระมหากรุณาเจ้า ทรง ตรัส เท่านั้น แล้ว
ก็ ทรง นิ่ง เสียบ ไม่ กล่าว ประการใด ต่อไป. บรรดา
สาธุศิษย์ ทั้ง ปวง อยาก ทราบ ใน เรื่อง ราว แก้ว มูต
ของ คำ กล่าว เปรียบ เทียบ นั้น, ก็ เข้า ไป แพบ
พระ บาท แห่ง สมเด็จพระบรมศาสดา มหาเยซู
คริสตเจ้า กราบ บังคม ทูล ว่า:— “ความ อุปมา
นี้มี อธิบาย เป็น ไฉน เล่า พระ เจ้า ข้า? ขอ ได้
ทรง พระ เมตตา อธิบาย ชี้แจง ต่อไป เกิด พระ เจ้า
ข้า!”

พระมหากรุณาเจ้า จึงทรงโปรดอธิบายเนื้อ
ความอย่างนี้ว่า:— “ชาวนาที่หว่านข้าวลงในนา
นั้น เปรียบด้วยพระพุทธรูป; พระราชาของ
พระองค์ เปรียบเหมือนเมล็ดข้าวปลูกที่ชาวนา
หว่านลง; พันดินดีบ้าง, ไม่ดีบ้าง, ที่เมล็ด
ข้าวปลูกตกลงนั้น เปรียบเหมือนหัวใจของบุคคล
ที่ได้ฟังคำสั่งสอนนั้น.

บางคนพอได้ทราบคำสั่งสอนของพระองค์
แล้ว ยังไม่ทันเอามาเป็นอารมณ์ ก็พอปลื้ม
มาถอนเอาออกไปเสียบ้าง, จึงเป็นดังเมล็ด
ข้าวปลูกที่พอตกลงในถนนหนทาง, ต้องฉีก
หายเสียด้วยนกเอาไปกิน หรือเท้าคนเหยียบ
บด เช่นนั้น.

บางคนพอทราบคำสั่งสอนแล้ว ก็เต็มใจ
จะถือตาม, แต่หากไปถูกเขาเบียดเบียน ก็ดี, ถูก

ความลำบาก เพราะ คำสั่งสอน นั้น บ้าง ก็ ดี, คน
ก็ ย่อ ท้อ หหมด ศรัทธา เสีย; เช่น นั้ จึง เปรียบ
ด้วย เมล็ด ข้าว อัน ไป ตก ใน ที่ กรวด ทราย, ถึง
จะ แดก ราก ออก, ก็ ไม่ ยาว หยั่ง ลง ไป ให้ เป็น ราก
เง่า เกิด ต้น ได้.

คน อีก จำพวก หนึ่ง นั้น เฝ้า เอา ชูระ กังวล อยู่
แต่ ด้วย การ ทำ มา หา กิน และ การ สนุก สนาน ไม่
เว้น เวลา; คน ชนิด นั้ เมื่อ ได้ ฟัง คำ เทศนา สั่งสอน
แล้ว ก็ หา ไต ทำ ตาม ให้ มี ผล บริบูรณ์ ไม่; จึง มี
อาการ เสมือน เมล็ด ข้าว อัน ตก ที่ รก เรียว หนา
ไป ด้วย เกรื่อ เขา เถาวัลย์, เมื่อ แดก ราก เป็น
ต้น ขึ้น ได้ แล้ว ก็ หา ได้ เจริญ เติบ โต จน ออก รวง
ให้ สำเร็จ ผล ประโยชน์ ไม่.

ยังมี คน อีก จำพวก หนึ่ง เมื่อ ได้ ฟัง พระ วาจา
คำสั่งสอน แล้ว ก็ เลื่อม ใส ศรัทธา, ตั้ง ออก ตั้ง ใจ

เชื่อ ถือ, ปฏิบัติ ตาม โดย เต็ม สติ กำลัง และ
ความ เพียร พยายาม ของ ตน; คน จำพวก นี้ ก็ เกิด
มี ผล สามสิบ บ้าง, หกสิบ บ้าง, ร้อย บ้าง ตาม
ลำดับ จึง เปรียบ ได้ ว่า เป็น ดุจ หนึ่ง เนื้อ ที่ นา
อัน ตี บริบูรณ์ ฉะนั้น นั่นแล.”

ส่วน ท่าน ศาสนุศิษย์ อาปอสโตโล พอ ทราบ ใน
คำ เทียบ นี้ ก็ ยิง อุตส่าห์ ฟัง คำ เทศนา สั่งสอน ของ พระ
องค์ และ อุตส่าห์ ถือ ตาม ประพฤติ ตาม อยู่ เสมอ,
พระ องค์ จึง ทรง พระ มหา กรุณา โปรด เกล้า ให้ ท่าน
อาปอสโตโล เหล่า นั้น เจริญ ใน การ กุศล จึง เป็น
นักบุญ อรหันต์ ได้ สวรรค์ เป็น มรดก สิ้น ชั่ว นิรันดร์.

ส่วน เรา หมู่ นักเรียน ซึ่ง กำลัง อ่าน เรื่อง เปรียบ
เทียบ นี้ ถ้า เรา ตั้ง ออกจาก ตั้งใจ ถือ ตาม คำ สั่งสอน
ของ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ซึ่ง แทน ที่ พระ ผู้
เป็น เจ้า สำหรับ ตักเตือน สั่งสอน เรา ทั้ง อุตส่าห์

ประพฤติ ตาม เขียง อย่าง เรื่อง นิทาน ต่างๆ ซึ่ง มี ไว้
 ใน หนังสือ เล่ม นี้ ต่อ ไป แล้ว, ก็ จะ ได้ เกิด คุณ
 ความ ดี แก่ ตน ต่อ ไป ภาย หน้า สาม สิบ บ้าง, หก
 สิบ บ้าง, ร้อย บ้าง สุด แล้ว แต่ ฝีมือ และ นิสัย
 ของ ตนๆ คุณ เคี้ยว กัน นั้นแล.

ใช้ เป็น, มี คุณ; ใช้ ผิด, มี โทษ.

ความ ชอบ ประกอบ กิจ ก็ เพราะ วิทยา การ,	
โรค หาย มิ วาย ปรารถนา	เพราะ โสภณ วิเศษ ขลัง.
วิทยา และ โสภณ	คุณ ปรากฏ อนันต์
หาก ใช้ ไม่ ระวัง	กลับเกิดโทษประโยชน์สูญ.

บทที่ ๓

คำเสียง ร, ล.

โลก—พิภพ พลิก—กลับ โลง—ใส่ศพ ลาก—ยศ
 ไรศ—ภัย พริก—ไทย ไรง—เรียน ราบ—เรียบ
 แเปล-หนังสือ เลว—ทราม ลัก—ขโมย กำไล—มือ
 แปร—ปรวน เร็ว รวด—รัก—ใคร่ กำไร เงิน—
 เลือด เส้น— แลก-เปลี่ยน โคลง กาพย์—เลื่อง—ลือ
 เรือด—ไร แรก—เริ่ม โคร่ง ชั่ว— เรื่อง-นิทาน

—:—

อย่า รีบ ร้อน! เร็ว นึก มัก จะ ล้ม. ว่าว กุลา
 ลอย สะเหยิง แล่น ลี้ว ไป ตาม ลม. เอา พิมเสน
 แลก เกลือ เหลือ ระอา. แพร เชียงไฉ มี ช้อ เลื่อง
 ลือ ไกล. ทัว ทัง โลก คน เป็น ไรศ ไม่มี เว้น.
 แเปล เรื่อง อะไร อย่า ให้ เนื้อ ความ แปร ปรวน เป็น

อิน ไป เสีย. รัก วัว ให้ ผูก, รัก ลูก ให้ ตี. เรือใด,
 ขุน วน ระดม กัน กิน เลือด เรา. โอ! ยาม ตน ไป
 ทะเล แต่ ผู้ เดียว จะ เหลียว ช้าย แล ขวาที่ วัว เหว;
 ท้อง ทะเล ลึก ล้ำ ล้วน น้ำ เขียว. กลืน ระลอก
 กลอก กลิ้ง เป็น เกลียวๆ, ทาง ก็ เปลี่ยว, ใจ ก็ เปลา
 นำ เสรว้าใจ.

บทที่ ๔
 เลี้ยวรู้ผู้ร้าย.

ณ ท่าตลาดริมราวป่าแห่งหนึ่ง มีพวกลาว
 ชาวไร่ชาวนาตั้งท่ามาหา กิน เลี้ยงชีพ ราวๆ ร้อยครัว
 เรือนด้วยกัน; ชาวบ้านราษฎรรักใคร่สามัคคีกัน
 ทุกคนทุกเหล่า ทุกหลังคาเรือนก็ว่าได้. มีหัว
 หน้า นายบ้าน อยู่ปกครอง คบ คม รักษา ไม่ให้

เกิด การ ลอบ ลัก ตี ขิง วัง ราว น้อ โกง วิวาท
 บาด หมาย กัน ได้. ใน แม่ น้ำ ลำคลอง จะ ขึ้น ล่อง
 ก็ สะดวก ดี, ไม่ มี ผู้ร้าย เข้า มา ราว ราว กวน ได้
 เพราะ ชาว บ้าน รัก ใคร่ สามัคคี ประอง ดอง กัน อย่าง ยิง.

ใน ไร่ ใน นา ถ้า ที่ ไหน เป็น หลุม เป็น บ่อ, เป็น
 ห้วย ปลูก สูง เหลือ กำลัง เจ้า ของ จะ ทำ ให้ ราบ
 เรียบ ได้ ก็ ขอ แรง เพื่อน บ้าน เหล่า นั้น มา ช่วย กัน.
 บาง ที่ เมื่อ เลิก งาน แล้ว, เขา ก็ เลี้ยง ข้าว เลี้ยง
 ขนม กัน ด้วย สนุก ราว กับ ใน บ้าน ใน เมือง ที่ มี
 ห้าง, มี โรง ราน, มี ตลาด; เขา อยู่ ก็ แต่ ไม่ มี รถ
 ลาก, รถราง แล่น ขึ้น ล่อง ตาม ถนน หน ทาง
 เหมือน ใน กรุง เทา นั้น; พวก โจร ก็ ไม่ กล้า มา
 ปล้น ทำ อันตราย ไพร่ บ้าน เหล่า นี้ ได้ เลย. พวก ขี้
 เหล้า เมายา ก็ ไม่ ค่อย มี มา เกะกะ, สงบ เงียบ
 เรียบ ร้อย ราว กับ ว่า มี พล ตำรวจ ตรวจ ตรู ตลาด

ตระเวน อยู่ ทุก เวลา.

ใน
ราว ป่า
ไม้ ใกล้เคียง
ไม่ ไกล
จาก หมู่
บ้าน ตำบล
บลันเต้า

มี พวก ลาว ชาวไร่ ชาวนา

ไร่นัก มี พวก ปล้น พวกหนึ่ง ส้อง สุม คบ
คุ่ม กัน อยู่ริม ภูเขา เป็น พวก ใหญ่, เหลือ วิสัย
ที่ บ้าน เมือง จะ ออก ตรวจปราบปราม เหล่า ร้าย
ร้าย นี้ จับ เอา มา ลงโทษ ได้, เพราะ มัน เกลี้ย
ฉลาด เล็ดลอด ช่อง เล็ก ช่อง น้อย หลอก ล้อ หนี
เร้น เล่น ได้ ตาม ชอบใจ ไม่ ให้ ใคร พบ เห็น.

โจร พวก นี้ มี นาย ผู้หนึ่ง, ร่าง กาย แข็งแรง
ดำ สัน, ดู ร้าย น่า กลัว น่า เกลียด พิลึก. มัน สั่ง ให้

ลูก แล่ง ลูก สมนุ ของ มัน คอย ราย ทาง จับ คน ไป
 มา แย่ง เอา เสื้อผ้า ไม่ว่า ผ้าลาย ผ้าสี และ
 เงิน ทอง เข้า ของ เสีย หลาย ราย จน ข้าว เลื่อง ถือ
 ออก ลั่น ไป ก็ ยิง ไม่ มี ใคร กล้า ไป จับ มัน ได้. มัน
 ก็ ยิง ทนง ตน มาก ขึ้น ยก มา ปล้น บ้าน ที่ กล่าว
 แล้ว ข้าง ต้น บ่อยๆ หลาย ครั้ง หลาย คราว แต่ ชาว
 บ้าน พร้อม ใจ กัน ช่วย กัน สู้รบ ไล่ ฆ่า ตี พวก มัน
 แพ้ พ่าย ไป ทุก ครั้ง.

อยู่มา มัน คิด จะ ปล้น บ้าน เหล่า นี้ ให้ ชนะ ให้
 ได้ จึง ปลอม ตัว มา รับจ้าง เป็น กุ๊ก อยู่ ใน หมู่
 บ้าน นี้ จน สนธิ สนม กับ ชาว บ้าน ร้าน แพ ทุก หน้า
 แล้ว จึง ยุ แหย่ ลวง ให้ ชาว บ้าน ผิด ใจ กัน, ต่่าง
 คน ต่าง ก็ ถือ ตน ไม่ จ้อง อกัน.

เมื่อ เห็น ว่า แดก สาม ก๊ก กัน พอ แล้ว ก็ รวม
 ลง มือ พา พรก พวก มา ปล้น. ชาว บ้าน ต่าง ก็

ไม่มี ใคร ช่วย ใคร และ พูด เสี้ย ว่า:— “มัน ไม่ ง้อ
 เรา แล้ว เรา จะ ง้อ มัน ทำ ไม่ เล่า?” โจร ก็ รวบ
 รวม เอา เงิน ทอง ได้ ตาม สบาย, ทำ เอา ชาว บ้าน
 ลาว ถ่ม จม ล้ม ละลาย ทุก บ้าน เพราะ เหตุ ที่
 แดก ร้าว สามัคคี นั้น เอง, ดู ก็ ไม่ น่า จะ ทำลาย
 ไม่ตรี กัน เสี้ย แต่ เพราะ เสี้ย รู้ พวก เหล่า ร้าย
 ที่ เป็น อริ กัน นั้น เอง.

บทที่ ๕

ความสุข เป็น ของ ไม่ ดาวร.

เด็ก หนึ่ง นอเลาะ อ่อน

บิดา

“เออ พ่อ! สิ่ง ไต นา

โลก นี

หาย เร็ว ยิ่ง กว่า सा—

รพัต นะ พ่อ?

ขอ พ่อ จง ช่วย ชี

ช่อง ให้ ฉันท เห็น!”

“น้ำไหล, ลมพัด, ทัง

ดาว หมุน

ฟ้า แลบ อีก พลุ ผลุน

โผล่ ขึ้น,

เมฆ เคลื่อน อีก สกณ

บิน รบ นะ พ่อ

โปรด ช่วย ชี ลัก ดิน

เจ็ด นี ไหน เร็ว?”

—“ลูก เอ๋ย! ความ คิด เจ้า

ยัง ไกล

ทั่ว ที่ ว่า เร็ว ไว

เหล่านั้

ความ สุข ช่ง มี ใน

มนุษย์ นะ ลูก

น แหละ เป็น ของ สัน

เสอม สัน เร็ว สุญ!”

บทที่ ๖
นก ตืด แร้ว.

๑ นาย แผลง กับ นาย หร่ำ ทำไร่ เข้า
 เผ้า รบ แร้ว ขับ ไล่ กระจาบ ป้า
 แขนว บ่วง แร้ว ข่าย ลอบ รอบ คันนา
 แล้ว ยัง กล้า ลัก เกล็ด เมล็ด กิน.
 นาย หร่ำ ว่า “ อ้า ต้อง เอา ตลบ ดัก.”
 นาย แผลง ทัก “ โอ๊ย ! ตลบ ไม่ พบ กลิ่น.”
 เรา รู้ บ้าง นะ พ่อ เอ๊ย ! เคย ได้ ยิน
 เรื่อง ฤทธ บิน เรา จะ เล่า ให้ เจ้า ฟัง.

๑ เสียง กราว เกรียว เลี้ยว ลอย บิน ละ ลัว
 เป็น รว ๆ เต็ม คันนา ทั้ง หน้า หลัง,
 นับ เป็น หมัน เป็น พัน อนัน ตัง
 ไม่ หยุด ยัง เกล็ด ขาว เปลือก กระเดือก กลิ่น.

บ้าง เต็ม ลำ ร่าเริง ละเลิง เล่น,
 บ้าง ร้อง เร็น หลบ ไล ระวัง ร้น,
 พราน ตลบ ข่าย ครอบ เสี่ยง โครม กรัน
 กระจาบ ตัน พร้อม กัน ถลัน ลอย.

๑ เพราะ มาก มาย หลาย แรง แผลง ฝัก
 รู้ ลอด หลีก ตลบ แล่ง จน แร้ง ร้อย
 รวม กำลัง แร้ง เรียว แล้ว เลี้ยว ลอย
 ถ่วง รีม คอย ราว คอน ก็ ร่อน ลง,
 เอา ตลบ ครอบ คลุม กับ ชุ่ม รว
 พา กัน ลอด รอด ตัว ไม่ เหลือ หลง
 เพราะ ร่วม รัก พรัก พร้อม ฤทัย ตรง
 จึง ไม่ ปลง ชีพ, ปลอด รอด บรรลัษ."

๑ หร่ำ ว่า "แผลง! แกล้ง เล้า หลอก เรา เล่น,
 เรา รู้ เจน เรือง กระจาบ เขา ปราน ได้!

ฮู้ย ! ขรว เหล่ ! หัว ลั่น ราน ขาข โพล
 แก กรอบ ได้ ไล่ ตะกร้า มา กว่า พัน
 ตลบ รวบ ที่ ไร ได้ ตั้ง ร้อย
 โย มิ ลอย แล่น ลี้ว ไป สวรรค์ ?
 ตะกรูป หัว บั บรลัย ไป ทั้ง นั้น,
 แล้ว ช่วย กัน จับ ล่อน ถอน ขน เลย."

๑ "เออ ! พ่อ หร่า ! ว่า ขรว เหล่ แก จับ ได้
 เรา ก็ ไม่ กล่าว ค้าน ดอก ท่าน เอ้ย !
 เพราะ นก ไม่ ร่วม รัก พรัก พร้อม เวย
 จึง ต้อง เลย มะตอ ตาย หมด ทุก ตัว.
 ถ้า บิน ขอม พร้อม พรัก ไม่ ลักลั่น
 หมุน กำปั่น กลับ ได้ ท้าย เป็น หัว
 ที่ เล่า ว่า พา ตลบ ไป ค้าง รว
 เพราะ ทุก ตัว ร่วม กัน ทั้ง นั้น เอย."

บทที่ ๗

คำเสียง โอ, อาย.

ไผ่—ผืน	ไทย เมือง—	ไช่—ไก่อ	ไช้ เจ็บ—
ฝ้าย ช้าง—	ท่าย—ทำนาย	ข้าย ลวดตา—	ค่าย บั้ม—
ไต่ ตับ—	ไร่—นา	ไร่ ยาก—	ไช้—ชน
ค้าย ล้ม—	ร้าย—มนต์	ร้าย ดู—	ข้าย—ขวา
ไถ่—โทษ	ไหว้—นมัสการ	ไ้ม—เอา	ไส—สะอาด
ถ้าย—ยา	ว้าย—น้ำ	หม้าย แม่—	สาย ต้น—

—:—

ความ เจ็บ อย่ารู้ได้, ความ ไช้ อย่ารู้มี. กิริยา
อัน ข้ม แข้ม แจ่มใส ใคร ๆ เขาก็ชอบใจ. ไช้ กับ
ยา ต้องให้ ตรงกัน โรค จึง จะ หาย. ใบ ประกาศ
นียบัตร แจกให้ แก่ นักเรียน ที่ สอบ ได้ ได้. ผ้าไหม
ทากัน ว่า ไทย รู้จัก ทำ นาน ตั้ง ๑๐๐๐ ปี มา แล้ว.
ถึง ใจ ดี ถ้า ปาก ร้าย คน หน้า ยอ แหนง. คน เกียจ

กร้าน นานไป จะ ไร่ ทรัพย์, จะ อาภัพ ยาก ร้าย หลาย
สถาน. เมื่อ ตัว คำ น้ำ ใจ ย่ำ ฝั่ สูง. เด็ก อายุ อยู่
ใน ปฐมวัย เรียบ อะไร ได้ ไหวๆ. ไทย มัก ทาย กัน
ว่า:— “อะไร เอ่ย? อ้าย ไบ้ เดิน หน้า อ้าย บ้า เดิน
หลัง?” แล้ว ตอบ ว่า:— “ควาย ลาก เกวียน!”

บทที่ ๘
กนิ ปุณ ร้อน ท้อง.

มี ราชสีห์ ตัว หนึ่ง ตั้ง ตน ขน เป็น เจ้า ของ สัตว์
ทั้ง ปวง ซึ่ง อาศัย อยู่ ใน แดน เขต ราว ป่า นั้น; ตั้ง
หมี่ ตัว หนึ่ง ขน เป็น เสนาบดี ผู้ บังคับ บัญชา การ
สิทธิ ชาติ. ท่าน พระบา ราชสีห์ นั้น ตั้ง กฎหมาย
มิ ให้ สัตว์ ทั้งหลาย ทั้ง ปวง ใน อาณาเขต ของ ตน
ทำ อันตราย ซึ่ง กัน และ กัน, เว้น แต่ ผู้ ที่ ทำ ผิด

โทษ ถึง ตาย จึง ปรับ 'โหม ให้ ประหาร ชีวิต ได้.

บรรดา สัตว์ ที่ บริโภค เนื้อ สัตว์ เป็น อาหาร ก็ ต้อง
ไป แสวงหา ใน ที่อื่น ไกลๆ; สัตว์ ทั้ง หลาย ใน ป่า นั้น
ก็ พา กัน ไหล มา เท มา เข้า สวามิภักดิ์ ยอม ให้ พระ-
ยา ราชสีห์ เป็น เจ้า นาย เพราะ เห็น ว่า ช่อ ตรง,
ตั้ง พระทัย รักษา ความ สุข สบาย ของ ไฟว์ บ้าน พล
เมือง ของ ตน จริงๆ; มี เวลา เข้า ประชุม ปรีกษา ข้อ
กิจ ราชการ สำคัญๆ เสมอ มิ ได้ ขาด และ ไม่ว่า ใคร
ผู้ใด จะ เข้า เฝ้า ร้อง ทูล ขໍ เมื่อไร, ท่าน ก็ ทรง
ชำระ ให้ เอง ให้ หาย ทุกข์ ให้ หาย ร้อน จน ได้.

วัน หนึ่ง กำลัง ท่าน สัตว์ ขุนน้ำ ขุนนาง เหล่า นั้น
เข้า เฝ้า อยู่ พร้อม หน้า กัน มี นาง กวาง ตัว หนึ่ง คลาน
เข้าไป ตรง หน้า ที่นั่ง บังคม ไหว้ แล้ว ทูล ท่าน
พระยา ราชสีห์ ว่า:— “ ควร มิ ควร แล้ว แต่ จะ โปรด
พระ เจ้า ข้า!” ท่าน เจ้า ชีวิต ราชสีห์ ได้ ยิน ก็ เหลียว

พัคตร์ เหลือบ เนตร เจ็บ หู คอย ฟัง ทัน ที่ ทัน ใจ.

นาง กวาง จึง ทูล ต่อ ไป อีก ว่า:— “เมื่อ คั้น น้
เวลา ประมาณ สาม นาฬิกา เกล้า กระหม่อม ฉันทัน
นอน พอ หลับ ม่อ ยไป, ได้ยิน เสียง ลูก ของ เกล้า
กระหม่อม ร้อง “แอ๊ด! เอ้!” ขัน ครั้ง เดียว ก็
เจ็บ! เกล้า กระหม่อม ลูก ขัน คั้น หา ก็ ไม่ เห็น
ลูก, พบ แต่ เลือด เร็ย ระบาย อยู่; ขอ ได้ ทรง กรุณา
เกล้า กระหม่อม ผู้ ยาก ไร้, พิจารณา เอา ตัว ผู้ร้าย
ราย น ให้ ด้วย!”

พระยาราชสีห์ ฟัง จบ จึง เหลือบ ตา สังเกต ดู หมู่
บริวาร ทั้ง หมด ว่า ใคร จะ พิรุช อย่างไร บ้าง. ขณะ
นี้ เจ้า หมา ไน อยู่ ที่ นั้น ออก ร้อง เฝ้าๆ แล ไป
ครั้ง ไร ก็ สบ ตา พระยาราชสีห์ ทุก ที. กลั้น ปาก
ไว้ ไม่ได้ ก็ เอ่ย ขัน ว่า:— “ควร มิ ควร แล้ว แต่ จะ
โปรด! ข้าพเจ้า ไม่ ได้ กล้า กราย เข้า ไป ที่ กวาง

เลย! มันให้เจ็บๆ ไข้ๆ นอนท้องขึ้นท้องเพ้อ
มาหลายวันแล้ว, ก็ที่ไหนจะไปเอาลูกกวาดมา
กินได้เล่า พระเจ้าข้า? ถึงจะขันสูตร สบถ
สาบานก็ได้! เป็นเปล่าแน่เจี๊ว พระเจ้าข้า!”

พระยาราชสีห์ได้ยินหมาโนว่า ก็เข้าใจได้
ดี ๆ ไม่ต้องสงสัย, จึงสั่งอรรคมหาเสนาบดีให้
ว่า:— “อ้ายนี่! เขายังไม่ออกหมายเรียก, มันก็
ให้การแก้ตัวเสียก่อน, อย่างที่เคยกล่าวกันว่า
“ใครกินปูนต้องร้อนท้องไปเอง” เอามันไปลง
โทษเสีย ฐานทำร้ายแม่หม้ายอนาถา ตาม
กฎหมายอาญาเถอะ!” หมื่ก็คว่ำเอาหมาโนไป
ควักดูตบไตไส้พุงเสียทันที.

บทที่ ๙

คำที่ใช้ไม้ม้วนมี ๒๐ คำ คือ

โกถึ—ซิด ใด คน— ไบ—บัว ไบ—ท่าไม
 โหญ่—โต ไบ—ไม้ ใต้ ทิศ— ใต้ จุด—
 ใฝ่—ฝั้น ไหล หลง— ใจ จิต— ใจ ไทมสอง—
 ใต้ สวม— ไคร่ รัก— ใส น้ำ— ใส—ข้าง ให้ เดิน
 สะกั๊ ฟั— ไข่—สอย ให้—ทาน ให้ ร้อง—
 ไคร—ผู้ใด ไบ่ คน— ใน นอก— ใน-สำหรับขึ้นฝ่าย
 ไข่ มี— ไหม เกว— นัยน์—ตา

—:—

ศัตรู ภาย ใน น่า กลัว ยิ่ง กว่า ศัตรู ภาย นอก.
 อย่า ไว้ ใจ ทาง, อย่า วาง ใจ คน จะ จน ใจ เอง.
 ข้าง นอก สุก ใส, ข้าง ใน เป็น โพรง. คน ดี มี เพื่อน
 เขา รัก ไคร่. ประเทศ จีน เป็น เมือง โหญ่. ทำ บุญ
 ให้ ทาน เหมือน เอา เงิน ฝาก ไว้ ไข่ ใน โลก หน้า.

พูด จา ก็ ให้ ชัด เจน อย่า ทำ อู้อู้อู้อยู่ ใน ลอ. หนัก
อะไร ก็ ไม่ เท่า เรา หนักใจ. ไบ กล้วย ป้า ไข่ ทำ
เชือก ได้ ดี เท่า เชือกปอ. คน สติ ดี รัง ใจ ไว้ ได้.
อะไร เอ๊ย? ตัน เท่า แขน, ไบ แล่น เสียว? - “อ้อย!”

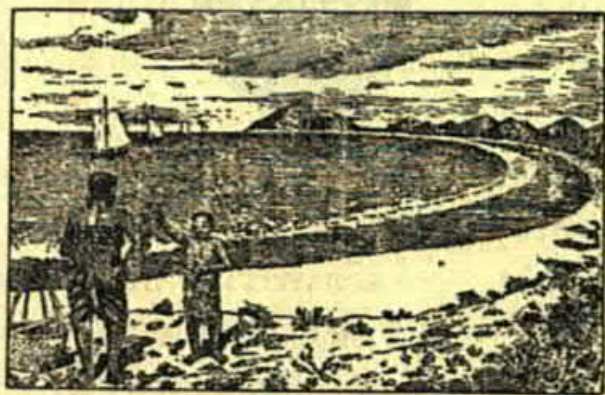
บทที่ ๑๐

นาย สุดใจ.

นาย สุดใจ เป็น นักเรียน ชาว กรุงเทพฯ; พอ
ตก เดือน มกราคม โรงเรียน หยุด, นาย สุดใจ ก็ ลง
เรือ ที่ ห้าง บอเนียว ตาม แม่ ส่ง น้ำ สะเก็ก เพื่อ
เปลี่ยน อากาศ ที่ อ่าง หิน ริม ชาย ทะเล ฝ้าย ได้.
รุ่ง ชัน เวลา เข้า วันที่ พ่อ สุดใจ มา ถึง, แม่ ส่ง
กับ นาย สุดใจ ก็ ออก เที้ยว เก็บ หอย ใส่ กระเป๋
นั่ง เล่น ทราบ ได้ ร่ม ตัน สน ริม ศาลา กัน สักครู่;
พ่อ สุดใจ สังเกต เห็น ทาง แหลม สามมุข มี เรือ โป๊ะ
หลาย ลำ ชัก ไบ-แล่น เข้า มา ทาง บ้าน ที่ ชั มื่อ

ให้น้ำดู พราง ว่า กับ น้ำ ว่า :

—“น้ำจ๋า! เรือ โป๊ะ เหล่านี้ ช่างงาม จริง! ดู
ใบ ไส สะอาด ราว กับ ใบ ลำลี, เห็น ที่ จะ ใช้ ผ้า
ใหม่ ๆ ทั้ง นั้น มิใช่ หรือ น้ำ จ๋า?” แม่ สง่า แด่ ดู
รู้ว่า ใบ เรือ นั้น ดู มัน สีส นวล ๆ เช่น นี้ เพราะ ถูก
แสง แดด ส่อง เท่า นั้น; ที่ แท้ ก็ เป็น ใบ เก่า ชรรรมา
นี้เอง. แม่ สง่า ก็ ทำ เป็น ใบ นิ่ง เสีย นาน แล้ว ต่อ
เมื่อ เรือ ค่อย ๆ แล่น เข้า มา ใกล้, แม่ สง่า ก็ ชู ให้
หลาน ดู เรือ โป๊ะ เหล่า นั้น อีก ใหม่.

น้ำจ๋า! ดูใบ ไส สะอาด ราว กับ ใบ ลำลี.

พอ เรือ ผ่าน มา ตรง ที่ พ่อ สุดใจ นั่ง ดู อยู่
 นั้น, นาย สุดใจ เอ๊ะ ใจ ขึ้น มา ก็ ร้อง ดัง ว่า :—
 “พุทโธ! น้ำ จำ! ดู เมื่อ ก็นี่ หลาน หลง ใหล แท้ ๆ
 นะ! อ้าย ที่ ดู สี ขาว นวล เป็น ไบ นั้น, ที่ แท้ ก็
 เป็น แด่ ไบ สี มัว ๆ มอ ๆ ทั้ง นั้น นะ น้ำ จำ!”

แม่ สง่า เห็น มี ช่อ ง ที่ จะ สอน หลาน จึง พุด
 เปรียบ ให้ หลาน ฟัง ว่า :— “พ่อ สุดใจ เอ๊ย! การ ดู
 ผิด ๆ หลง ๆ อย่าง นี้ ใน โลก นี้ มี มาก ต่อ มาก นะ!
 หลาน ต้อง ระวัง ตัว ใน ข้อ นี้ ให้ มาก ๆ สัก หน่อย จึง
 จะ ดี! มิฉะนั้น หลาน คง หลง เช่น วัน นี้ อีก เป็น
 แน่! เป็น ต้น ว่า เมื่อ หลาน จะ เลือ ก หา เพื่อน
 เล่น ก็ ดี, หรือ เมื่อ ใคร เขา จะ ขวน เล่น กับ เขา ก็
 ดี, ถ้า หลาน ยัง มิ ทน จะ สังเกต ว่า เป็น ใคร ต่อ
 ใคร, ดี ชั่ว ประการ ไດ เสีย ก่อน แล้ว ก็ นำ กลัว
 นัก นำ กลัว หนา ว่า หลาน จะ มา โดน เอา คน ชั่ว,

คน เกเร, มิ ตี สัก ครั้ง หนึ่ง เป็น แน่; เพราะ คน
 เรา นั้น มัน ก็ คล้าย กับ ใบ เรือ นี้ แหะละ; คือ เมื่อ
 เวลา แล ดู กิริยา ทำ ทาง แต่ ห่าง ๆ เฝิน ๆ นั้น ดู
 เป็น คน ใจ ดี, ใจ งาม ทั้ง นั้น; แต่ ครั้น เมื่อ มา
 แล ดู ให้ ใกล้เคียง ๆ เข้า ก็ กลับ เห็น ว่า เป็น คน ใจ
 ชั่ว, ใจ ดำ มิ ควร จะ คบ หา สมาคม ก็มี มาก.
 เหตุ ฉะนั้น เมื่อ หลาน จะ มา รัก ใคร ใฝ่ ผัน ใน ใคร ๆ
 แล้ว เมื่อ ใด, ข้อ ใหญ่ สำคัญ หลาน จง ดู เขา ให้
 ละเอียด เสีย ก่อน; มิฉะนั้น จะ เข้า ใจ ผิด.”

นาย สดุดใจ รับ ปาก กับ น้ำ ว่า:—“หลาน จะ ดู ให้
 ดี ๆ ก่อน จ๊ะ!” แล้ว ก็ เอา หอย เขี่ย ทราบ เล่น ตาม
 ประสา เด็ก.

บทที่ ๑๑

สอง พี่น้อง แบ่ง ขนบ. (ใช้ ไม้ ม้วน ครบ ๒๐ คำ)

๑ แม่ บุญศรี พี่ สะไ้ มี น้อง สอง
 เผ่า ปก ครอง ห่วง ไย จน ฝ่ ฝืน
 มี ของ กิน ของ ไซ้ ก็ ให้ ปั้น
 รัก ใคร่ กัน สนิท สนม มา นม นาน.
 มา วัน หนึ่ง สอง พี่ น้อง บ่ อด เข้า ใกล้เคียง
 มอง ดู ได้ ตู ทอง เห็น ของ หวาน
 สี่ สด ใส ใส่ ไบ ตอง รong บน จาน
 ก็ กล่าว ขาน ขอ กิน อย่าง สั้น ดี.

๑ แม่ บุญศรี ชอบ ชื่น ชื่น ของ หวาน
 หมด ทง จาน เลียง น้อง ทง สอง ศรี
 สอง พี่ น้อง รับ ปั้น ใน ท้น ที่
 แต่ ข้าง พี่ หยิบ ก่อน เอา ก่อน โต

ว่า “เรา กิน ก้อน ใหญ่ ไซ้ จะ ผิด
เรา ถือ สิทธิ แก่ กว่า อาวุโส.”

น้องเถียงว่า “ข้า เป็น น้อง ต้อง ก้อน โต
อย่า เจโก รู้ มาก ลำบาก ใจ.”

๑ ทั้ง สอง ข้าง ต่าง เถียง เสียง อัง มี
แม่ บุญศรี ฟัง แล้ว เห็น เหลว ไหล
ว่า “ช่าง เกิด ! ถึง จะ เป็น ผู้ใด ใคร
จะ พุด ไหม พ่อ หนู เอา หู ฟัง !
เจ้า เป็น พี่ จัด แฉ่ง สอง ก้อน,
น้อง หยิบ ก้อน, ส่วน พี่ หยิบ ที่ หลัง.”
สอง พี่ น้อง ฟัง พี่ ว่า “ดี จัง !”
บอก ไ้ นั้ง กิน ขนม น้า ชม เอย.

ไม้ ม้วน ๒๐ คำ

สะ-กั-ไ-ย-ไ-เ-ไ-ไซ้-ไ-ห้-ไ-กร-ไ-กั-ไ-ด้-ไ-ส-ไ-บ
ไ-ส-ไ-น-ไ-หญ-ไ-ช-ไ-จ-ไ-หล-ไ-ด-ไ-กร-ไ-หม-ไ-บ.

บทที่ ๑๒

คำ พ้อง คือ คำ มี เสียง เหมือน กัน แต่ ความ ต่าง กัน.

ย่า ป/— นี—ทะเล ว่า—กล่าว นำ—ดู,—รัก
 หนู สนาม- หนี—สิน หวี ต้ม— หน้า—คน,—ฝน
 ไม่—เอา ฟัง—อาศัย ข้าง—ซ้าย ท่า—น้ำ,—ทาง
 ไหม ไฟ— ผง แผลง— ค้าง ลิง— ถ้า—แม้—ว่า
 เท้า—กัน พุด ดอก— สิ้น หัน— สิ้นรู้ กระแส—
 ถั่ว(เผ่า)-แก่ พุทธ พระ-เจ้า ศิลป-ศาสตร์ สัญจน์ ด้วย
 สาย—

—:—

หมี่ ชอบ กิน น้ำ ผง. ตน ของ ตน เป็น ที่ ฟัง แก่
 ตน. โบสถ์ วัด แจ้ง สร้าง ครั้ง พระ พุทธ เลิศ หล้า,
 แต่ พระ ปรางค์ สร้าง แผ่น ดิน พระ นั้ง เกล้า. ถึง ฝน
 ล้า, ถ้า ว่า มี ดี กว่า เปล้า. เมื่อ หน้า ร้อน นำ ละ เหย
 เสียดจริง ๆ. ต่อ หน้า ทำ อย่างไร, ถับ หลัง ให้ ทำ
 อย่าง นั้น; อย่า เป็น คน หน้า ไหว้ หลัง หลอก. เขา

เล่าว่า คนติดเหล้า, ติดฝิ่น แล้วทั้งยาก. ลูกหน
 หนเจ้าหน, นี่ไม่ดี. ไฟไหม้หรือไม่ไหม้? - ตอบว่า
 “ไม่ไหม้จ๊ะ!” คำโบราณมีว่า “นางสร้อยสร้อย
 ส้ม, ห่มเสื่อ นุ่งกระสอบ หอบเสื่อ หนเสื่อ, ขน
 ต้นคาง, หักกิ่งคาง, ขว้างค่าง, ถกสี่ข้าง, ค้างค่าง
 กิ่งคางตาย.” อะไรเอ่ย? ตกน้ำไม่ไหล, ตกไฟ
 ไม่ไหม้! — เจา!

วิชาพารูปงาม.

เจ้าเป็นชาติเชื้อชาย	ความละเอียดเจ้าจงมี,
ความรู้ชูศักดิ์ศรี;	เป็นสตรีรูปเป็นทรัพย์.
ชาติชายถึงรูปงาม	วิชาทราบดีอับทรัพย์,
เป็นคนตกโลกลับ	ใครจะนับว่าตนดี?
เหมือนหนึ่งดอกชบา	เห็นต้องตาที่แต่สี
กลิ่นอายมิได้มี	เหมือนคนที่วิชาทราบดี;
อบเชยรากฝังดิน	หอมมิกลิ่นย่อมลือนาม
เหมือนคนรูปไม่งาม	มีความรู้ชูศรีตน.

(ของโบราณ)

บทที่ ๑๓

พระยาพาน.

ครั้งเก่าแก่แต่โบราณมา คนเรามักถือผี
 ลาง ลางร้าย กัน อยู่ ชุก ชุม; เช่น บุตร แรก คลอด
 ออกมา, บิดา มารดา และปู่ ย่า ตา ยาย มักหา หมอ
 หา โหร มา ดู; ถ้า ทาย ว่า ดี มี บุญ แล้ว ก็ เต็ม ใจ
 เลี้ยง; แต่ ถ้า หมอ ทาย ว่า ร้าย แล้ว ก็ พา กัน ออก
 ไหม้ ไล่ ข่ม ทั้ง นั้น. บาง คน ถึง กับ เอา ทารก นั้น
 ไป ทิ้ง เสีย ก็มี เช่น พระยาพาน ผู้ที่ ได้ สร้าง พระ-
 ปฐมเจดีย์ ใน เมือง สยาม เรายุ่ เอง เมื่อ แรก เกิด
 มา เขา ว่า บิดา มารดา เอา ไป ทิ้ง เสีย เพราะ โหร ได้
 ทำนายว่า จะเป็น คน ไม่ ดี.

ธรรมเนียม ชนิด นี้ เป็น ธรรมเนียม ดู ร้าย เหลือ
 เกิน ไม่ เหมือน กัน กับ ธรรมเนียม ของ สัตบุรุษ

คริสตัง ทุก วัน นั เลย ซึ่ง พอ บุตร เกิด มา ก็ รับ
เอา ไป วัด ไป วา ไป หา พระ สงฆ์ ให้ อวย สัถ อวย พร
ให้ เจริญ วัฒนา ต่อ ไป.

ก็ อัน ว่า พระยา พาน นั เล่า เมื่อ แรก เธอ เป็น
ทารก แดง ๆ อยู่ จำเพาะ หน้าผาก ของ เธอ ไป
กระทบ ขอบ พาน เข้า เป็น รอย ไป นิด หนึ่ง, พระยา
กง ผู้ เป็น บิดา เห็น ไป ว่า น่า จะ เป็น นาง ร้าย
จึง ให้ หา หมอดู มา ทำนาย. หมอดู นั้น ทำนาย ว่า
เด็ก คน นั้น จะ เป็น คน ดุ ร้าย จน ถึง ขำ บิดา ตาย
พระยา กง กลัว, จึง ให้ เอา กุมาร น้อย นั้น ไป ทิ้ง
เสีย. คน ไร่ ก็ เอา ไป ทิ้ง ไว้ ใน พง หญ้า บ่า ไร่ ริม
บ้าน ของ ยาย พรหม ๆ ก็ เอง กุมาร นั้น ไป เลี้ยง ไว้ แต่
หา รู้ ไม่ ว่า เป็น ลูก เต้า เหล่า กอ ของ ผู้ ใด. ยาย
พรหม แก มี ลูก หลาน มาก แก จึง มอบ เด็ก คน นั้น
ให้ แก่ ยาย หอม น้อง สะใภ้ ซึ่ง เป็น คน ไม่ มี ลูก
เอา ไป เลี้ยง ไว้.

ครั้น กุมาร นั้น เจริญ วัย ขึ้น ขยาย หอม เห็น ว่า
เป็น คน แคล้ว คล่อง ว่องไว ก็ เอา ไป ฝาก ไว้ กับ
พระยา ราชบุรี, มอบ ให้ เป็น ลูก บุญธรรม. ต่อ มา
พระยา ราชบุรี กับ พระยา กง เกิด เป็น อริ กัน ขึ้น
ต่าง เตรียม พล จะ ยก ออก ทำ สงคราม กัน.

กุมาร นำ ทหาร ออก จะ ชน ข้าง กับ ข้าง.

กุมาร บุตร บุญธรรม จึง ขอ อาสา พระยา ราชบุรี
ให้ ข้าง พลาย คชสาร สูง หก ศอก นำ ทหาร ออก

จะชนช้างกับข้าศึก. ฝ่ายข้างพระยาภักดิ์ก็ขี่ช้าง
 พลายมงคล, ประดับด้วยเครื่องอันมีค่า นำพล
 ทหารเข้าโจมตีไล่ช้างพระราชมาร. ช้างทั้งสอง
 ต่างก็กล้าหาญ ได้ชนประสานงากันตัวต่อตัว;
 ช้างพระยาภักดิ์เสียที. พระราชมารก็จ้วงฟันด้วย
 ขอน้ำ ถูกพระยาภักดิ์พระกายขาด เป็นสิ้นอยู่
 กับคอช้างพระที่นั่ง.

พระราชมาร ทรงกันแสงร้องไห้.

พระ ราชกุมาร เมื่อ มี ชัย แล้ว ก็ เข้า ไป ใน
เมือง ของ พระยา กง; ครั้น เข้า ไป ใน วัง นาง มเหสี
ผู้ เป็น มารดา เห็น รอย แผล ที่ หน้า ผาก จำ ได้ จึง
รู้ว่า เป็น แม่ ลูก กัน. พระ ราชกุมาร ทราบ ความ แน่
ว่า พระยา กง ที่ ทรง ฆ่า ให้ ทิวงคต นั้น เป็น พระ
ราชบิดา ของ ตน ก็ เสีย พระ หทัย, ทรง กัน แสง
ร้อง ให้ รัก แล้ว โกรธ ขยาย หอม ว่า:—“ไม่ บอก ให้ รู้,
ข้า จึง ได้ ฆ่า บิดา ตาย เช่น นี!” ก็ ให้ จับ เอา ขยาย
หอม ไป ฆ่า ทั้ง ศพ ให้ แร้ง กิน โทษ ที่ ไม่ บอก ให้
รู้, ชาว บ้าน จึง เรียก ตำบล ที่ เขา ทรง ขยาย หอม ให้
แร้ง กิน นั้น ว่า:— “ท่าแร้ง” มา จน ทุก วัน นี.

ส่วน ราช กุมาร ซึ่ง แต่ เดิม ชาว เมือง เรียก
พระยา พาน เพราะ เหตุ ที่ พระ พักตร์ เป็น รอย
ถูก พาน เมื่อ เกิด มา, ต่อ มา ภายหลัง เมื่อ เห็น ว่า
พระยา พาน นั้น ใจ คอ ร้าย, ฆ่า บิดา ตาย แล้ว
มิ หน้า ซ้ำ ฆ่า ขยาย หอม แม่ เลี้ยง เสีย อีก ด้วย, ก็ ยัง
คง เรียก เสียง พาน ๆ อยู่ ตาม เดิม, แต่ บาง คน กลับ

เขียน คำ พาน นั้น ว่า “พาล” ตัว ล สะกด หา ได้
ใช้ เขียน “พาน” ตัว น สะกด ไม่, ให้ สม กับ ที่
เป็น คน ใจ พาล ๆ คุ ๆ ร้าย ๆ อย่าง นั้น; แต่ บาง คน
เขียน ว่า “ภาณ” ตาม ภาษา สันสกฤต.

เรื่อง พระยา พาน ซึ่ง มี ใจ พาล นี้, ข้าพเจ้า
เห็น ว่า ควร เป็น ที่ สั่ง สอน เรา ทุก คน ต่อ ไป ภาย
หน้า ว่า “เสีย ก่า แล้ว อย่า ซ้ำ มา เสีย กอบ” คือ
แปล ว่า เมื่อ เรา ทำ ผิด แล้ว ครัง หนึ่ง อย่า ซ้ำ เอา
บาป อื่น มา ตั้ง บาป เดิม อีก เลย; ชอบ แต่ ว่า
ทำ ผิด ลง เมื่อไร ก็ ให้ รับ สารภาพ โทษ ของ ตน รับ
กลับ ใจ แก่ ตัว เสีย ใหม่, อย่า ซ้ำ โกหก เข้า อีก
ดั่ง นี้ จึง จะ เป็น ที่ ชอบ พอ ของ คน ทั้ง หลาย และ
จะ เป็น ที่ สบ พระทัย ของ พระ ผู้ เป็น เจ้า ด้วย.

บทที่ ๑๔

คำที่ใช้ ตัว ข (ไข) สะกด และ การันต์.

เลขโจทย—, —ทาช, โทร— สุข(ศุข)—สบาย,—สำราญ
 สัจจ์ แตร—, หอย— สุกร วัณ—, ดาวพระ—
 สุนัข (สุนัข)—บ้า,—จิ้งจอก สุก—ดิบ, ข้าว—, —ใส

—:—

मुख หน้า—, —มนตร์ ทุกข์—ร้อน, เป็น—, ปรับ—, ไว้—
 มุก ไข่—, หอย—, กล้วยหัก—ทุก—ประการ,—อย่าง,—ที่

—:—

พวก เลข แต่ ก่อน, คือ คน ที่ อยู่ใน มังคับ ของ
 เจ้า นาย. สุนัข เป็น สัตว์ รัก เจ้า ของ. เอา โกรธ
 มาปลุก ได้ ทุกข์ เป็น ผล. เมื่อ วัน สุกร เรา กิน
 ข้าว ดิบๆ สุกๆ เลย ไม่ เป็น สุข เสีย ทั้ง วัน. รู้ อ่าน
 เป็น เอก, รู้ เลข เป็น โท. ความ สุข สนุก สบาย ใน
 โลก นี้, ไม่ สามารถ จะ เอา มา เปรียบ กับ ความ

บรม สุข ใน สวรรค์ ได้. ท่าน บรังลี และ ท่าน มาร์โกนี,
 สอง นาย นั, ได้ เป็นผู้ คิด ประดิษฐ์ โทรเลข ไม่มีสาย
 ขึ้น ก่อน. การ ไว้ ทุกข์ บาง คน นิยม นุ่ง ขาว บาง
 คน นุ่ง ดำ. สุนัข ขบ, อย่า ขบ ตอบ. อะไร เอ่ย?
 สุก ไม่ รู้ หอม, งอม ไม่ รู้ หล่น, คน กิน ไม่ได้?
 — พระจันทร์.

บทที่ ๑๕

สายโทรเลข.

ใน วัน ศุกร์ วัน หนึ่ง นาย สัจจ์ กับ นาย สุข
 สอง คน พี่ น้อง ออก จาก บ้าน ที่ คลองเตย, เดิน
 มาตาม ถนน สาคร จะ ไป โรงเรียน. นาย สุข เห็น
 ว่าว ติด แกว่ง อยู่ กับ สาย โทรเลข, เร็ว ราย ไป ตาม
 ถนน จึง พูด ขึ้น ว่า:— “พี่สัจจ์ จ้า! ทำไม จึง มี
 สาย ล่าม รุงรัง ทำให้ พวก เล่น ว่าว เล่น ไม่ เป็น
 สุข เลย? เมื่อ วาน นั นักเรียน หลาย คน มา จะ

เล่น ว่าว ที่ นั้, ฉัน ก็ อยาก จะ เล่น กะ เขา บ้าง เหมือน
กัน, แต่ กลัว ว่าว จะ ตีต สาย ก็ ไม่ เล่น. ถ้า สาย
รุงรัง เช่น นั้ ไม่ มี แล้ว, ฉัน คง ได้ เล่น เป็น แน่ !”

พี่ สังข์ จึง ตอบ น้อง ว่า:— “อ้า! เจ้า อย่า พึ่ง
ขอ ให้ มัน เลิก เสีย นา! สาย นั้ มัน เป็น ประโยชน์
แก่ คน เรา มาก !”

—“มัน เป็น ประโยชน์ อย่างไร นะ ? ฉัน ยัง
ไม่ เข้า ใจ นั้ !”

—“นี่ แน่ เจ้า! พี่ จะ บอก ให้! สาย ลวด
เหล่านั้ ไม่ ใช่ สาย ลวด ขรรพดา ดอก! เป็น สาย
โทรเลข ต่าง หาก! มัน มี ประโยชน์ คือ ใช้ สำหรับ
พูด ให้ คน ที่ อยู่ ไกล สด เสียง แตร เสียง สังข์
ตะโกน กัน ไม่ ได้ ยิน, อาจ รู้ เรื่อง ทุกข์ สุข กัน ได้
ทัน ที่ !”

—“เอ๊ะ! ฉัน เห็น มัน อยู่ หลาย เดือน แล้ว
ยัง ไม่ เคย ได้ ยิน เสียง สาย พูด สัก ที่ หนึ่ง; เห็น มัน
ดี แต่ รุงรัง เท่านั้น. ทำไม พี่ จึง ว่า อย่าง นั้ ?”

—“อ้าว ! เพราะ มัน ไม่ได้ พุด เสียง คน นี้
เจ้า จึง ไม่ได้ ยิน ! และ ที่ น้อง ตี ว่า รุ่งรัง ก็ ถูก
อยู่ แต่ มัน มี คุณ. ที่ จริง โทรมเลข เดิม ทำ กัน ไม่
มี สาย; มา มี สาย ต่อ เมื่อ ตอน ที่ หลัง !”

—“ไม่มี สาย มัน ก็ ดี แล้ว, ทำ ไม่ จึง เดิม
ขึ้น ให้ รุ่งรัง อีก เล่า ?”

—“อ้าว พี่ จะ ว่า ให้ ฟัง ! แต่ เดิม ๆ นั้น
เขา เป็น แต่ เพียง ตั้ง เสา ไร่ บน ที่ สูง ๆ, มี ไม้ ติด
อยู่ บน ปลาย เสา หลาย ๆ อัน, ทำ คล้าย คน ขึ้น
กาง แขน ข้าง ขวา, แล้ว มี เชือก ล่าม ชัก ให้ เเห ไป
หัน มา ขึ้น ๆ ลง ๆ ได้. ถ้า ชัก ข้าง, หมาย ความ
อย่างนั้น, ถ้า ชัก ขวา หมาย ความ อย่าง นั้น; ถ้า
สลัด กัน ไป สลัด กัน มา, หมาย ความ อย่าง โน้น
จน เป็น วิธี รู้ กัน แทน คำ พุด ได้ !”

—“อ้อ ! มัน เป็น เครื่อง สัญญาณ หมาย รู้
ความ กัน ต่าง คำ พุด นั้น เอง; แต่ ว่า ถ้า เวลา มี ด ๆ
คำ ๆ หรือ เมื่อ เมฆ หมอก ตั้ง พยับ ฝน แล ไม่ เห็น
แล้ว จะ ใช้ ไม่ได้ กระทบ ?”

—“เออ; ก็ เพราะ อย่าง นี้ ชี นัก ปราชญ์
 จึง ต่าง คน ต่าง คิด จะ เปลี่ยน แปลง วิถี ชัก หุ่น นี้ ให้
 ดี ยิ่ง ขึ้น ด้วย วิถี นั้น มัน ยัง คืบ ๆ สุก ๆ อยู่.
 ต่อ มา ชาว อเมริกัน คน หนึ่ง ชื่อ มอร์ส คิด เอา
 วิถี กัก แสง ไฟฟ้า ลง ใน หม้อ ล่าม สาย ลวด ไป
 ถึง ที่ ต้อง การ จะ ให้ รู้ เรื่อง กัน, ดี กว่า วิชา ชัก
 หุ่น มาก หลาย ส่วน.”

—“เอ๊ะ! จะ รู้ อย่าง ไ่ กัน นี้? หรือ มัน จะ
 เหมือน กับ จัป หาง สุนัข นุด มา ข้าง นี้, ให้ ปาก มัน
 ร้อง ข้าง โนน กระทบ?”

—“อ้าว! ก็ พี่ ว่า แล้ว ว่า มัน พุด ไม่ เหมือน
 คน อย่าง ไ่ เล่า? ยัง จะ ไป ร้อง เป็น เสียง แมว เสียง
 หมา ไป ได้ หรือ?”

—“เออ! ถ้า ไม่ ร้อง ไม่ พุด แล้ว รู้ กัน ได้ อย่าง
 ไ่ ละ?”

—“มัน เป็น อย่าง นี้ คือ พอ คี สาย ข้าง นี้,
 อาศัย แสง ไฟ ไฟ สาย กระเทือน ถึง ข้าง โนน แล้ว

ข้างโน้น มีเครื่องรับ ชัด เขียน เป็น เส้น สั้น ๆ ยาว ๆ
สลับ กัน ไป มา เป็น วิถี สัญญาณ ใจ แทน ตัว หนังสือ
สื่อ แทน ตัว เลข ผสม กัน เรียง กัน เป็น ใจ ความ
ได้ ชัด ๆ แต่ก็ ไม่มี เहां ไม่มี หอน อะไร ทั้ง นั้น, น้อง
จึง ไม่ได้ ยิน ตาม ทาง ! ”

—“ อ้อ ! อย่าง นี หรือ ? อ้าย สาย รุง รัง
มัน มี คุณ จริง ๆ สม ดัง พี่ ว่า นะ ! เดิม น้อง ไม่ รู้,
น้อง จึง บ่น ไป ต่าง ๆ เพราะ เคย ร้อน ใจ เรื่อง ว่า
ติด ไม่ รู้ ก็ หน มา แล้ว ! ”

—“ เอา เกอะ ! น้อง อย่า พัง บ่น มาก ไป เลย !
บาง ที่ ใน ไม่ ช้ำ ก็ จะ กลับ เลิก สาย เหล่า นี สม ดัง
น้อง ปรารถนา นั้น เอง ? ”

—“ อะไร ! จะ กลับ ชัก หุ่น อย่าง โบราณ
อีก หรือ ? ”

—“ เปล่า ๆ ! การ ชัก หุ่น เป็น เล็ก ชาติ ที่ เดียว !
อย่า เอา มา พุด อีก เลย ! ถึง วิถี ศี สาย นี เข้า ใจ
กัน ว่า ไม่ ช้ำ จะ พลอย เลิก ด้วย จะ กลับ เป็น ศี
ลม ไป ! ”

—“เอ๊ะ! อย่างไร? เล่า ไป ที่ หรือ พี่ สังข์!
ตี ลม อย่างไร กัน?”

—“นี่ แน่ละ สุข! ใน เร็ว ๆ นี้ มี นัก ปราชญ์
สอง คน ๆ หนึ่ง ชื่อ บรังลี เป็น ชาว ฝรั่งเศส และ
อีก คน หนึ่ง ชื่อ มาร์โกนี เป็น ชาว อิตาลี คน คิด
เห็นว่า โทรเลข มี สาย ล่าม ยัง ลำบาก อยู่ เพราะ สาย
ขาด บ้าง, เสา ฝุ่ บ้าง ตั้ง เสา ไม่ได้ เช่น กลาง
ทะเล บ้าง, ท่าน ทั้ง สอง จึง ได้ ช่วย กัน ประดิษฐ์
เครื่อง โทรเลข ขึ้น ใหม่ เรียกว่า “วิทยุ โทรเลข”
ไม่มี สาย. มี แต่ เครื่อง ข้าง นี้ ข้าง โนน ตี ลม
รับ กัน ไป รับ กัน มา เท่านั้น สะดวก กว่า กัน มาก
เพราะ เหตุ นี้ จึง เข้า ใจ กัน ว่า มี วัน ใด ก็ วัน หนึ่ง
โทรเลข มี สาย นี้ ก็ จะ หาย สูญ ไม่มี ใคร ใช้
เหมือน อย่าง โทรเลข ชัก หุ่น นั้น เอง นั้น แหละ เจ้า
จึง จะ ได้ เล่น ว้าว สบาย ได้!”

—“ชะ! ชะ! ชะ! อย่าง สุด ท้าย ที่ ไม่
ต้อง ใช้ สาย ไม่ ต้อง ใช้ เสา นี้, ทำ ไม่ เขา ไม่ คิด

ทำ ใ้ เสีย ก่อน เล่า ? จำเพาะ มา คิด อย่าง รุ่ รัง มา ใ้ ก่อน ทำ ไหม นะ พ ? ”

—“ อ้อ ! เป็น เพราะ มนุษย์ เรา มี ความ โง่ เขลา มา ครอบ จำ, บัญญา มี ค แปร ดำน ตั้ง แต่ กำเนิด เดิม มา ถึง ของ ง่าย ๆ ก็ กลับ เป็น ลึก ไป. ต่อ เพียร หา เพียร ค้น จึง จะ รู้ ได้ บ้าง เป็น ช้น เป็น อัน เช่น เดียว กับ เรา แรก ไป โรงเรียน จะ เอา ให้ รู้ ที่ เดียว จบ ไม่ ได้, ต่อ เพียร นาน ๆ หลาย ปี จึง ค่อย รู้ ค่อย ไป ดี กว่า เก่า ช้น หน้อย จะ เอา ให้ รู้ หมด นั้น ได้ แต่ พระ องค์ เดียว เท่านั้น ”

พูด กัน ไป พูด กัน มา ก็ พอ ดี นายสังข์ กับ นาย สุข เดิน มา ถึง หน้า มุข โรงเรียน, ได้ ยืน เสี่ยง ระฆัง ดี ครั้ง ที่ หนึ่ง อีก สิบ นาที จะ เข้า เรือน ก็ รับ สาว เท้า เข้า ไป ที่ ลาน โรงเรียน.

บทที่ ๑๖

คำที่ใช้ตัว ค (ควาย) สะกด.

วรรค — ตอน โภค อุป — บริ — เครื่องใช้สอย
 สามัคคี - พร้อมเพรียงกัน สัมภัก - รักใคร่, - สมาน, ไบ -, ทวาร-
 อัคร — ราชทูต, — มเหสี บุคคล — ผู้ใด — ผู้นั้น
 อักคิ แสง —, — ภัย โรค — ภัยไข้เจ็บ

—:—

ราก — ต้นหา นาค คลอง มหา —, พระยา —
 ราก — ไม้, เทียน — นาก ตัว —, เครื่อง —, กำไล —

—:—

บุคคลเรามีชีวิตอยู่ ตราบใด, ก็ย่อมมี ราก-
 ตัณหา เบียดเบียนใจ อยู่ ตราบนั้น. ควร สัมภัก
 รัก อ่าน แต่ เรื่อง ดี. เขียน หนังสือ ไม่มี วรรค ตอน
 บ้าง ก็ ไม่ งาม. คลอง แสน แสบ ตอน ข้าง
 กรุงเทพฯ เรียกว่า คลอง มหา นาค. บริโภค อาหาร

มากเกินไป มักเกิดโรค. คนที่มีโรคสมบัติมาก
เขาเรียกว่า เศรษฐี. ธาตุทองแดง ประสมกับ
ทองคำ กลายเป็นนาก. ครั้นไฟเหล็กเผาเข้า
ราตรี แสงอัคนีโคมสว่างดังกลางวัน. แม้
มนุษย์ทั้งหลาย มีความสามัคคี รักใคร่กันจริง
แล้ว, โลกนี้ก็จะกลับเป็นเหมือนหนึ่งสวรรค์.

บทที่ ๑๗

นาคให้น้ำหรือไม่ให้?

—“คุณพ่อชอบ! ข่ายเพ่งแกเล่าว่า บิ
นาคให้น้ำเจ็ดตัว. แกกลัwn้ำจะน้อย; เพราะนาค
ให้น้ำมากตัว แกว่ามักรังเกียจกัน; พอตัวหนึ่ง
ชูเศียร กำลังพ่นน้ำชูๆ อยู่, นอกนั้นก็หดศีรษะ
เสียไม่ช่วยพ่น. ตัวที่พ่นอยู่นั้น ก็ห้อยเศียร
หยุดเสียบ้าง. รังเกียจปล่อยให้ตัวอื่นทำ, น้ำจึง
น้อย! แกว่าบิหน้าขาวจะยาก หมากรจะแพง อด

กัน เป็น แน่. ผม ออก กลัวๆ ก็ ชัก ถาม ขยาย เพิ่ง ว่า:
 —“ นาค ให้ น้ำ รูป ร่าง มัน อย่างไร ? มัน อยู่ ที่ ไหน ? ”
 ขยาย เพิ่ง แก่ ตอบ ว่า “ ก็ คือ งู หงอน ตัว ใหญ่ๆ ใน
 ใต้ บาตาล นะ ชี ! ” จะ จริง ไหม คุณ พ่อ ขอรับ ? ”

—“ งู หงอน จริงๆ ที่ ไหน มี ! มี ก็ แต่ ช่อ พ้า
 หลั่ง คา โบสถ์ ซึ่ง นาย ช่าง เขา ทำ เป็น งู ใหญ่ เล่นๆ
 ตาม ชอบ ใจ แล้ว พา กัน เรียก ว่า พระยา นาคๆ น
 ไม่ เกี่ยว กับ น้ำ ทำ อะไร เลย. การ น้ำ มาก และ น้ำ
 น้อย นั้น ก็ แล้ว แต่ พระ เป็น เจ้า จะ ทรง โปรด ให้
 ฝน พ้า อากาศ อย่างไร ทั้ง นั้น ต่าง หาก ! ”

—“ ก็ เช่น นี้ จะ มี ควร ถือ กัน ว่า นาค ไม่ มี
 หรือ ? ”

—“ ไม่ ใช่ว่า อย่าง นั้น, นาค ก็ มี. แต่ ที่ มี ตัว
 ปรางค์ อยู่ นั้น มัน ไม่ ใช่ว่า, มัน เป็น สัตว์ สี่ เท้า หน้า
 สั้น เหมือน แมว หาง แบน เป็น สาม เหลี่ยม, ขน
 สั้น เกรียน สีนวล เทาๆ, ตัว มี หนัง ติด กัน เป็น

ผิด คล้าย ต้น เป็ด; ตัว เชื่อง ๆ กว่า แมว สัก หน่อย; มัน ขุด โพรง อยู่ใน ป่า อ้อ ป่า พง, ริม ห้วย หนอง และ แม่น้ำ ลำธาร; ลง น้ำ ดำ น้ำ ทน จับ ปลา กิน ว่อง ไว นัก. นาก ชนิด นี้ ก็ ไม่ ได้ ให้ น้ำ ให้ ทำ อะไร, มัน กลับ อาศัย น้ำ หา กิน เสีย อีก."

—"นี่ คุณ พ่อ อ้าง เพียง ป่า พง ป่า อ้อ เท่านั้น, แต่ ข่าย พง แก อ้าง ถึง ชน บาตาล นั่นะ ขอรับ!"

—"โอ! พ่อ ต่อ ให้ ขุด เลย บาตาล ไป ทะลุ โลก ข้าง โนน อีก ก็ จะ ไม่ ได้ พบ นาก ของ ข่าย พง เป็น แน่, แต่ จะ กลับ ได้ พบ นาก ของ อเมริกา เขา เรียก ตาม เสียง ชาว บ้าน นั้น ก็ ว่า นาก กัสเตอร์ หรือ นาก บัเวอร์ ก็ได้. นาก บัเวอร์ หรือ นาก กัสเตอร์ นี้ รูป ร่าง สัตว์ฐาน โต เล็ก คล้าย ๆ กับ นาก เมือง นี้, ผิด กัน บ้าง ที่ ขน มัน ยาว ปุก ปุย, หาง สั้น ๆ แบน ๆ และ ฉลาด ทำ โพรง ที่ อยู่ มากกว่า กัน เท่านั้น, นอก นั้น ก็ เหมือน ๆ กัน."

—"แล้ว เรื่อง รังเกียจ แกร่ง แข่ง กัน นั้น มัน ไม่มี บ้าง หรือ คุณ พ่อ ขอรับ?"

—“แก่งแย่งไม่มี ดอก ลูก ไม่เหมือนของ ขยาย
 เฟ่ง แก่ หรอก. ทุกๆ ปี พอ ย่าง เข้า หน้าหนาว นากัน
 ก็ ประชุม เป็น สมักร พรก พวก สามัคคี พร้อม เปรียง
 กัน เป็น ฝูงๆ ตั้ง สอง ร้อย ตัว สาม ร้อย ตัว ก็มี ใน ที่
 ลำแม่น้ำไหล แห่งใด แห่งหนึ่ง ที่ เหมาะ ดี, แล้ว
 ก็ พา กัน อพยพ ขน ไป ข้าง เหนือ น้ำ, กัด ต้นไม้ โต
 ประมาณ เท่าๆ ตัว มัน บ้าง, เล็ก กว่า ตัว มัน บ้าง
 เป็น ท่อนๆ ให้ ล้ม ลง จำเพาะ ใน แม่น้ำ แล้ว คาบ ลอย
 ล่อง ไป ถึง ที่ ซึ่ง มัน หมาย จะ สร้าง บ้าน อยู่ แล้ว ก็
 ช่วย กัน ปัก เป็น เสา เชื้อน, ถม ด้วย ดิน และ ก้อน
 สิลา ให้ แน่น เป็น ทำนบ กัน แม่น้ำ ให้ น้ำ ค้าง เป็น
 อ่าว เป็น แอ่ง, ตน จะ ได้ ไป สร้าง บ้าน ที่ ตรง กลาง
 ต่อไป จะ ได้ มี ต้อง กลัว สัตว์ อื่น มา ทำ อันตราย ตน
 ได้.”

—“แหม ! มัน ข้าง ฉลาด จริง นะ ! ทำ บ้าน ได้
 เหมือน คน เจียว !”

—“โอ ! ว่า ข้าง ฉลาด นั้น มัน ก็ ฉลาด อยู่, แต่
 จะ เอา เหมือน อย่าง คน ที่ เดียว นั้น ไม่ได้; เป็น แต่

ฉลาด ตามนิสัยของมันเท่านั้น คือ ชาติเดิมของมันฉลาดมาเท่าใด, ลูกหลานของมันก็ทำได้ อยู่เพียงอย่างเดิมเท่านั้น, ไม่มีวันแปลก ทั่วไปมากขึ้นเหมือนมนุษย์. ดูซิ คนเรา เดิม ก็อยู่บ้าน มุง จาก, มุง คา, ต่อ มา คิด ก่อ ตึก สร้าง เรือน, ทำ แล้ว ด้วย อิฐ ด้วย ปูน, หลังคา มุง กระเบื้อง งาม นัยน์ตา กว่า ก่อน ๆ เปลี่ยน แปลง ไป ได้ ต่าง ๆ ตาม สติ ปัญญา ซึ่ง พระทรง ประทาน ให้ แก่ ชาติ มนุษย์ เป็น พิเศษ ไม่ ตาย ต่อ อยู่ ตาม เดิม เหมือน สัตว์ เจริญ ฉลาด !”

—“ก็ ตึก ที่ มาก ก่อ ขึ้น ใน น้ำ ทำ เป็น บ้าน อยู่ ได้ เช่น นั้น จะ ว่า มัน ฉลาด เหมือน มนุษย์ ไม่ได้ หรือ ?”

—“ที่ ไหน ได้ มนุษย์ เรานั้น ทำ ล้วน มี ภาค พิน, ห้อย หับ ประคอง, หน้าต่าง อย่าง งดงาม, ส่วน โพรง นาก นั้น ดู รูป เป็น กระโถม กลาง น้ำ คล้าย จอม ปลวก. ถึง ดู ดี สำหรับ สัตว์ มัน ก็ ยัง ไม่ วิเศษ เท่า บ้าน ของ เรา ดอก ! ประคอง, หน้าต่าง ที่ ไหน มี, ทำ ทึบ; ข้าง ใน

เป็น ฟัน สอง ชั้นๆ ล่าง เต็ม ออ ไป ด้วย ราก ไม้, ผลไม้,
ไว้ สำหรับ กิน เมื่อ หน้าหนาว; ชั้น บน เป็น ที่ โลด
เต้น เล่น นอน ตามสบาย, ทาง เข้าออก มัน เป็น
แต่ รู ลง ไป ใน น้ำ. นาก มี เวิร์ จำพวก นี้ พอ นับ ว่า มี
วิชา ฉลาด อยู่ อย่าง หนึ่ง ก็ จริง แต่ ก็ ไม่ เห็น ว่า มัน
ให้ น้ำ ให้ ทำ อย่างไร เลย, มัน กลับ ต้อง อาศัย น้ำ อยู่
เหมือน นาก ใน เมือง เรา นั้น เอง!”

—“อ้อ! อย่าง นี้นาค งู หงอน ของ ขา ย เพ็ง
มิ เหลว ไหล ไป หรือ?”

—“มัน ก็ เหลวๆ ทั้ง เพน ะ ชี ลูก! ถึง เจ้า จำพวก
ปลา อนันต์, เจือก คน, ครุฑ, กิ น นร, มังกร, ยักษ์ ก็
เหมือนกัน ตรวจ หา สัก ตัว เดียว ก็ ไม่มี; มี แต่ เขียน
เป็น รูป เล่น, บิน รูป เล่น ให้ แปลก ตา เท่านั้น. บุคคล
ผู้ใด ยัง ไป ถือ เหมือน อย่าง ขา ย เพ็ง ว่า สัตว์ เหล่า นั้น
ทำให้ ฝน แล้ง, ทำให้ เกิด ยุค เชื้อ, โศก ดี, โศก ร้าย
ไป ต่างๆ ได้ นั้น ก็ จะต้อง เรียก บุคคล ผู้ นั้น ว่า “หัว
ขา ย แก่” แน่ ละ เจ้า! อย่า เลย ลูก! อย่า เชื่อ คน

อย่าง นี! เช่^๕อ ถื^๕อ ว่า สื่^๕ง ต่^๕ง ๆ ใน โลก เกิ^๕ด ช้^๕น เพราะ
พระ ทรง บันด^๕าล ให^๕้ มี ช้^๕น เถ^๕า นี^๕ ก็ ดี พอ อยู่ แล^๕ว,
ย้ง^๕ จะ มั^๕ว เช่^๕อ ถื^๕อ ย้ง^๕ เหยิง ต้ง^๕ ร้อย อย่าง ต้ง^๕ พัน อย่าง
กัน อื่^๕ก ทำไม^๕ ละ!

บทที่ ๑๘

คำที่ใช้ตัว ค (ควาย) สะกดต่อไป.

บริจา^๕ค — ทาน, แจก — ประโย^๕ค — ประณม, — มั^๕ธยม
พว^๕รค — พว^๕ก, สมัค^๕ร — พว^๕ก วิหค^๕ ฝูง — นก^๕ทั้งหลาย
บุ^๕ค — เชื้อ^๕ญ, กลี^๕ — โช^๕ค — ลาก, — ชัย, — ตั^๕

—:—

ภา^๕ค — ตั^๕น, — พัน, แบ่ง — มว^๕รค — นาย^๕ก, — มว^๕คา
พว^๕ค — เพ็^๕ยร เร็^๕ยน วิช^๕า มั^๕ก — ง่า^๕ย, ช้^๕ —, คน — น้อย
พยั^๕คณ์ — ร้าย เสือ โคร่ง พยั^๕ก — หน้า, — พยั^๕ค

—:—

คน มี ศรัทธา บริจาค ทรัพย์ ออก เป็น ทาน.
 โรค ชรา รักษายาก. ไป รบ สึก มี โชค ชัย ได้ ชนฆ.
 แม้น บ้าน เมือง เกิด กตัญญูๆ เชื้อญ, ก็ ควร ตน จะ ช่วย
 ป้อง กัน. คน มัก ง่าย ทำ อะไร มัก ไม่ ดี. มรรคนายก
 เป็น หัว หน้า พระอาราม. คน หน้า เนื่อ ใจ พยัคฆ์ มัก
 มี ชุม. คน เข่อ หยิ่ง ไว้ ภาค ภูมิ วาง โต จน เกิน ไป.
 จง รีบ รัด พาก เพียร เรียน วิชา. ร่างกาย เป็น ที่ เกิด
 ของ โรค ภัย ไข้ เจ็บ ไป ต่างๆ คน ที่ เป็น โรค ฝืด คัด
 มี เม็ด พุพอง เป็น หนอง ขึ้น ตาม ตัว. ให้ อะไร ก็ ไม่
 ยาก เท่า กับ บริจาค ชีวิต ให้ เป็น ทาน.

บทที่ ๑๙

ผล แห่ง ทาน.

ใน สมัย ครั้ง หนึ่ง สมเด็จพระ มหา เบชู้ เจ้า
 พร้อม ด้วย สานุศิษย์ มี อัครสาวก อาปอสโตโล๑๒องค์
 เป็น ต้น เสด็จ พระพุทธ ถีลาศ ไป สู่ พระวิหาร ใน

กรุง เบรูชาแลม จะ ทรง อธิบาย ข้อ ความ ซึ่ง มี มา ใน พระคัมภีร์. สมเด็จพระมหากรุณา เจ้า ก็ เสด็จ ประทับ อยู่ แทบ พระทวาร ประตู พระวิหาร ริม มรรคมรรคา ที่ สัตบุรุษ ทั้ง หลาย เดิน เข้า ออก.

ที่ ตรง นั้น มี ตู้ ทาน สำหรับ เก็บ ทรัพย์ ซึ่ง บุคคล ใจ สรทธา ใส่ ลง ไว้ ถวาย เพื่อ เป็น ที่ ทะนุ บำรุง พระวิหาร และ พระสงฆ์ ผู้ ปฏิบัติ วัด.

เมื่อ พระองค์ ทรง ทอด พระเนตร เห็น บรรดา เศรษฐี คฤหบดี ที่ มั่ง มี สมบูรณ์ บางคน บริจาค ลง ไว้ เป็น อัน มาก, พระองค์ ก็ ทรง นิ่ง อยู่ หา ได้ ตรัส ประภาษ ประการ ใด ประการ หนึ่ง ไม่.

อัน ดับ นั้น ยังมี หญิง แม่ หม้าย อนาคตา ผู้ หนึ่ง เดิน เข้า มา, พอ ถึง ตู้ ทาน นั้น นาง ก็ หยิบ เอา อัฐ สดางค์ ใน ซาย ผ้า ได้ สอง อัน หย่อน ลง ไป ใน ตู้ ทาน นั้น.

ขณะ นั้น สมเด็จพระมหาเชษฐกฤษโตเจ้า ทรง สังเกต กิริยา อชยาศัย ของ สตรี อนาคตา นั้น แล้ว พระ

องค์ ทรง ตรัส เทศนา ยก บ่อง สรรเสริญ ท่าน แห่ง
 สตรี ผู้ นั้น ว่า:— “ดู กร ท่าน ทั้ง หลาย ผู้ ทรง ศีล อัน
 ประเสริฐ ! จง ดู สตรี นี้ เกิด ! การ บริจาค ท่าน ของ
 นาง นี้ มี ผล อานิสงส์ มากกว่า ท่าน ของ เสรมฐิ ที่
 เดิน มา ก่อน ทุก ๆ คน.”

“จริง อยู่ เสรมฐิ คฤหบดี เหล่า นั้น ล้วน บริบูรณ์
 ไป ด้วย ทรัพย์ สมบัติ มาก เหลือ หลาย, ถึง จะ สละ
 ให้ มาก มาย ก็ จริง ก็ เหมือน กับ ให้ แต่ น้อย ๆ เพราะ
 ไม่ เป็น ที่ ผูก จิต ผูก ใจ ด้วย เป็น แต่ เศษ เลข ของ
 ทรัพย์ ที่ เหลือ ใช้จ่าย ไม่ ไร ของ ที่ ต้องการ ส่วน ตัว
 แท้ ๆ เช่น นี้ จึง มี ผล น้อย; ส่วน สตรี เชิญ ใจ นั้น เล่า
 ถึง ว่า บริจาค ทรัพย์ แต่ เพียง น้อย ๆ ก็ เหมือน กับ ให้
 มาก อยู่ เพราะ ว่า อัฐิ สดากค์ ที่ นาง ให้ นั้น นาง มี อยู่
 จำเพาะ แต่ ที่ จะ ต้องการ ใช้จ่าย บริโภค ส่วน ตน แท้ ๆ
 หา ได้ เหลือ เพื่อ ไม่. นาง เป็น ผู้ มี น้ำ ใจ สรทธา
 บริสุทธิ ยิ่ง นาง จึง ได้ รับ ผล อานิสงส์ ยิ่ง กว่า เสรมฐิ
 คฤหบดี อื่น ๆ เป็น อัน มาก !”

นอกจาก คำ เทศนา ของ พระองค์ เหล่า นั้น, ยัง
มี คำ อรรถาธิบาย ชี้แจง ต่อ ไป ว่า โดยมาก คนเรา
มัก นิยม ถือ กัน ว่า บริจาค ทรัพย์ ให้ ทาน มาก ก็ ย่อม
ได้ ผล มาก เป็น ขรรมดา, แต่ ที่ จริง หา เป็น เช่น นั้น
ไม่. ทาน ใด ที่ บุคคล ให้ ด้วย จิต เลื่อมใส ศรัทธา
บริสุทธิ์ ทาน นั้น แม้ จะ น้อย ก็มี ผล อานิสงส์ มาก:
ทาน ใด ที่ บุคคล ให้ ด้วย มิ ได้ มี ใจ เลื่อมใส ศรัทธา
ถึง แม้ จะ เป็น ทาน ใหญ่ มาก เหลือ ก็ ดี หรือ ถึง แม้
ว่า ผู้ บริจาค จะเป็น พระมหา กษัตริย์ และ อัคร มหา
เสนาบดี ก็ ดี, ทาน นั้น ก็ ย่อม มี ผล อานิสงส์ น้อย
เป็น ขรรมดา อยู่ เอง.

เหตุ ฉะนั้น, บุคคล ผู้ ใด มี ทรัพย์ น้อย ก็ อย่า พัง
ท่า ความ เสຍใจ ว่า ทาน ที่ ตน บริจาค แต่ เล็ก น้อย นั้น
มี ผล น้อย; ที่ จริง ควร จะ ให้ ทาน ด้วย จิต เลื่อมใส
ศรัทธา ตาม มี ตาม จน ของ ตน เกิด! ผล แห่ง
ทาน นั้น จะได้ เป็น บันได แก้ว บันได ทอง เป็น
ที่ ดำเนิน ไป สู่ สวรรค์ ของ ตน; แม้ ที่ สุด ไม่มี ทรัพย์

จะ ให้ ทาน ก็ ให้ สวด ภาวนา อุทิศ ให้ ผู้ มี โรค ภัย ไข้
เจ็บ ซึ่ง เรา อยาก จะ ช่วย กรุณา ให้ ปลด ปลื้อง จาก
โรค ภัย ทั้ง ปวง พระ ก็ จะ ทรง โปรด ประทาน บุญ กุศล
ให้ คน นั้น คง.

พูด ดี เป็น เงิน เป็น ทอง.

“ แม้น จะ เรียน วิชา ทาง คำ ขาญ,
อย่า ปาก ร้าย พูดจา อัจฉา สัย;
จะ ช้อ ง่าย, ขาญ ดี มี คำ ไร,
ด้วย เขา ไม่ เกื่อง จิต ระ อิด ระ อา.
เป็น มนุษย์ สุด นิยม ที่ ลม ปาก;
จะ ได้ ยาก โหย หิว เพราะ ขิวหา;
แม้น พูด ดี มี คน เขา เมตตา,
จะ พูด จา จง พิศ ไร ให้ เหมาะ ความ.”

บทที่ ๒๐

ชน ก็ ปุด, ลง ก็ ปุด.

๑ ใคร ลอง คิด บ้าง หรือ ไม่ ไย นก กด
 นำ จะ ลด ลง ชน ทุก คับ คำ
 ต้อง ปุด ๆ กู้ ก้อง ร้อง ประจำ ?
 ยัง มี คำ กล่าว เฉลย ฉับ เคย ฟัง.

๑ ว่า เมื่อ ครั้ง ว่าง ศก เจ้า นก น
 จรลี เลย ไป ถึง ชาย ผัง
 เห็น จูบแจง คลาน มา เฉื่อย ข้ำ จัง
 ก็ โอหัง ชวน จูบแจง มา แข่ง กัน
 ว่า “ฮ่องกง รุ่ง เรือง เป็น เมือง ท่า
 เจ้า กับ ข้ำ ล้วน แรง แข็ง ขยัน
 ใคร ถึง ก่อน มี ชัย ได้ รางวัล
 ยก ผู้ นั้น เหนือ เกลา เป็น เจ้า นาย.”

๑ หอย จูบแจง ตอบ ไป “ได้ ชี พ่อ !”
 นก ก็ ปรี๊ด บิน ขวับ แล้ว ลับ หาย.

ส่วน จีบแจง ตรึก ตรา หา อุบาย
 เข้า เกาะ ท้าย หาง เสือ เรือ สำเภา
 ก็ พอ ดี ได้ เวลา นาวา ออก
 เขา ชัก รอก เต็ม ที่ ทิ้ง สี่ เส้า
 กำลัง ใจ ได้ ลม ไม่ ชม เขา
 เรือ ชั่ว เถา ผ่าน ย่องกง ก็ ลง พลัน.

๑. อ้าย นก กด ถึง ข้ำ ทำ หน้า จ้อย
 ต้อง แพ้ หอย ขอม เป็น ข้ำ ดู น่า ขัน
 เพราะ ตัว โง่ โต เต่า ไม่ เท่า ทัน
 เลย แต่ นั้น น้ำ ลง ขน ต้อง ตัน ดู.
 ขน ก็ ปุด! ลง ก็ ปุด! ตาม กำหนด
 เจ้า นก กด ปาว ร้อง ก้อง แก้ว หู
 หอย จึง ได้ ไข เปิด และ ปิด รู.
 จะ เท็จ จริง แล้ว แต่ ผู้ เขา เล่า มา.

บทที่ ๒๑

คำที่ใช้ตัว ค (ควาย) การันต์.

ศตางค์ — ขาว,—แดง สวรรค์ เมือง,—นคร—
 อุโมงค์ ปล่อง,—ช่อง,—ชุด— ขรรค์ พระแสง,—พระ—
 แบงค์ (แบงก์)—ธนาคาร,ใบ—ประทศกั ต้อง,—ต้องการ
 ชำมรงค์ แหวนพระ— ถึงค์ ปุ้ง,—อิตถ,—นปุงสก-

—:—

องค์ พระ,—, —องค์ สรรค์ รัง,—, รัง—สร้าง
 อง —อาจ,—ญวน,ไม้พะ— สรร เลือก,—, ลี—วันณะ
 ปรางค์ —ปราสาท สันต์ เกษม—
 ปราง พระ—คือ แก้ว สัน คม,—, ล้า,—, หลง,—มัด

—:—

อุโมงค์ เป็น ทาง เดิน ใน ใต้ ดิน. ความ รำคาญ
 ใน โลก นี้ ชวน ให้ นึก ถึง สวรรค์. เดิน ทาง เตียน,

เวียนลง นรก; เดินทางรก, วก ขึ้น สวรรค์ คือว่า
 บาป นั้น ทำง่าย แต่ ว่า บุญ นั้น ทำยาก. สมเด็จพระ
 พระนารายณ์ เจ้าเมือง ละโว้ ลพบุรี พระปรางขวา
 เขาว่า เป็นไฟดำ เม็ดโตๆ. พระปรางค์ที่วัด
 แจ่งสูงสามสิบวาเศษ. เราต้องรัก ปิตุราช มาตลุงค
 จงทุกเมื่อ. พระเจ้าแผ่นดินเดินทางเครื่องเหน็บ
 พระขรรค์ดุสง่า. สวรรค์อยู่ในอก, นรกอยู่ในใจ
 คือว่า คนเราจะได้บุญ ได้บาปก็แล้วแต่ใจนั้น
 เอง. จะขึ้นต้นไม้ที่สูงๆ เขาใช้ขึ้นไปตามพะอง.
 สิ่งใดดีที่ท่านต้องประสงค์, ขอพระทรงโปรดให้
 ดังใจหมาย.

บทที่ ๒๒

ชุดอุโมงค์.

ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา พม่ากับไทย เคยทำ
 ศึกสงคราม ประท้วงฝีมือกัน เป็นหลายครั้ง หลาย

หน, นำ ชม ความ สามารถ ด้วย กัน ทั้ง สอง ฝ่าย ตั้ง
เรื่อง ซึ่ง จะ กล่าว ต่อ ไป นี้ เป็น พยาน.

ขณะ นั้น เจ้า ตาก ได้ ลง มือ ภู เมืองไทย ได้
พวก พม่า ข้าราชการ ให้ พัน เขต แดน เมือง สยาม เกือบ
สำเร็จ อยู่ แล้ว, แต่ อะแซห่วนก็ แม่ทัพ พม่า ใน เวลา
นั้น ก็ อยาก จะ เอา ชัย กับ ไทย จง ได้ จึง ยก กองทัพ
ใหญ่ ล่วง แดน ไทย เข้า มา ข้าง เมือง เหนือ หมาย
ประสงค์ จะ เข้า ตี เมือง พระ พิษณุโลก.

พอ อะแซห่วนก็ เดิน ทัพ มา ถึง เมือง สวรรคโลก
รู้ ความ ว่า เจ้าพระยา สุรสีห์ ผู้รักษา เมืองพระพิษณุโลก
นั้น ไม่ อยู่, ยกทัพ ไป ช่วย รณรงค์ สงคราม ทาง เมือง
เชียงใหม่ ยัง กลับ มา ไม่ ถึง ขณะนี้, ถ้า อะแซห่วน
ก็ จะ เข้า ตี เมือง พระ พิษณุโลก ก็ คง ตี ได้ สม ประ
สงค์ โดย ง่าย; แต่ เพราะ เหตุ ที่ อะแซห่วน เป็น
ชาย ชาติ ทหาร แท้ เมื่อ ทำ ใกร แล้ว ก็ ชอบ ทำ ช่าง
หน้า ไม่ เหมือน คน ขี้ ขลาด ที่ ชอบ แอบ ทำ แก
จึง ตอบ กับ ผู้ ที่ ได้ นำ ข่าว สาร นั้น ว่า:— “จะ เข้า
เหยียบ บ่า บ้าน เมือง เมื่อ เจ้า ของ เขา ไม่ อยู่ นั้น

ดู ไม่ ดี! จะ รอ ให้ เจ้า ของ เขา มา รักษา เสีย ก่อน
จึง ค่อย ลอง ฝีมือ ซึ่ง ดี กัน กลาง สนาม ช่าง หนา!”

ต่อเมื่อ เจ้าพระยา จักร กับ เจ้าพระยา สุรสีห์ ผู้น้อง
ยกทัพ กลับ มา ตั้ง มั่น รักษา เมือง พระ พิษณุโลก แล้ว
อะแซหวุ่นก็ จึง ยก เข้า ตั้ง ค่าย ประชิด เมือง แล้ว ชี้ม้า
พา ทหาร ออก เลียบ ค่าย เป็น ที่ ทำให้ ไทย ออก รบ.

เจ้าพระยา สุรสีห์ ซึ่ง พม่า เรียก กัน ว่า “พระยา
เสือ” เพราะ นิสัย กล้า ไม่ ย่อ ท้อ รอ ใคร ก็ พา ทหาร
ออก รบ. ต่าง แทาง พัน กัน จน ถึง ตลุม บอน เป็น
อลหม่าน; ไทย ทน ไม่ ไหว ก็ ถอย ทัพ กลับ
เข้า เมือง; แต่ เป็น ตั้ง น มา สอง สาม วัน พอ รุ่ง
ขึ้น, อะแซหวุ่นก็ ก็ ออก เลียบ ค่าย อีก เจ้าพระยา
จักร เห็น เจ้า พระยา สุรสีห์ ผู้น้อง เสีย แด้ม แก่ พม่า
หลาย ครั้ง แล้ว ก็ คิด มานะ ขน มา, จะ แก่ แทน น้อง
ชาย ให้ ได้ จึง ยก พล ทหาร ออก ต่อ สู้ รบ กัน
ถึง ตลุม บอน; ที่ น พม่า สู้ ไม่ได้ ก็ ลา ถอย กลับ
เข้า ค่าย.

ครั้น รุ่ง ชื่น, ต่าง ก็ ออก รม ซึ่ง ตี กัน อีก.
 ผลัด กัน แผล ผลัด กัน ชนะ อยู่ หลาย ครั้ง, ประ
 มาณ เก้า วัน สิบ วัน จน ทำให้ อะแซห่วนกั อ่อน ทุ
 ลง, คิด ว่า จะ เอา ชัยชนะ โดย ง่าย ไม่ได้ จึง
 หยุต รม ขอ ดู ตัว เจ้า พระยา จักร วั เป็น ขวัญตา ให้
 รู้ ว่า คน เก่ง พอ สู้ ตัว แก ผู้ มี อายุ มาก ถึง ๗๐-๘๐ ปี
 แล้ว นั้น จะมี รูป ร่าง ลักษณะ อย่างไร กัน.

ส่วน เจ้าพระยา จักร เล่า ขณะ นั้น อายุ อยู่ ใน ราว
 ๓๐ ปี เศษๆ เท่านั้น ใจ คอ กำลัง ฉกาจ ฉกรรจ์ หมาย
 จะ อด กลาหัญ บ้าง, พอ รุ่ง ชื่น ก็ ชี้ ม้า พา พล
 ออก ขึ้น หน้า ค่าย ให้ อะแซห่วนกั ดู ตัว ตาม ชอบ ใจ.

อะแซห่วนกั เห็น เจ้า พระยา จักร รูป ร่าง งด
 งาม ประกอบ ด้วย ลักษณะ ดี ทั่ว สรรพางค์ กาย จึง
 พุด ชม ว่า:— “รูป ท่าน งาม, นาม ก็ เพราะ, ฝีมือ ก็
 เข้ม แข็ง; จง รักษา ตัว ไว้ เถิด! ต่อ ไป จะ ได้ ดี!”
 แล้ว อะแซห่วนกั ก็ เลือก สรร เอา เครื่อง ม้า ทอง
 คำ อย่าง ดีๆ สำหรับ หนึ่ง, ผ้า สักหลาด พับ หนึ่ง, ดิน

สอ แก้ว สอ ก้อน, น้ำมัน ดิน สอ หม้อ ส่ง ให้
เจ้า พระยา จักรี. อะแซห่วนก็ ทำ อย่าง นี้ เพื่อ
แสดง ตน ว่า ตน เป็น ผู้ใหญ่ แท้ ๆ อย่า ว่า แต่ รู้ ตำรา
พิชัย สงคราม กระบวน ยุทธ อย่าง เดียว เท่า นั้น เลย,
ถึง ธรรมเนียม การ ต้อนรับ ปฏิสันถาร ตาม วิสัย โลก
นิยม ว่า ดี นั้น ตน ก็ ชำนาญ สิ้น ทุก อย่าง.

ที่จริง บาง คน เมื่อ อ่าน ถึง นี้ แล้ว ก็ น่า จะ คิด อยู่
บ้าง ว่า “มัน จะ ดี วิเศษ อะไร เอา กับ ดิน สอ แก้ว
กับ น้ำมัน ดิน ราคา แท่ง ละ สดากค์ สอง สดากค์ หม้อ
ละ นิด หม้อ ละ หน่อย เท่า นั้น มา ให้ ท่าน เจ้า พระยา
จักรี ผู้ เป็น ผู้ใหญ่ จะ มี เป็น การ ลบ หลู่ ท่าน ไป
หรือ?” ก็ จะ ตอบ ได้ ว่า แม้ ว่า ดิน สอ กับ น้ำมัน
ดิน ไม่ใช่ ของ วิเศษ นัก ก็ จริง ก็ ยัง สมควร ที่ พม่า
จะ ให้ ได้ อยู่ เพราะ เป็น เหมือน อด อ้าง ว่า มี
เกิด ขึ้น เอง ใน เมือง พม่า, ที่ เมือง ไทย ไม่มี, เป็น
การ ชิง เอา รัด เอา เปรี๊ยะ โดย สิ่ง ของ ไป พลาด ก่อน,
กว่า ที่ จะ ได้ มี โอกาส ชิง เอา ชัย กลาง สนาม ได้!

ต่อไป, ต่าง ก็ เตรียม กัน โดย เต็ม ฝีมือ อีก,
ไม่ ช้า ก็ ตั้ง รบ กัน ไป รบ กัน มา ล้ม ตาย บ่อย เจ็บ
ด้วย กัน ทั้ง สอง ฝ่าย; ยัง ไม่ แพ้ ชนะ กัน ที่ เดียว.
ข้าง พม่า เห็น ไม่ได้ การ กลาง สนาม, ก็ ขุด อุโมงค์ ทำ
ช่อง เดิน ไป ใน ใต้ ดิน หมาย จะ ทะลุ เข้า ไป ถึง ค่าย
ไทย, คิด ว่า ไทย ไม่ รู้ ตัว คง ต้อง แพ้ เป็น แน่.
ฝ่าย ข้าง ไทย เล่า ก็ คิด ขุด อุโมงค์ ออก ไป จาก ค่าย.
กำลัง ขุด กัน ไป ด้วย กัน ทั้ง สอง ฝ่าย ฉะนั้น ก็ พอ ดี
อุโมงค์ ทั้ง สอง ฝ่าย มา บรรจบ พบ กัน กลาง ทาง เลย
เกิด ฆ่า พัน กัน ใน อุโมงค์ พม่า ไทย ล้ม ตาย เป็น อัน
มาก, ต่าง ชิง ดี ไม่ กลัว ตาย. หมาย ฝาก ชื่อ ไว้
กับ แผ่นดิน. น่า ชม แท้ ๆ.

แต่ เสีย ตาย อยู่ ชื่อ เดียว ที่ พม่า กับ ไทย
ต่าง มา ชิง ดี กัน เมื่อ ขัด ใจ กัน เสีย แล้ว, ก็ เหมือน
กับ แข่ง กัน หา ที่ ตาย. ถ้า เมื่อ เป็น ปกติ อยู่ ด้วย
กัน ทั้ง สอง ฝ่าย ต่าง คน ได้ คิด ชิง ดี กัน ใน ทาง
ทำ มา หา กัน ชื่อ ขาบ กัน โดย สุจริต แล้ว เมือง

ไทย กับ เมือง พม่า จะ มิ พากัน รุ่งเรือง มั่งคั่ง
 บริบูรณ์ อยู่ เป็น สุข สบาย อย่าง พี่น้อง และ เพื่อน
 บ้าน หรือ ? อัน ที่ จริง มนุษย์ ทุก ชาติ ทุก ภาษา ล้วน
 ร่วม เกิด, ร่วม ตาย, ร่วม โลก ด้วย กัน ทั้ง สิ้น,
 มิ ควร หรือ ที่ จะ ร่วม สุข ร่วม สบาย ด้วย กัน ด้วย ?
 แท้ จริง ! ถ้า เรา ทุก คน จะ มี ใจ เมตตา กรุณา ต่อ
 กัน และ กัน จริงๆ แล้ว, โลก นี้ ก็ จะ กลาย เป็น ที่ อยู่
 สุข สบาย คล้ายๆ กับ เมือง สวรรค์ ชั้น พำ ที่ เดียว ;
 แต่ อนุจจาๆ เอ๊ย ! เมื่อ ไฉน จะ ได้ เห็น เป็น เช่น
 อย่าง นี บ้าง ?

บทที่ ๒๓

พราน เบ็ด กับ ลูก ปลา.

๑ จะ ขอ กล่าว เล่า นิทาน
เรื่อง พราน เบ็ด

เรียน สำเร็จ จาก ปู่ เมื่อ อยู่ หนอง
แกตก ปลาเก่ง เหลือ ด้วย เข็วดอง

ขึ้น ริม คลอง เข้า เย็น ไม่ เว้น วาย.

มา วัน หนึ่ง หุ่น เต็ม เห็น ถนัด

แก ก็ วัด เบ็ด ถูก ลูก สวย

ก็ ปลด ใส่ ใน ข้อง คล้อง สะพาย

แล้ว หย่อน สาย ตก ต่อ ไม่ ท้อ ใจ

๑ ส่วน สวย ใจ หู อยู่ ใน ข้อง

ก็ ร่ำ ร้อง เสียง อ่อย ละ ห้อย ให้

ว่า “ พ่อ จำ ข้ำ เจ้า ยัง เขียว วัย

เพิ่ง เกิด ใหม่ ตัว ย่อม ผอม โก โร

ไม่มี ใคร เขา นิยม จะ ต้ม ค้าง
 ล้วน แต่ ก้าง กวน โทษา น่า โมโห
 ปล่อย เกิด พ่อ รอ เวลา ให้ ข้ำ โต
 แล้ว จะ โผล่ มา ตัด เบ็ด สำเร็จ เลย."

๑ นาย พราน พัง นัง หัว ร่อ แล้ว ล้อ ว่า

"เทศนา ตาม สบาย น้อง ชาย เอ้ย !
 เล็ก กว่า เจ้า เรา ยัง กิน เสี้ย ชิน เคย
 มัน ชื่น เซย ยิ่ง กว่า ไหญ่ อยู่ ไกล มือ.
 เบ็น วัน น เจ้า ก็ คง ลง กะทะ
 แกงมะระ ปลาเล็ก ๆ เอก เบา หรือ !
 ช่ง จะ เท ปลาร้า ขำ กระท้อ
 แล้ว เอ่อม มือ หยิบ หมู ดู กระไร !"

บทที่ ๒๔

คำที่ใช้ตัว ข (ระฆัง).

ระฆัง หอ—, ตี—

เมฆ —หมอก, ก้อน—

ตะเพ —ลากไม้

ฆ้อง ย่ำ—, กลอง, -วง, -กระแต

เขย่น —ตี, ถูก—

อุโฆษ เสียง—, หนังสือ—สมัย

สงฆ์ พระ—, ชี—, พระ-สมณ

โฆณา ใบ—, ร้อง—

สังฆราช พระ—, ท่าน—

—:—

—:—

ฆ่า —ฟัน, —ตาย

ฆาต อา—, พิ—, เพชฌ—

ข้า —พเจ้า, —ราชการ, —ทาส

กาต —คะเน, —หมาย

ค่า —จ้าง, —เช่า, ราคา—

—:—

อย่า ผูก อาฆาต จ้อง เหว ต่อ ผู้อื่น. เห็น เมฆ
ตั้ง อยู่ บนฟ้า กาต คะเน ว่า ฝน จะ ตก. คน ที่ ถูก
เพชฌฆาต ฆ่า เมื่อ โต เพราะ ไม่ ถูก เขย่น ตี เมื่อ เด็ก
นั้น ก็มี มาก. ใจ ไม่ มี มลทิน เปรียบ เหมือน พระ
จันทร์ ไม่ มี เมฆ หมอก ปิด บัง ฉะนั้น. ถ้า นาย ไม่ ให้

คำจ้าง, ลูกจ้าง ก็ไม่ทำงาน. พระสงฆ์ใช้ระฆัง
เป็นเครื่องสัญญาณ ให้รู้เวลากัน. วินัยของพระ
สงฆ์ มีมากกว่าฆราวาส. เสียงฆ้อง ทุ้ม กว่าเสียง
ระฆัง. เรื่องที่โฆษณาในหนังสือพิมพ์ มักแพร่
หลายเร็ว. “ชั่วช่างชี, ดีช่างสงฆ์” เป็นสุภาษิตที่
แปลว่า ใครทำดีชั่วประการใด, พระย่อมทรงทราบ
อยู่ทั้งสิ้น เราไม่ต้องนิินทาว่ากล่าวเขาเลย. อย่า
ขุด, อย่ากัด ของวัด ของสงฆ์.

บทที่ ๒๕

นักบุญ มาร์ติร์ ๔๐ องค์.

ครั้งหนึ่ง พระเจ้า ลีโอนาร์ส เจ้าเมืองหุ้ม คือ
เมืองตุรกี ในเวลานั้น ทรงห้ามมิให้ราษฎรพลเมือง
เข้าวัดเป็นคริสต์ตังเลยเป็นอันขาด. ฝ่ายอากรกอลา
ข้าหลวงพิเศษ ผู้สำเร็จราชการต่างพระองค์ ใน
เมืองเซบาสต์ ถือว่าสิ่งนั้น ให้ดีของร้องประ

กาศ โขมณาให้ พวก ชาว บ้าน ชาว เมือง ประ
ชุม กัน กระทำ พิธี สัตยานุสตัย สบถ สาบาน ตน
ตาม รัสสัง.

ใน ที่ ประชุม นี้ มี ทหาร สี่สิบ คน เดิน ก้าว
ออก จาก แถว ของ ตน พร้อม กัน ทำ วันทยาหัตถ์ คำนับ
ท่าน ข้าหลวง อาครีกอลา แล้ว กล่าว ขึ้น โดย สุภาพ
ว่า:— “ใต้เท้า ขอรับ! ผม เข้ารีต เป็น คริสตัง เชื่อ ถือ
ใน พระ ผู้ เป็น เจ้า แล้ว, จะ ถือ ตาม รัสสัง ข้อ นี้ ไม่
ได้ เสีย แล้ว ขอรับ!”

ท่าน อาครีกอลา ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ ตก ใจ ไม่ อาจ
ว่า กล่าว ประการ ใด ประการ หนึ่ง เป็น ครู ใหญ่ ด้วย
ว่า ทหาร สี่สิบ คน นี้ เป็น คน เคย ว่า นอน สอน ง่าย.
นับถือ เจ้า นาย เสมือน หนึ่ง บิดา มารดา, ทั้ง แก้ว
กล้า อาจ หาญ ใน การ สงคราม หา ผู้ เสมอ มิ ได้,
ข้า เคย ร่วม ทุกข์ ร่วม สุข ด้วย กัน มา หลาย ครั้ง; อา-
ครีกอลา จะ ลง ความ เห็น เอา ว่า เขา ดู หมั่น ก็ ไม่ได้
แล้ว ก็ ไม่ ขี้ ขลาด เสีย ด้วย, อาครีกอลา คิด แล้ว ก็

เรียก ทหาร สี สิบ คน นั้น มา ต่าง หาก พุด ประเล้า
 ประโลม เอา ใจ ว่า:— “น้อง เอ๊ย! น้อง ก็ เคย ได้
 รับ ราชการ ดี, ทำ ไหม วัน นี้ น้อง จึง มา ดู ถูก ต่อ อำนาจ
 แห่ง แผ่นดิน เล่า? จะ มี ต้อง ให้ เขา ข่ม น้อง ตาย
 เสีย เปล่า ๆ หรือ?”

ทหาร สี สิบ คน นั้น จึง ตอบ ว่า:— “ผม ทำ การ
 ช่วย เหลือ ต่อ ชาติ และ พระ มหา กษัตริย์ ถึง แก่
 ยินดี ยก เอา ชีวิต ขน บูชา โดย ไม่ มี ความ เกรง กลัว
 ต่อ ภัย อันตราย ใด ๆ, เหตุ ใด หรือ ผม จะ มา
 เสีย ดาย ชีวิต ใน การ ฉลอง พระเดช พระคุณ ของ
 พระ ผู้ เป็น เจ้า ซึ่ง เป็น พระ บิดา อัน ทรง พระ มหา
 กรุณา เป็น ถิ่น พ้น มี ทรง บำรุง รักษา ให้ เกิด ขึ้น มา
 เป็น มนุษย์ และ ทรง บำรุง รักษา อยู่ ทุก วัน มิ
 ได้ ชาติ! แท้ จริง ถ้า แม้น พระเจ้า ลัชนิวส์ ไม่
 ทรง ห้าม มิ ให้ พวก ผม ปฏิบัติ พระ ผู้ เป็น เจ้า ตาม
 ความ เลื่อมใส ศรัทธา ของ ผม แล้ว ผม ก็ ยินดี ที่ จะ
 ฉลอง พระเดช พระคุณ ท่าน ต่อ ไป แต่ หาก ว่า พระ

องค์ จะทรง ห้าม มิ ให้ กระทำ แล้ว ไชว์, แม้ ถึง ว่า ผม
จะ ต้อง ตาย, ผม ก็ ขอม ตาย, สู้ เสีย ชีพ ไม่ ให้
เสีย สัตย์!”

อาครีกอลา เห็น เกือบ กล่อม ไม่ สำเร็จ, ก็
กลับ ไข ข้าง อำนาจ, ชู สำทับ ว่า:— “ถ้า ชื่น ทำ คือ
เช่น นี้ แล้ว ข้า ก็ จะ เขียน ตี, ไล่ บน ตะ เช่ ลาก
ไม้ ลาก ตะเวน ไป รอบ เมือง!” ทหาร สี่สิบ คน
นั้น ก็ ไม่ ขอม ทั้ง ศาสนา.

ที่ นั ข้าหลวง อาครีกอลา ก็ โกรธ พุด สั่ง ว่า:—
“เอา มัน ไป คลอก ไฟ ให้ ตาย เสีย เกอะ!” แต่ ทหาร
เหล่านั้น ก็ ไม่ กลัว, กลับ รัน เร่ง ตอบ ไป ว่า:— “ไฟ
พระณ อย่าง นี้ ผม ไม่ กลัว ดอก ขอรับ! ผม กลัว
แต่ ไฟ ใน นรก เท่านั้น!”

อาครีกอลา ได้ ยิน ดัง นั้น ก็ ว่า ต่อ ไป ว่า:—“เออ!
ร้อน เจ้า ไม่ กลัว, หนาว บาง ที่ เจ้า จะ กลัว กรรมงั!”
ว่า พลาด ทาง ก็ สั่ง ให้ เอา ทหาร สี่สิบ คน เหล่า นั้น
ไป เป่า ล้อง เสือ ผัว ออก เสีย แล้ว พา ไป ให้ ยืน ใน

หนอง น้ำ แข็ง ตลอด กัน พลัง บอก พวก ตำรวจ
 เพชฌฆาต ว่า:— “เตรียม อ่าง ใส่น้ำร้อน ไว้ ข้างๆ
 ด้วย เถิด, ถ้า ใคร ขอม ทั้ง พระ, ทั้ง ศาสนา แล้ว ก็
 ให้ เอา คน นั้น มา อุ่น น้ำร้อน ให้ รอด ชีวิต! อย่า เอา
 โทษ กับ เขา ต่อ ไป! เมื่อ ใคร ไม่ ขอม แล้ว ก็ ให้
 มัน แข็ง ตาย ด้วย ความ หนาว ให้ สม น้ำหน้า มัน!”

ฝ่าย ทหาร สี่สิบ คน นั้น ก็ ไม่ หวาด เสียว ต่อ
 ภัย อันตราย, ได้ แต่ สวด ภาวนา ไว้ ใน ใจ ว่า:— “ข้า
 แต่ พระ ผู้ เป็น เจ้า เจ้าข้า! แต่ เดิมๆ มา พระ องค์
 ก็ เคย ทำให้ ข้า พระ พุทธเจ้า มี ชัยชนะ แก่ ข้าศึก ทุก
 ครั้ง. คราว นี้ เป็น มหา สงคราม ใหญ่ หลวง ยิ่ง กว่า
 ทุก ที, ขอ พระ องค์ ได้ ทรง โปรด ให้ มี ชัยชนะ
 ด้วย เถิด พระ เจ้า ข้า.” ว่า แล้ว ต่าง ก็ เปลือย เสือ
 ผัว ออก เสือ เอง และ พา กัน ไป ขึ้น บน น้ำแข็ง
 ใน หนอง นั้น ไม่ต้อง ให้ ข่ม ขื่น ถูกลาก เหมือน
 อย่าง เช่น นัก โทษ ชรรมดา.

ทหาร เหล่า นั้น ขึ้น ให้ เขา ทรมาณ อยู่ เช่น นี้ ไม่ ข้า
 นัก ก็มี ทหาร คน หนึ่ง ใน สี่สิบ คน นั้น ทน หนาว ไม่

“โหว, ก็ ร้อง บอก พวก ผู้คุม ว่า:— “ไม่เอา แล้วๆ!”
 พระท้าวพระยา จึง ช่วย กัน อุ้ม ทหาร ผู้ ที่ ว่า ทั้ง ศาสนา นั้น
 ไป อาบ น้ำ ร้อน ให้ หาย หนาว ก็ พอ ดี เขา มา ตาย
 เมื่อ เขา เอา ตัว ลง ใน อ่าง น้ำ ร้อน นั้น นั้น เอง. ตก
 ลง ตัว ก็ ต้อง เสีย ทั้ง ชีวิต ทั้ง ความ สัตย์ ซื่อ ด้วย ทั้ง
 สอง ประการ น่า อนาถ ใจ นั้. ส่วน ทหาร อีก สาม
 สิบเก้า คน นั้น ก็ ยิง บันดาล ให้ มี ความ ศรัทธา
 กล้า ขัน สู้ แข็ง ใจ ยืน อยู่ ต่อ ไป.

ขณะ นั้น ยังมี นาย เพชฌฆาต ผู้ หนึ่ง ครั้น มา
 แล เห็น ทหาร สามสิบเก้า คน นี้ มี ความ สัตย์ ซื่อ ต่อ
 พระ ของ ตน ถึง เพียง นี้ ทั้ง สังเกต กิริยา อาการ ก็ ไม่
 เหมือน นักโทษ ขรรมดา คือ ไม่ เห็น ผูก อาฆาต จอง-
 เหว ใดๆ แก่ ก็ เกิด มี ศรัทธา ขึ้น; พอ แกล้ง แหงน หน้า
 ขึ้น ไป ดู บน อากาศ จำเพาะ ได้ แล เห็น ปาฏิหาริย์
 มหัศจรรย์ อัน แปลก ประหลาด คือ ยังมี เทพยดา
 องค์ หนึ่ง เนรมิต ออก มา จาก กลีบ เมฆ, พระ หัตถ์
 ถือ มงกุฎ มี รัศมี งาม รุ่งเรือง ๔๐ มงกุฎ เสด็จ ลง มา

สวม ศีรษะ ของ ทหาร มารดร นั้น องค์ ละ มงกุฏฯ
 สัน สามสิบเก้า มงกุฏ ยัง เหลือ อีก มงกุฏ หนึ่ง, ไม่
 มี ใคร จะ รับ; ขณะ นั้น เพชฌฆาต ผู้ ใจ สรัทธา เห็น
 ประจักษ์ ใน พระ มหา กรุณาธิคุณ แห่ง พระ เป็น เจ้า
 ต่อ ตน ก็ ร้อง บอก กับ นาย ของ ตน ว่า:— “ผม เป็น
 คริสตัง เข้า รัต อีก ด้วย คน หนึ่ง ขอรับ!” ว่า แล้ว
 ก็ เปลือย เสื้อผ้า ลง, วิ่ง ไป ขึ้น แทน ทหาร ที่ แพ้ หนาว
 ปฏิเสธ พระ ผู้ เป็น เจ้า เสีย นั้น ทำให้ เพื่อน เพชฌ-
 ฆาต ด้วย กัน ประหลาด ใจ เป็น อัน มาก; แล้ว ใน
 ทัน ใด นั้น เทพยดา ก็ สวม มงกุฏ ที่ ยัง เหลือ อยู่ นั้น
 ลง บน เสียร ของ เพชฌฆาต ที่ สมักร รับ เป็น มารดร
 แล้ว ก็ เสด็จ อันตรธาน หาย ไป.

ฝ่าย ทหาร มารดร สี่สิบ องค์ นี้ ทน ความ หนาว
 ไม่ได้ นาน ก็ ถึง แก่ ความ มรณภาพ ลง ใน ค่ำ วัน นั้น.
 รุ่ง ชน เวลา เข้า อาครกอลา ข้างหลวง พิเศษ ก็ ให้ เอา
 ศพ สี่สิบ ศพ นั้น เผา ไฟ แล้ว เอา มูล ถ้ำ ไป เท หัก
 เสีย ให้ สูญ, หวัง จะ มี ให้ ทหาร คน อื่น เอา เขียง อย่าง
 ต่อ ไป.

ที่แท้จริงก็ ไม่สมประสงค์, ทหาร กลับ เอา
 อย่าง มาก ขน เพราะต่าง เข้าใจ เสีย ว่า ทำ ได้ ถึง เพียง
 น ก็ แต่ คน ดี แท้ เท่านั้น เขา เลย กลับ เป็น คริสตัง
 นับถือ พระ ผู้ เป็น เจ้า ทั้ง ทหาร และ พลเรือน หมด
 ทั้ง เมือง จน ได้ เกิด เป็น ภาษิต ว่า กัน ต่อ ๆ ไป ว่า:—
 “ ยิงฆ่า คริสตัง ตาย มาก ยัง มี คน เชื่อ ถือ มาก ขน.”

เหตุ ฉะนั้น บรรดา สัตบุรุษ คริสตัง ทั้ง หลาย ควร
 จะ รู้ สึก เสีย ว่า ถ้า ตน อยาก จะ ให้ เพื่อน มนุษย์ คน
 อื่น ซึ่ง ยัง ไม่ รู้ จัก นับถือ พระ ผู้ เป็น เจ้า กลับ เป็น
 ผู้รัก ใคร่ นับถือ เหมือน อย่าง ตน แล้ว, ไม่ มี วิธ อื่น
 ที่ จะ ชัก ชวน ให้ ดี เท่า กับ ทำ ตัวอย่าง ดี ให้ เขา เห็น
 กล่าว คือ ตน ต้อง เป็น คน สัตย์ ซื่อ ต่อ พระ ผู้ เป็น เจ้า
 เสมอ ทุก เมื่อ แล้ว ความ ศรัทธา ของ ตนเอง นั้น ก็
 จะ เป็น เครื่อง ปลุก ใจ ของ ผู้ ที่ มา แล เห็น เข้า, ดี
 กว่า ที่ จะ ทอด อาลัย ไว้ เป็น ชูระ ของ บรรดา พระ
 สงฆ์ สังฆราช ตก เดือน สี่ สอน ฝ่าย เดียว. ต้อง เข้า
 ใจ เสีย ว่า ถึง ตนเอง เป็น ขรवास ก็มี หน้า ที่ ตก
 เดือน สี่ สอน ได้ เหมือน กัน.

บทที่ ๒๖
เลื้อยมีลาย.

๑ บัง มี ชาย ขรา อนาคต
ซ้อ ตา โค แค้น ขัด ไป ตัด หวาย
พยัคฆ์ บ่อง มอง หมอบ ค่อย ขอบ
กาย
เขม้น หมายถึง จะ ขบ ตา โค กิน.

๑ ตา เต่า เหลียว หลัง พบ ประสบ เสือ

ก็ กลัว เหลือ สุด จะ คิด จิต ถวิล
จึง อูบมาย หมายถึง หลง พยัคฆ์
ว่า “เหม่! มึง! อ้าย ทมิฬ จะ ทำไม ?
ไม่รู้ หรือ ดิน ฟ้า จะ อาเพศ,
ทั่ว ประเทศ สิ่ง สัตว์ จะ ตักมัย ?
น้ำ จะท่วม ถึง ฟ้า สุราลัย

ฝูง มัจฉา น้อย ใหญ่ จะ กิน เค็มน?

๑ กู รับ รัด ตัด หวาย อุบาย ฉลาด
จะ แขว่น ญาติ วงศา บรรดา เพื่อน
ให้ พัน ทกข์ สุขา ไม่ ข้ำ เชื้อน
อ้าย ชี เรอน! อย่า หวัเราะ! จะ เกราะห้ ร้าย!”
อ้าย เสือ กลัว ตัว สั้น คลาน เข้า กราบ
สัระ ราบ ขอ ชีวิต เหมือน คิด หมายถึง
ว่า “พ่อ ขา! ช่วย ข้ำ อย่า ให้ ตาย
โปรด เอา หวาย ผูก คอ ข้ำ แขว่น ท.”

๑ ฝ่าย ตาโค รับ ตวัด มัด เสือ โครง
ขึ้น แขว่น โยง กิ่ง ไม้ มิ ให้ หนี
แล้ว เขี่ยน หลัง เสือ ป่า ไม่ ปรานี
หมายถึง ตี ให้ ปั่น ไป จน ตาย.
อ้าย เสือ โครง ถูก หวด ปวด ที่ สุด
พอ ตัน หลุด แผ่น ผวา เข้า ป่า หาย,
เหลือ แต่ รอย เขี่ยน ตี ยัง มี ลาย
ไม่ สูญ หาย สืบ พันธุ์ แต่ นั้น มา.

บทที่ ๒๗

คำที่ใช้ตัว จ สะกด.

อาจ อง—, บัง—, —หาญ

กาจ เก่ง—, ร้าย—

อำนาจ มี—, เดช—, ฤทธิ์—

สาจ ผี ปี—

ฉกาจ —ฉกรรจ์, ร้าย—

เท็จ—และจริง, คำ—, พุด—

ตรวจ —ตรา, —ดู

ตำรวจ —ภูธร, กรม—

—:—

เกียจ —คร้าน, ชั—, รัง—

เกียรติ —ยศ, —คุณ

เกียต เสว—

—:—

คม อาวุธ ไม่ ร้าย กาจ เท่า คม ปาก. เทียว สำรวจ
ตรวจ ร่างกาย ชาย ฉกรรจ์. ตรวจ ไข้ ไม่ แม่นยำ, นำ
กลัว จะ วาง ขา ไม่ ถูก. ความ เกียจ คร้าน เป็น สนิม
กิน หัวใจ. พยัก หน้า รับ ว่า “ใช่” เมื่อ ตัว รู้ ว่า “ไม่
ใช่” ก็ เป็น เท็จ. เป็น พยาน เท็จ ราว กับ แช่ง ตัว

ให้ ฌิบหาย. อย่า ประมาท อาจ อด การ สงคราม, จะ
 เสื่อม ทรมาน เกียรติยศ ปราภฏ ไป. อาศัย ศาลยุติธรรม
 ผู้ มี อำนาจ จึง ไม่ อาจ ข่มเหง ผู้ น้อย เล่น ตาม สมาย.
 นอน มาก นั้ก ชั้ก ข้เกยจ. พระ ราชฯ ทรง พระ ราช
 ทาน เกียรติยศ แก่ ผู้ มี เกียรติคุณ. ลาน นวด ข้าว ปัก
 เส้า เกยต ไว้ ตรง กลาง.

บทที่ ๒๘

นาย สะท้อน.

นาย สะท้อน บ้าน อยู่ ข้าง เมือง เหนือๆ โนน.
 นาย สะท้อน เรียน หนังสือ อยู่ ใน โรงเรียน ตำบล นั้น
 จน หมด ชั้น แล้ว, พอ มี ความ รู้ อยู่ บ้าง, บิดา จึง
 ให้ ลง มา เรียน ใน กรุงเทพฯ ๑ ต่อ ไป.

นาย สะท้อน หมั่น เรียน อยาก รู้ จริงๆ, ครู
 สอน ก็ เบา ใจ, แต่ กิริยา นั้น แหะละ มัก คิด ข้าง จะ
 เป็น บ้าน นอก อยู่ หน่อยๆ; ที่ จริง มิ ไร่ แก่ล้ง ทำ,
 เป็น เพราะ นิสัย เขา เคย มา.

ชั้น แรก เมื่อ นาย สะท้อน มา เรียน ใน โรงเรียน
กรุงเทพ ฯ ใหม่ ๆ นั้น, ทำ ความ เคารพ ครู แทบ จะ
ปู้ ผ้ำ ลง กราบ. ครั้น มา ได้ เห็น นักเรียน กรุงเทพ ฯ
ค่านับ ครู ด้วย เป็ด หมวก บ้าง, ก้ม ศีรษะ ลง เล็ก น้อย
บ้าง; ดู เป็น การ ง่าย ดาย, นาย สะท้อน ก็ ฝ่อ น ธรรม-
เนียม เดิม เสีย. ทำ เอา อย่าง ชาว กรุงเทพ ฯ เขา บ้าง.

เมื่อ ต่อ ๆ มา ถ้า ครู ใหญ่ ประจำ ชั้น สอน อยู่,
นาย สะท้อน เข้ม น ขมก รับ คำสั่ง ฟัง คำสอน โดย รวด
เร็ว ทัน อก ทัน ใจ; แต่ ครู ใหญ่ หา ได้ อยู่ สอน เสมอ
เป็น นิติย ไม้. ถ้า เผอิญ เป็น เวลา ครู รong ๆ เข้า
มา สอน แทน, ที่ น ความ ดึง ๆ รั ๆ รong ๆ ของ
นาย สะท้อน ก็ กลับ มี ขน, ตัว อย่าง: เช่น เมื่อ ครู รong
สั่ง ให้ เขียน, ดิน สอ เอย! ด้าม ปากกา เอย! ไม้
ค้อย จะ จด ลง ถึง หน้า กระดาษ ของ นาย สะท้อน
เลย, ะรอย นาย สะท้อน จะ เข้า ใจ เสีย ว่า เป็น แต่
เพียง ครู รong จะ มี อำนาจ อะไร!

ครู ใหญ่ สังเกต รู้ แน่ ว่า นาย สะท้อน หลง เข้า ใจ

ว่าอำนาจมีอยู่แก่ผู้ใหญ่เท่านั้น, ถ้าเป็นผู้ น้อย แล้ว
 ก็ไม่สู้จะมีเท่าไร, ครูใหญ่อยากจะให้ นาย สะท้อน
 และ นักเรียน คน อื่น ๆ รู้ว่า ความ เข้าใจ นี้ ผิด,
 ท่าน จึง เล่า เรื่อง โบราณ ขึ้น ให้ นักเรียน ฟัง พร้อม กัน
 ใน ห้อง เรียน ว่า:

—“แต่ก่อนๆ ใน เมือง ไทย เรา, ถ้า มี หนังสือ
 สื่อ เกี้ยว ข้อง ด้วย ราชการ, อ้าง ถึง กระแส รับ ส่ง
 พระบาท สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว แล้ว มี ตรา พระ
 ราชสีห์, หรือ ตรา พระ คชสีห์ ประทับ ไว้ เป็น สำคัญ
 ไป ถึง หัว บ้าน หัว เมือง แล้ว, บรรดา กรม การ ผู้
 ใหญ่ ผู้ น้อย ใน เมือง นั้น ก็ ต้อง เอา พาน มา คำนับ
 รับ ท้อง ตรา นั้น ก่อน จึง เปิด ออก อ่าน ได้ โดย หมาย
 ว่า ถึง เป็น แต่ แผ่น กระดาษ ก็ ดี ก็ มี อำนาจ ประ
 ดูก เจ้านาย เสด็จ ไป เอง จึง ต้อง ทำ เคารพ แข็งแรง.”

“ใน สมัย หนึ่ง ครั้ง กรุงเก่า ยัง เป็น เมือง หลวง
 อยู่ นั้น เขา ว่า มี ธรรมเนียม ทำ ความ เคารพ อำนาจ

พระเจ้าอยู่หัว แข็งแรง ชอบ กล มาก กว่า นี้ อีก. คือ
 ใน ขณะ นั้น การ เชื้อน ชื้อ ประทับ トラ มัก นิยม ใช้ กัน
 จำเพาะ เมื่อ จะ ส่ง ไป ทาง ไกล, ถ้า เป็น ทาง ใกล้
 แล้ว มัก นับถือ ไป ข้าง ลม ปาก เสือ มาก ว่า ง่าย ดี.
 ถ้า พระเจ้าอยู่หัว จะ มี กิจ ชุระ ส่ง ถึง เสนาบดี ผู้ใหญ่
 แล้ว ก็ ทรง ใช้ ให้ มหาดเล็ก ไป แจ่ง ข้อ ราชการ แก่
 เสนาบดี ผู้ นั้น ยัง ที่ ฝ่าย หน้า ด้วย ทาง ปาก ไม่ ค่อย
 จะ มี หนังสือ หนังสือ ไป เลย.

พอ สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว รับสั่ง เช่น นั้น แล้ว,
 ขณะ นั้น มหาด เล็ก ผู้ รับ รับสั่ง นั้น ก็ กลับ มี อำนาจ
 ชุ อย่าง แข็ง แรง อาจ สามารถ จะ ชุ ชุ คอ พวก
 ตำรวจ ให้ พา ไป ได้. ตำรวจ นั้น จะ ได้ รังเกียจ ถือ ว่า
 เขา บังอาจ ทำ แก่ ตน ที่ เปลา, ไม่ มี ความ รังเกียจ
 เลย ช้า กลับ เห็น ไป ว่า เป็น เกียรติยศ แก่ ตน ราว
 กับ ว่า พระบาท สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว โปรด เสด็จ
 มา ชุ คอ ด้วย พระองค์ เอง ก็ พา มหาดเล็ก ผู้ นั้น
 ไป ถึง ที่ โดย เรียบร้อย.

เมื่อส่งถึงที่ๆ เสนาบดีผู้ใหญ่อยู่แล้ว, มหา
เล็กนั้น ก็ลงจากคอตำรวจขึ้นอยู่ตรงหน้าท่าน
เสนาบดีอย่างสง่าองอาจ ถ้าจะเปรียบแล้ว ก็มี
อาการประดุจตั้งงูเห่าเมื่อชูหัวขึ้น เลิกพึ่งพาน
แผ่แม่เบี้ย ร้องขู่พ่นลมพิษ, ไม่ว่าใครมาเห็น
เข้า ต้องเกรงกลัว เพราะลมพิษซึ่งกำลังอมไว้ในปาก.

ฝ่ายเสนาบดี เห็นมหาเล็กขึ้นคอตำรวจมา
ก็กราบลงถวายบังคม แล้วพนมมือขึ้น คอยฟัง
คำสั่งอย่างกับพระเจ้าอยู่หัว ทรงตรัสด้วยพระ
องค์เอง.

มหาเล็กแจ้งข้อรับสั่งเสร็จแล้ว, ท่านก็
กลับนั่งลงกราบไหว้ท่านเสนาบดีได้ แล้วเดิน
กลับไปด้วยตนเอง ไม่มีใครยอมให้ขึ้นขึ้นคอ
เหมือนขามาเสียแล้ว ดังกับงูเห่านั่นเอง เมื่อ
ขู่พ่นลมพิษออกหมดแล้ว ก็ต้องก้มหัวลงเลื้อย
ไปอย่างกับงูธรรมดาเท่านั้น."

เสนาบดี ก็ กราบ ลง ถวาย บังคม.

เมื่อ ท่าน ครูใหญ่ ได้ เล่า เรื่อง มหาตเล็ก ขึ้น ข้
 คอ นั้น จบ แล้ว. ท่าน จึง อธิบาย เปรียบ เทียบ ต่อ ไป
 อีก ว่า:— “อัน ว่า อำนาจ ราช ศักดิ์ นั้น ถึง อยู่ กับ เด็ก
 เล็ก น้อย ก็ จริง, แต่ ถ้า เด็ก เล็ก นั้น ได้ รับ อำนาจ
 มา จาก ผู้ใหญ่ เบื่อง บน อีก ชั้น หนึ่ง แล้ว, ก็ ต้อง ทำ
 ความ เคารพ นับถือ ตัว ต่อ เด็ก คน นั้น อย่าง เดียว กับ
 ที่ จะ ต้อง ทำ กับ ผู้ใหญ่ นั้น เอง! เช่น ครูรอง สั่ง ให้

ทำ อะไร นักเรียน ก็ ควร จะ ต้อง ทำ ด้วย ความ
 เคารพ เรียบ ร้อย เหมือน กับ ครูใหญ่ สั่ง ด้วย ตน เอง.
 แล้ว ก็ ควร จะ ต้อง ฟัง ครูใหญ่ เหมือน กับ ฟัง บิดา
 มารดา และ องค์ พระผู้เป็นเจ้า เสีย ที่ เดียว: ด้วย
 ว่า อำนาจ ของ ครูรอง ก็ มา จาก ครูใหญ่, อำนาจ
 ของ ครูใหญ่ๆ รับ มา จาก บิดา มารดา ของ นักเรียน
 และ บิดา มารดา เอง ก็ ได้ รับ สืบๆ กัน มา จากปู่ ย่า
 ตา ทวด ซึ่ง ท่าน แด่ เดิมๆ ต้อง ได้ รับ มา จาก พระ
 ผู้เป็นเจ้า นั้น เอง; ตกลง ว่า ใคร เชื่อ ฟัง ครูรอง
 ซึ่งมี อำนาจ เพียง นิด หน่อย ก็ มี บุญเท่า กับ เชื่อ ฟัง
 พระผู้เป็นเจ้า ที่ เดียว.”

แต่ วัน นั้น มา นาย สะท้อน ก็ ตั้งใจ เชื่อ คำ สั่ง
 ฟัง คำสอน ของ ผู้ มี อำนาจ ทั้ง หลาย โดย เรียบ
 ร้อย !

ชุด ให้ ลึก ศักดิ์ ให้ รู้.

“เจ้า อย่า ทำ ผ่า ฝน เวียน ต้นๆ แล้ว ร้าง รา.
 ชุด บ่อ ล่อ คงคา จง อุตส่าห์ ชุด ลง ไป;

ชุด ต้น น้ำ ไม่ มี,
 ตัก กิน สำราญ ใจ

ต่อ ถึง ที่ น้ำ จึง ไหล;
 ก็ อาศัย แต่ ความ เพียร.”

(ของโบราณ)

บทที่ ๒๙

เพลงเฮโล! สาละพา!

(ซึ่งแต่งตามคำร้องของกฤติเมื่อดองรากโบทถัสสัมชัญ)

เฮโล! ก็เฮลา!

พวกเรา เร็ว เข้า หนา!

อย่า ได้ ก็ รอ ช้า

เข้ามา ช่วย กัน ห่ม

ฤดู ให้ พร้อม ๆ กัน

เรียว แรง แข็ง ขยัน

นาย ท่าน ก็ จะ ชม

สาละพา! เฮโล!

สาละพา! เฮโล! โย้ เข้า ให้ ตัว กลม รอก

กว้าน ท่าน มี ถม ไม่ ขาด ดอก อย่าง กลัว. ฮุย ล่า!
กระซอก เข้า! พวกเรา มี ไข่ ชั่ว ทุกคน จง เตรียม
ตัว นุด ให้ ก็ แข็ง แรง. ฮุย โล! ลาก เข้า หวา!

เฮ โล! สาละพา! อย่า ทำ ก็ ช้า ๆ ข้าว ปลา
มัน ก็ แพง ถ้า ใคร ทำ เกียจ คร้าน กลับ ไป บ้าน จะ
หน้า แห้ง อด ข้าว ก็ อด แง เพราะ กระเป๋ ไม่ มี
เงิน. ฮุย โล! ก็ ไ้ เข้า! พวกเรา ทำ ให้ เพลิน!

เฮ โล! สาละพา! ห้า โมง คง ไม่ เกิน ให้ แล้ว
แต่วัน ๆ สู้ ทน สาละพา รัง มา ให้ มั่น ๆ เหนื่อย
แล้ว ก็ เลิก กัน กิน ข้าว ก็ กิน ปลา พรุ่ง นี้ จัง ค่อย
มา สาละพา! เฮ โล!

บทที่ ๓๐

คำที่ใช้ตัว จ สะกด (ต่อไป).

กิจ—การ, —ธุระ เสด็จ รับ-, เจ้านาย-, ตาม-

สมเด็จพระ—เจ้า, —พระเจ้าอยู่หัว เวย ไป—

เสร็จ—สำเร็จ, ไป—, เบ็ด— เสร็จ—เสร็จ, เทียว—เสร็จ

สำเร็จ—บริบูรณ์, เสร็จ—

—:—

—:—

สัจ (สัจย์)—ข้อ, รับเป็น—

นิจ (นิตย)เสมอ เป็น—, เนื่อง—สัตว์—เดรัจฉาน,—ร้าย

นิต—น้อย, —หนึ่ง, —เดียว สัต—ดวงขาว

—:—

คนที่ ไม่ มีความ สัจย์ เลว ยิ่ง กว่า สัตว์. คน
จับ จด ทำ อะไร ไม่ สำเร็จ. เจ้านาย ไป ไหน เขา ว่า
เสด็จ. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ ๕ เสด็จ ไป
เมือง ยุโรป ถึง สอง ครั้ง. ตั้ง เวจ ริม แม่น้ำ ลำคลอง
ราว กับ วาง ขา เบื่อ ให้ ชาว บ้าน กิน. คน เทียว เสร็จ
เตร่ ไม่ มี ใคร เขา นับถือ. ตลาด สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ตะวันตก แห่ง ลำ แม่น้ำ เจ้าพระยา. อำนาจ กษัตริย์
สมัย นี้ ลด น้อย ลง ไป กว่า แต่ ก่อน. วิชาการ
ใด ๆ ถึง เป็น วิชา ยาก, เมื่อ มี ผู้ คิด ทำ ขึ้น สำเร็จ
แล้ว, ดู กลับ เป็น ของ ง่าย ๆ. ทำ บาป เสมอ เป็น
นิตย, สู้ ทำ บุญ นิตย เดียว ไม่ ได้.

บท ที่ ๓๑

หลวง พินิจ วรพจน์.

ในวันอาทิตย์ วันหนึ่ง เวลาเย็นๆ ท่าน หลวง
พินิจ วรพจน์ กลับ มา จาก วัด แล้ว ก็ ออก ไป พัก
ผ่อน ใจ เล่น ใน สวน ดอกไม้ หน้า บ้าน กับ บุตร
ชาย สอง คน. อีก สักครู่ ท่าน ก็ ได้ พุด กับ นายหลุย
พินิจ และ นาย โยแซฟพจน์ บุตร ของ ท่าน นั้น ว่า:—
“ลูก เอ๊ย! เออ! เจ้า ไป หยิบ เอา หนังสือ มา อ่าน
ให้ พ่อ ฟัง เล่น ดูนี่! พ่อ จะ ได้ สังเกต รู้ ว่า เจ้า สอง
คน นี้ อ่าน หนังสือ ไป ได้ แค่ ไหน แล้ว!”

ที่ นั้น นาย หลุยพินิจ จึง พุด ขึ้น ว่า:—“คุณพ่อ ขอ-
รับ! คุณพ่อ จะ ให้ ผม อ่าน หนังสือ อะไร? หนังสือ
สือ นิทาน หรือ หนังสือ เรียน?”

คุณหลวง ตอบ ว่า:— “จะ เอา หนังสือ นิทาน ก็
ได้! พ่อ ไม่ ว่า, แต่ ทว่า เจ้า ต้อง อ่าน ให้ ได้ เนอ

ถ้อย กระทบ ความ ดี, มิฉะนั้น พ่อ จะ ให้ อ่าน หนังสือ เวียน นั้น ละ !”

หลุยฟินิจ กับ โยแซฟพจน์ สอง พี่น้อง ก็ ดีใจ, วิ่ง ไป ค้น บน โต๊ะ เห็น มี หนังสือ อยู่ เล่ม หนึ่ง หนาๆ ก็ ไม่ ค่อย เต็ม ใจ เอา มา อ่าน เพราะ เข้าใจ ว่า เป็น หนังสือ โบราณ ไม่ น่า อ่าน.

โยแซฟพจน์ ยัง เด็ก มาก อยู่, เขา จึง ร้อง บอก คุณพ่อ ว่า:— “พ่อ จำ! พี่ ฟินิจ หา เรื่อง นิทาน ไม่ได้ เสีย แล้ว, ได้ ก็ แต่ หนังสือ เล่ม ใหญ่ หนุ เกือบ จะ ยก ไม่ไหว!” คุณหลวง เข้าใจ ทัน ที่ ว่า เป็น หนังสือ อะไร ก็ ถาม ว่า:— “เป็น หนังสือ ราชกิจจา มิใช่ หรือ?” หนุ พจน์ ตอบ ว่า:— “หนังสือ กิจจา นั้น แหละ ขอรับ!” หลุยฟินิจ ผู้ พี่ ได้ ยิน นื่อง อ่าน ชื่อ หนังสือ ไม่ ถูก, กลัว ว่า คุณพ่อ จะ ดุ เอา และ จะ ไม่ ให้ อ่าน หนังสือ นิทาน ต่อ ไป ก็ รีบ ตอบ แก่ คำ ของ นื่อง ว่า:— “เป็น หนังสือ พระราชกิจจานุเบกษา สก ๑๑๖ ขอรับ! ผม เอา มา อ่าน ได้ ไหม ขอรับ!”

คุณหลวง ฟินิจ จึง ว่า:— “ได้ ช้! กลับ ดี
เสีย อีก, ด้วย ว่า หนังสือ พระราชกิจจา เล่ม นั้น มี ว่า
ด้วย กิจการ บ้าน เมือง อัน, เป็น เรื่อง น่า พัง หลาย ๆ
เรื่อง.” บิดา พุด พลาท ทาง ก็ เอา หนังสือ พระราชกิจจา
นั้น มา เปิด ตรง ที่ กล่าว ด้วย พระบาท สมเด็จ
พระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว เสด็จ ประพาส ไป เมือง
 روما แล้ว ก็ ยื่น ให้ นาย ฟินิจ อ่าน ว่า:— “นี่แน่! ที่
ตรง นั้น มี เรื่อง ว่า ด้วย พระเจ้า กรุงสยาม เสด็จ ไป
เยี่ยม สมเด็จ สันโตปาปา ที่ กรุง โรม, เจ้า ก็ ยัง ไม่ รู้,
เพราะ เจ้า ยัง ไม่ ทน ได้ เกิด, เจ้า ลอง อ่าน ดู ที่ หรือ!”

นาย หลุยฟินิจ ก็ รับ เอา หนังสือ พระราชกิจจา
นุเบกษา นั้น แล้ว อ่าน ดัง ต่อ ไป นี้ ว่า:— “.....เมื่อ
พระบาท สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว เสด็จ พระราชดำเนิน
เข้า ถึง พระที่นั่ง “ฮิส โฮ ลี เน็ส” ที่ ไป ๆ เสด็จ ลูก
ชน จาก พระ ที่ นัง”—อ่าน เท่านั้น แล้ว หนู
พจน์ ก็ ท้วง ขึ้น ว่า:— “อ่าน เรื่อง พระ “ฮิด” พระ
“ไฮด์” “ลีโปป” อะไร กัน นี้? ไม่ใช่ เรื่อง สันโต-

ปาปา เลย !” คุณหลวง ฟินิจ เห็น ลูก คน เล็ก ไม่
 เข้าใจ ใน คำ เบื่อง ต้น เพราะ อ่าน เป็น คำ เสียง ฝรั่งเศส ที่
 เขาเอามา เขียน เป็น ตัว หนังสือ ไทย ก็ ว่า กับ ลูก ว่า :—
 “อย่า เพ้อ โกรธ เลย ลูก ! อ่าน ถึง เรื่อง สันโตปาปา
 จริง แล้ว ละ แต่ นี้ เขา ใช้ เรียก องค์ สันโตปาปา ตาม
 ภาษา อังกฤษ, หนู จึง พัง ไม่ ออก ! ก็ ที่ หนู ว่า เป็น
 พระ “ฮิด” พระ “ไฮด์” นั้น นั้น แหละ ไม่ ใช่ อัน
 ไกล เลย คือ องค์ สันโตปาปา ที่ เดียว ? เอา เถอะ !
 เพื่อ ที่ จะ ให้ หนู พงษ์ เข้าใจ ความ ง่าย ข้น พ่อ จะ
 บอก อุบาย ให้ ! ถ้า เมื่อ ไร อ่าน ถึง คำ ว่า พระ “ฮิด”
 พระ “ไฮด์” เข้า อีก แล้ว ก็ ให้ กลับ คำ นั้น เป็น คำ
 ไทย ว่า “สันโตปาปา” ทุกๆ ที่ ก็ แล้ว กัน จะได้ เข้า
 ใจ ง่าย ข้น !”

นาย หลุย ฟินิจ จึง อ่าน ต่อ ไป พลัง เปลี่ยน คำ
 ตาม คำ แนะนำ ของ คุณพ่อ ว่า “สันโตปาปา
 เสด็จ ลูก ข้น จาก พระ ที่ นั่ง ให้ สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว

ทรง จับ และ จูบ พระหัตถ์ แสดง พระ อชยาศัย
 เคารพ แล้ว สันโตปาปา ก็ เออม พระหัตถ์ ออก กอด
 รัด พระ องค์ สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว; ทรง ปฏิสันถาร
 ต้อนรับ ซึ่ง กัน และ กัน ตามสมควร.

สันโตปาปา พระ องค์ นี้ ทรง พระนาม ว่า เลโอ
 ที่ ๑๓ เป็น คน ผอม บาง, แต่ ยัง แข็ง แรง (ขณะ
 นั้น พระ ชนม์ ได้ ราว ๘๑ พรรษา แล้ว) มี พระ กิริยา
 อชยาศัย อัน ดี; น่านอบ น้อม นับถือ. แต่ง ฉลอง
 พระองค์ สักหลาด สี ขาว หม่น ๆ มี ดุม คลุม ลง มา ถึง
 ข้อม พระบาท, ทรง พระมาลา เล็ก สี ขาว, มี ไม้ กาง-
 เขน ทอง ติด กับ สร้อย สวม พระศอ ห้อย ลง มา ถึง
 หน้า พระอุระ; ไม้ กาง เขน ประดับ เพชร เม็ด ใหญ่
 หก เม็ด แล้ว มี เม็ด เล็ก ๆ ผั่ง เรียง ต่อ ไป.

ครั้น ได้ เวลา, พระบาท สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว
 ทรง คำนับ ลา สันโตปาปา ๆ ก็ ทรง พระอุตสาหะ ดำเนิน
 ออก มา ส่ง เสด็จ ถึง ห้อง ข้าง หน้า โดย ทรง ยินดี;
 พระบาท สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว เกรง ว่า สันโตปาปา

ทรง พระ ชรา มาก, จะ ล้ม ลง, จึง จับ พระหัตถ์ สัน-
 โตปาปา พยุง มา, แล้ว สันโตปาปา ตรัส ถวาย พระ
 พรชัยมงคล เป็น อเนก ประการ และ เจ้า นาย ฝ่าย
 สยาม ทั้ง ข้าราชการ ก็ ทูล ลา สมเด็จ สันโตปาปา ๆ
 ทรง จับ พระเสื้บร เจ้า นาย ประทาน พระพร, แล้ว
 ประทาน พระหัตถ์ ให้ ข้าราชการ จับ จูบ โดย การ ย่อ
 เข้า เคารพ ต่อ สันโตปาปา ทุก ๆ ท่าน.”

พอ อ่าน ไป ถึง เรื่อง รำ ๓ ให้ สิ้น ให้ พร นั้, หนุ
 พจน์ จึง พุด ก่อน ที่ พี่ ชาย จะ อ่าน ต่อไป ว่า:—“ทำไม
 พ่อ! สันโตปาปา จึง ให้ พร ใน หลวง อย่าง นั้? ใน
 หลวง ไม่ ใช่ คริสตัง เข้า รัต นั้!”

คุณหลวง พินิจ ผู้ บิดา จึง ตอบ ว่า — “ชน ชื่อ ว่า
 เป็น พระเจ้าอยู่หัว แล้ว ก็ มี พระ มหา กรุณาธิคุณ ต่อ
 พลเมือง ทั้ง สัน! นั้ พระเจ้าอยู่หัว ทรง โปรด ชุบ
 เลียง ปกครอง รักษา บรรดา ไพร่ บ้าน พลเมือง ซึ่ง เป็น
 คริสตัง เข้า รัต ให้ ได้ รับ ความ สุข ยุติธรรม เสมอ
 หน้า กัน กับ ไกร ๆ พระคุณ อย่าง นั้ หนุ จะ มี ให้ ตอบ

แทน บ้าง หรือ? หนู จะ ไม่ ให้ องค์ สันโตปาปา ซึ่ง
เป็น บิดา ที่ รัก ของ เรา ทาง โน้น แสดง ความ ยินดี
อวย สล อวย พร กับ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ซึ่ง เป็น พระบิดา ของ เรา ชาว ไทย ข้าง นี้ หรือ? แต่
เรา เอง เรา ยัง อวยพร ให้ พระเจ้าอยู่หัว ของ เรา ด้วย
ความ ยินดี อย่าง ยิ่ง ทำไม หนู จะ เห็น แปลก ใน การ
ที่ สันโตปาปา จะ อวย พร ให้ พระองค์ ทรง พระเจริญ
เล่า?

นี่ แหละ พจน์! พ่อ จะ ว่า ให้ ฟัง! พระ ผู้ เป็น
เจ้า บน สวรรค์ นั้น พระ องค์ ก็ ทรง พระเมตตา กรุณา
ต่อ มนุษย์ ทุก ชาติ ทุก ภาษา ทุก ๆ คน เสมอ มิ ได้ ขาด.
ส่วน เรา ควร จะ ต้อง มี ใจ อารี อารอบ อวย พร ให้ สล
ให้ เขา ทุก คน เหมือน กัน เรา จึง จะ ได้ ชื่อ ว่า เป็น
ศิษย์ ของ พระ ผู้ เป็น เจ้า ได้ คน หนึ่ง!”

นาย หลุยฟินิจ กับ หนู พจน์ สอง พี่ น้อง ได้ ฟัง
คุณพ่อ อธิบาย ด้วย การ กระทำ กิริยา สุภาพ ต่อ ผู้ อื่น
เช่น นี้ ก็ ชอบ ใจ ตั้ง สัตยาธิษฐาน ต่อ พระ ผู้ เป็น เจ้า

ทัน ที่ ว่า :— “ขอ ให้ พระบาท สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว
ของ เรา ทรง พระเจริญ เทอญ !” แล้ว หยิบ หนังสือ
จะ อ่าน ต่อ ไป แต่ หมด เวลา เสีย แล้ว, ก็ ขำ ว่า
“ทรง พระเจริญ” ขัน พร้อม กัน กับ บิดา อีก หน หนึ่ง
แล้ว ก็ เลิก อ่าน เรื่อง สันโตปาปา เพียง เท่า นั้น.

มี ปัญญา ถ้า ไม่ เพียร เรียน ไม่ รู้.

ถึง ว่า ปัญญา ดี	มิ ได้ มี ความ เพียร เรียน,
ดี แต่ เทียว แวะ เวียน	ไม่ หมั่น เรียน ใน วิชา
ที่ ไหน จะ ได้ รู้	ถือ ว่า กู มี ปัญญา
ถึง เทียว จำ เขา มา	แม้ ว่า รู้ ไม่ สู้ ดี.

(ของโบราณ)

บทที่ ๓๒

คำที่ใช้ตัว จ สะกด กลาง คำ.

ปัจจุบัน — ท้น ค่วน, โรค — มัจฉา เต่า ปลา — ขาด

อนิจา — เอ๋ย ! อิจา — วิชา

ปัจจามิตร ศัตรู หมู — มัจจุราช พระยา —

พจนานุกรม หนังสือ — ปุจฉา คำ — วิสัชนา ได้ ตอบ กัน

วินิจฉัย — ตัด สิ้น ความ ปัจจุบัน เวลา — จะ ใกล้ รุ่ง

ถูก ระเบิด เป็น อาวุธ ร้าย ทำ ให้ ตาย ใน ปัจจุบัน
 ท้น ที่. ความ อิจา วิชา เป็น ปัจจัย ต้น เหตุ
 แห่ง ภัย อันตราย หลาย ประการ. ควร ชัก ชวน ศัตรู
 หมู ปัจจามิตร ให้ กลับ เป็น มิตร ไมตรี รัก โกร่ กัน.
 เวลา จวน สว่าง เขา เรียก ว่า เวลา ปัจจุบัน. คน ยุ่ง
 หา อะไร โดย ปัจจุบัน ท้น ค่วน ไม่ โกร่ จะ พบ.
 มัจจุราช อาจ หาญ ผลาญ ชีวิต. จะ ทำ การ สิ่ง ใด,
 ควร จะ วินิจฉัย ว่า ถูก หรือ ผิด ประการ ใด เสีย ก่อน

แล้ว จึง ค่อย ทำ. อนิจจา ! นิจจาเอ๋ย ! ไม่ ควร เลย
ที่ จะ มา คิด อิจจา วิษยา กัน. การ พัง ปรุงณา วิสัชนา
สู่ การ พินิจ พิจารณา ถึง เหตุ ผล เอา ด้วย ตน เอง ไม่ได้.

บทที่ ๓๓

มะละลุม.

เมื่อ สมเด็จ พระเจ้า ราชาราช เจ้า แผ่นดิน
เมือง มอญ แรก จะ ตั้ง ตัว ขึ้น เป็น กษัตริย์ ใหญ่. ครั้น
หนึ่ง ท่าน ยก ทหาร ไป ตี เมือง นคร เพน ซึ่งเป็น เมือง
มอญ ด้วย กัน; เมื่อ ตี ได้ แล้ว, ท่าน ก็ ให้ ทหาร ตั้ง
ค่าย พัก อยู่ นอก เมือง และ พระองค์ ก็ เข้า ไป ประทับ
ใน เมือง. ฝ่าย มะกรานต์ ซึ่งเป็น ศัตรู บั๊จจามิตร กับ
พระองค์ ก็ ยก พล ทหาร ของ ตน มา ล้อม เมือง
นครเพน แต่ ใน เวลา กลาง คืน; ทหาร พระเจ้า ราชาราช
สู้ ฝมือ พล มะกรานต์ ไม่ได้ ก็ แยก พ่าย ไป.
มะกรานต์ จึง สั่ง ให้ เผา ค่าย ของ พระเจ้า ราชาราช
เสีย ทุก ค่าย, แสง เปลิง สว่าง อย่าง กลาง วัน ตลอด
รอบ เมือง นครเพน.

ขณะนั้น สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช เสด็จ
ประทับ อยู่ บน เชิงเนิน ทอด พระเนตร เห็น มะกรานต์
ขี่ ช้าง ยืน อยู่ ถนัด จึง ตรัส ว่า:— “อ้าย มะกรานต์!
มัน อยาจนัก! โฉน จะ ได้ หัว มัน?”

ทอด พระเนตร เห็น มะกรานต์ ขี่ ช้าง ยืน อยู่.

มะสะลุม ทหาร มี ฝีมือ สะพาย ดาบ ยืน รักษา
อยู่ริม พระองค์ กรัน ได้ ยืน พระเจ้า ราชาธิราช ตรัส
ดังนั้น คิด ว่า “ตั้งแต่ เรา มา ถวาย ตัว เป็น ทหาร อยู่,

ยัง มิได้ ทำ สงคราม หัก ฝ่า ข้ำศึก เอา ชัย ชนะ มา ถวาย
 เลย, ครั้น นี้ จะ เอา บำเหน็จ ฝีมือ ถวาย ให้ ได้!” คิด
 แล้ว ก็ เบาใจ หา ได้ ท้น ถวาย บังคม ลา พระเจ้า ราช
 ธิราช ให้ ทรง ทราบ ไม่, มะสะลุม จึง หยิบ ได้ ชะลอม
 ใบ หนึ่ง, เอา หม้อ ข้าว ใส่ ลง ใน นั้น; มือ หนึ่ง ถือ
 ชะลอม, สะพาย ดาบ เข้า แล้ว ก็ รับ กระโดด ลง
 จาก กำแพง. พอ ออก ห่าง ประมาณ ได้ สาม วา แก

มะสะลุม ก็ รับ กระโดด ลง จาก กำแพง.

แกลิ่ง ร้อง ดัง ๆ ว่า:—“เรา ตัด หัว ทหาร เอก ของ พระเจ้า ราชาชิราช ได้ จะ เอา ไป ถวาย!” พलग มือ ชู ชะลอม วิ่ง ตรง เข้า ไป หา มะกรานต์.

ทหาร มะกรานต์ หา ทน ได้ สักเกต แม่นยำ ไม่, เห็น หม้อ ข้าว ดำ ๆ อยู่ ใน ชะลอม สำคัญ ว่า เป็น หัว คน, ทั้ง ได้ ยิน มะสละม ร้อง ก็ เป็น เสียง มอญ ๆ ด้วย กัน ช้า ชุลมุน วุ่นวาย อยู่ ด้วย ก็ ไม่ ห้าม ปราม อะไร.

มะสละม ครั้น ไป ถึง หน้า ข้าง มะกรานต์, มะกรานต์ ดี ใจ หา ทน วินิจฉัย ตรึกตรอง ให้ แน่นนอน ไม่ ก็ ชะโงก ลง มา ดู; มะสละม ได้ ที่ ก็ โดด พ้น มะกรานต์ คอ ขาด, สลัด หม้อ ข้าว ใน ชะลอม ออก เสี่ยง, เอา ศีรษะ มะกรานต์ ไล่ ลง แทน แล้ว ก็ วิ่ง กลับ ออก มา ร้อง ว่า:—“สั่ง ให้ เอา หัว อ้าย ข้าศึก ไป เสียบ!” ก็ ไม่มี ใคร ทัด ทาน, วิ่ง เข้า มา ถึง กำแพง.

มะสะลุม ได้ ก็ โดด พ้น มะกรานต์ คอ ขาด.

ขณะที่ มะสะลุม กำลัง ไป ตัด เอา ศีรษะ มะกรานต์
 อยู่ นั้น, สมเด็จ พระเจ้า ราชาธิราช ทรง ทอด พระ-
 เนตร เห็น ถนัด เพราะ ใน เวลา บ้างจวบ นั้น แสง
 เพลิง สว่าง อยู่ จึง รับสั่ง ให้ เปิด ประตู รับ มะสะลุม
 เข้า มา.

มະสะลุม เข้า ไป ถึง แล้ว ก็ ตรง เข้า ไป เผื่อ
ถวาย ศิระมะ มะกรานต์ และ ทูล เนอ ความ ให้ ทรง
ทราบ ทุก ประการ. พระเจ้า ราชาธิราช ทรง ตรัส สรร-
เสริญ มะสะลุม ว่า:— “ท่าน ดี! มี ฝีมือ เข้ม แข็ง!
เข้า ไป ตัด หัว มะกรานต์ ได้ ราว กับ พระยา มัจจุราช
ทำ เสียเอง, ควร เป็น ทหาร เอก! ไป ภาย หน้า เรา
จะ ชุบ เลียง ท่าน ให้ ถึง ขนาด แต่ เสีย ใจ เรา ให้ รวง
วัด กับ ท่าน ไม่ได้!”

ที่ นี้ ถ้า แม้น ว่า จะมี คำ ปูจนา ถาม ว่า:—“ทำไม
หนอ พระเจ้า ราชาธิราช ไม่ รวงวัด ความ ชอบ มะสะลุม
บ้าง เล่า?” จะ มี เป็น เพราะ ทรง อิจฉา วิชา ฝีมือ
ของ มะสะลุม ไป หรือ?” ก็ จะ แก่ คำ ปูจนา นั้น ว่า
“พระเจ้า ราชาธิราช หา ได้ ทรง อิจฉา มะสะลุม ไม่,
พระองค์ ทรง ชม เป็น หลาย ประการ และ ชึ่ง พระ
องค์ ไม่ ประทาน รางวัล นั้น เป็น เพราะ พระองค์ ทรง
หมาย พระทัย จะ สั่งสอน ทหาร ของ พระองค์ ว่า
ความ กล้าหาญ เป็น ของ น้า ชม จริง, แต่ การ รักษา

หน้าที่ อยู่ใน บังคับ บัญชา เสมอ ก็ เป็น การ ใหญ่
สำคัญ ยิ่ง กว่า นั้น อีก ! เรา ลอง นึก ดู เอา เอง บ้าง เถอะ
นะ ! เช่น ข้าศึก จะ ออก มา ตี ค่าย, ถ้า เวลา นั้น
ทหาร ยาม ทั้ง หน้า ที่ ไป ชิงชัย หา ความ ชอบ ตาม
ลำพัง ตน เสีย ทาง อัน เหมือน เช่น อย่าง มะสะลุม นั,
ส่วน แม่ทัพ นายกอง ทาง นี้ ไม่ รู้ ไม่ ชี เผื่อนอน ใจ
เสีย ว่า ทหาร ยาม คอย บอก ข่าว มี อยู่ แล้ว, ถ้า ฉะนั้น
แล้ว จะ ท้น ท่วง ที่ อุบาย ของ ข้าศึก ที่ ไหน ได้ ! จะมี
พา กัน ฉิบหาย ทั้ง กองทัพ หรือ ?

เป็น เพราะ เหตุ นี้ แหะละ ที่ พระเจ้า ราชาริราช
ไม่ ทรง ให้ ราชวัล แก่ มะสะลุม พระองค์ เป็น แต่ ชม
เชย สรรเสริญ ต่อ ไป ว่า :— “ มะสะลุม ทำ ความ ชอบ
จริง, แต่ เสีย อยู่ หน้อย หนึ่ง ที่ ใจ เบา, หา ท้น ได้
บอก เล่า กับ เรา ก่อน ไม่ ! ครั้น จะ ให้ ราชวัล ใน เวลา
นี้ ก็ มิ ควร จะ เสีย แบบ แผน ไป ภาย หน้า, พา ให้
ทหาร ผู้ อื่น เอา เขียง อย่าง มี จิต ประมาท ใน ราชการ
ก็ จะ เสีย ขนบ ธรรมเนียม ราช ประเพณี ไป ! ”

เสียดอยู่ หน้อย ที่ ไม่ ลา เสียด ก่อน.

ก็ นี่ หาก ว่า นักเรียน คน ใด ออก จาก บ้าน หรือ
ออก จาก โรงเรียน โดย มิ ได้ อำลา ผู้ใหญ่ เสียด ก่อน
แล้ว เมื่อ กลับ มา ถูก พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ เมียน ตี สั่ง
สอน นักเรียน คน นั้น ยัง จะ มา ร้อง ทุกข์ บ่น ไป
ต่าง ๆ ว่า:— “ตัว มิ ได้ ไป ทำ ความ ชั่ว ให้ เสียด คน
อะไร” ได้ หรือ? ก็ มะสะลุม ละ; เขา ออก ไป ทำ

การ ขั้ว ให้ เสีย คน เมื่อไร ? ไป เอา หัว ขี้ศึก มา ให้
นาย ต่าง หาก, ถึง กระนั้น มะสะลุม ยัง ถูก ดี เคียน ว่า
ทำ ผิด, ไม่ได้ มี รางวัล เลย !

ก็ เมื่อ แม่หนู พ่อหนู จะ ไป จะ มา ไม่ บอก ใคร
ให้ รู้ ก่อน นั ถ้า บังเอิญ หนู จะ มา มี เหตุ อันตราย เสีย
ตาม ทาง, เช่น รถ ทับ หรือ โจร ผู้ ร้าย หลอก เอา ไป
เป็น ต้น แล้ว หนู จะ เอา ใคร เป็น เพื่อน ละ ? อนึ่ง
พ่อแม่ ครอบา เล่า ไม่ รู้ ว่า ลูก หาย ไป ข้าง ไหน จะมี
ร้อน อก ร้อน ใจ เทียว คิด ตาม หา เสีย แยะ หรือ ? น
แหละ พ่อหนู ! แม่หนู จำ ! เมื่อ หนู จะ ไป ไหน
มา ไหน ก็ ให้ ใหว่ ให้ ลา ตาม ขรรมนิยม นะ หนู นะ !

ความ ดี หาย ไป อย่างไร ?

น้ำแข็ง เมื่อ ถูก ร้อน
หอม กลิ่น ดอกไม้ หาย
ความ ดี ย่อม เสื่อม คลาย
สาม สิ่ง นั คง แก่

พลัน ละลาย,
เมื่อ แห้ง,
คราว เกิด ขั้ว นา,
กลิ่น ไร่ เสมอ กัน.

บทที่ ๓๔

คำที่ใช้ตัว ช ช้าง สกต.

สมโภช วัน—, งาน—

เพชร —พลอย, เมือง—บุรี

อุปราช มหา—, วังหน้ามหา—

สังเวช (สมเพช) สลด—, น้า-

ยมราช พระยา—

พานิช พ่อ ค้า—

กัมพูช เมือง—, ประเทศคือเขมร เศษ ฤกษ์—, อำนาจ—, านุภาพ

—:—

พิช — พรรณ

โอช เหม—, รส เหม—

พิศ เหล็ก—, แผ่น—, ติดเป็น—

โอษฐ์ (โอฐ) พระ—, บันพระ—, ี่พระ—

บวช นัก—, กลัว—

โอด เพลง—, —ครวญ

บวค แกง—

—:—

เจ้าพระยา ยมราช เป็น เสนาบดี กระทรวง มหาด-
ไทย. ไป เทียว ถ้า เมือง เพชรบุรี สนุก ดี. ตาเนื้อ
ตากวาง ไส กระจ่าง ราว กับ เพชร. พ่อค้า พานิช
คิด ถ้า หา ถ้าไร. กิน สาเก แกง บวค จน ปวด ท้อง.

มีฤทธิ์เดช สัก เท่า ไฉ่ๆ ก็ห้าม ความ ตาย ไม่ได้.
 หว่าน พืช ประสงค์ ผล, สร้าง กุศล ปราบณา สวรรค์.
 ถึง ที่ โอศ บท ละคร เขา ร้องไห้. เกว๋อง เอม โอช
 โภชนา นำ อร่อย. กัมพูช ประเทศ คือ เมือง เขมร.
 บวช เสีย แต่ ยัง เป็น เด็ก, ดี กว่า บวช เมื่อ แก่, เพราะ
 ราว กับ ข้าง หนึ่ง ถือ ดอกไม้ สด อีก ข้าง หนึ่ง ถือ
 ดอกไม้ แห้ง ไป บุษบา พระๆ คง โปรด ไม่ เหมือน กัน.

บท ที่ ๓๕

ปาก แหว่ง กับ หลัว โกง.

ในกาลก่อน นานมาแล้วแต่จะ ตรง กับ รัชกาล
 ใด เมือง ใด ไม่ ปรากฏๆ แต่ ว่า ยัง มี พระราชโอรส
 พระองค์ หนึ่ง ทรง เจริญ อายุ หนุ่ม พร้อม ไป ด้วย
 พระรูป พระโฉม งาม ทวี สรรพางค์ เป็น ที่ นิยม ยิน
 ดี ของ ไพร่ พ้า ประชาชน ทั่ว ว่า เลิศ กว่า บุรุษ ใน พระ

ราชอาณาเขต แต่อนิจจา น่าสังเวช! พระปฐม-
ฐาน์ ของ พระองค์ โค้ง ค่อม เป็น หลังกุ้ง หรือ คัน
ขลุ่ย; เพราะ ฉะนั้น เมื่อ พระราชโอรส หลังกุ้ง นี้ จะ
เสด็จ ไป ไหน ก็ ย่อม ทรง ฉลอง พระองค์ ครอบ เสมอ.

ต่อ มา พระราช บิดา ทรง ดำริ จะ ให้ มี พระมเหสี
ตั้ง การ ราชภิเษก เป็น พระมหาอุปราช แต่ ทรง ทราบ
อยู่ ว่า กษัตริย์ องค์ หนึ่ง มี พระราชธิดา งาม นั้ ก็ มี
รับสั่ง ให้ ช่าง เขียน ผู้ ชำนาญ ออก ไป วาด รูป ของ
นาง นั้น มา ถวาย. นาย ช่าง รับ พระราชโองการ แล้ว
ก็ ถวาย บังคม ลา ออก ไป.

ครั้น ถึง จึง เข้า พัก อยู่ใน เมือง หลาย ราชตรี เพื่อ
หา โอกาส. ฝ่าย พระราชธิดา พระองค์ นั้น มี พระ-
วรลักษณ์ และ พระสรีรกาย งาม นั้; นอกจาก พระ-
โอรส แหว่ง แล้ว ก็ ไม่มี ที่ ดี. ถ้า เวลา เสด็จ ท้า
กลาง มหาชน หรือ เยี่ยม พระแกล แล ดู ทาง หน้า ต่าง
พระนาง ก็ คอย เอา พระหัตถ์ ประสาน ปิด พระโอรส
เสมอ เป็น นิตย.

วันหนึ่ง นาย ช่าง เขียน นั้น ได้ ทราบ ว่า จะ มี
การ แห่ ใน พระราชวัง ผ่าน ไป ทาง ตำหนัก ของ
พระราชธิดา จึง เข้า ไป คอย ดู อยู่ ใน ที่ แห่ นั้น.
พอ กระบวน แห่ เดิน เข้า มา ใกล้ พระราชวัง, พระ-
นาง ทรง เยี่ยม พระแกล, เอา พระหัตถ์ ปัด พระโอษฐ์
ทอด พระเนตร จน กระบวน แห่ เลยลับ ไป.

นาย ช่าง ได้ เห็น รูป พระนาง งาม วิไล ราว กับ
เทพธิดา ก็ ตก ตกลง ไป เป็น ครู แล้ว เมื่อ ตั้ง สติ ขึ้น
ได้ ใหม่ ก็ รีบ วาด รูป อย่าง ประณีต แล้ว ก็ เอา ไป
ถวาย เจ้า นาย ของ ตน.

กษัตริย์ ทรง รับ แล้ว ยื่น กระดาษ รูป นั้น ให้
แก่ พระราชโอรส, พระราชโอรส ทอด พระเนตร รูป
พระราชธิดา ก็ ทรง พอ พระทัย ใน พระนาง ยิ่ง นั้;
พระองค์ จึง ให้ ทูล ไป ทูล ขอ นัด ดู พระองค์ ด้วย
กัน ทั้ง สอง ฝ่าย; กษัตริย์ ที่ เป็น พระราชบิดา ของ
พระนาง ก็ ทรง ยิน ยอม.

ครั้น ถึง วัน กำหนด พระราชโอรส แต่ง พระองค์
อย่าง งาม, สวม ถอดอง พระองค์ ยาว แล้ว เสด็จ ขึ้น

ทรง ม้า พระที่นั่ง พร้อม พร้อง ไป ด้วย กระบวนแห่ มี
รถ คชสาร เป็น คัน. พระราชธิดา ก็ ทรง เครื่อง ประ-
ดับ ด้วย เพชร นิล จินดา เสด็จ ขึ้น สู่ วอ, ถือ พ้าน
บัง พระโอษฐ์ แล้ว ก็ เคลื่อน กระบวน แห่ ผ่าน สวน กัน
ไป. กษัตริย์ ทั้ง สอง ฝ่าย ต่าง ก็ ทรง ยินดี จึง นัด กัน
ทำ การ อภิเษก.

ครั้น สิ้น งาน อภิเษก แล้ว เวลา แรก จะ เข้า
เสวย พระกระยาหาร ด้วย กัน, พระราชโอรส เห็น
นาง นั้น ก็ม พระพักตร์ อยู่ เสมอ ก็ ทรง นึก:— “เอ๊ะ!
นี่ อย่างไร หนอ! เมื่อ วัน นั้น ดู ตัว, ก็ เอา พัด บัง
หน้า, ทำ ทำ เป็น ตะกร เมื่อ โอด; มา เดียว นี้ นั้น ก็ม
หน้า บัง โต๊ะ ประหลาด จริง แะะ!” ครั้น ชาย ตา ไป
ดู อีก ที่ ก็ รู้ เห็น ถนัด, วาง ช้อน, ส้อม ปราด สอง มือ
ประสาน พระอระ นึก:— “ซิ! ซิ! ปาก แหว่ง แน่ะ!
ถูก เขา บวช เสีย แล้ว!”

ฝ่าย พระราชธิดา สังเกต เห็น พระสามี คอย
นั่ง ให้ ทรง หน้า อยู่ เสมอ ก็ คิด สงสัย, พอ เหลือบ

ไป เห็น ชัด นึก:— “อ้อ! ได้ ผัว หลัง โกง เสีย แล้ว!
ตาย ชี เรา! ออก แดก จริง!”

ขณะ นั้น ถึง อาหาร จะ เอมโอช รส อร่อย สัก
ปาน ใด ก็ กลืน ไม่ ลง คอ ด้วย กัน ทั้ง สอง ข้าง; ต่าง
ละอาย คิด อึด อัด ใน ใจ อยู่ เป็น นาน, ต่าง จะ ใคร่
เลิก แล้ว ต่อ กัน ก็ กลับ ได้ สติ ขึ้น มา นึก ว่า:— “อ้อ!
โบราณ เขา ว่า ปลุก อะไร ได้ อย่าง นั้น ก็ จริง ของ
เขา อยู่; นี่ เรา เพาะ พืช ความ โกง, เรา จึง ได้ ความ
โกง เป็น กำไร ตอบ แทน, ก็ สม น้ำ หน้า เรา ด้วย กัน
ทั้ง คู่! แต่ ก็ ข้าง เกอะ, ถึง ขำ รูด เสีย หาย ไป บ้าง
ก็ ไม่ ไร ไร ว่า จะ เสีย หาย ไป ทั้ง หมด! เรา อย่า พึ่ง
สลัด ตัด ทั้ง กัน เสีย! ควร ทั้ง ขั้ว นิติ หน้อย นั้น เสีย,
ถือ เอา แต่ ดี เปรียบ เหมือน เห็น มด ตัว เดียว ตก ลง
อยู่ใน แกง บวด หรือ ใน กับ ข้าว อะไร ไร ก็ จะ ชัด ใจ
เททั้ง เสีย ทั้ง โถ ทำ ไหม? ให้ เอา แต่ มด ทั้ง เสีย, นอก
นั้น จะ ได้ กิน หวาน ไร คอ!”

เมื่อต่าง พระองค์ ต่าง มีสติ กลับ พระทัย ได้
ตั้ง นั้น ก็ หมด รังเกียจ ชัง กัน และ กัน จึง ได้ เสวย
ราชสมบัติ โดย สุข สวัสดิภาพ ต่อ ไป เป็น กาลนาน.

จริง อยู่ ถ้า จะ หยิบ ยก เอา แต่ ข้อ ความ ชั่ว
เล็กน้อย น้อยๆ อย่าง เดียว มา ข้น เช็ด ชู กลับ ลบ ความ
ดี อื่นๆ เสีย หมด สิ้น แล้ว ใน โลก นี้ ก็ เกือบ จะ ต้อง
ถือว่า มี แต่ คนชั่ว ทั้ง นั้น, คนดี พอ ไข่ ได้ ก็ จะ กลับ
เป็น ไม่มี เลย สัก คน เดียว ดู กระจ่าง ไรๆ อยู่!

ไข่ เมื่อ ควร ไข่.

อย่า จำ ขับ ทรัพย์ สิ้น หมิ่น ประมาท
เผื่อ ขัด ขาด เก็บ ไว้ ได้ ไข่ สอย;
เห็น เขา มี ทรัพย์ กว่า อย่า ใจ ลอย
อุตสาห์ ค่อย เพียร เกิด ประเสริฐ เอย.

บทที่ ๓๖
อ้าย ตืดตุ๋.

๑ นิจจาเอ๋ย! หลับ คุณ ก็ไม่รู้ เห็น
 มาพลอย เป็น อันตราย ถึง ตาย โหง
 ก็มี บ้าง อย่าง ตืดตุ๋ อยู่ ใน โพรง
 นอน โกง โกง อยู่ ดีๆ ยัง มี ภัย.

๑ ตาม นิทาน พราน ป่า เวลา หนึ่ง
 แยก ไป ถึง ต้น สะเดา ที่ เขา ใหญ่
 กำลัง ต้น คั่น กวาง มา ทาง ไกล
 ก็ พอ ไป พบ งู มัน ชู่ เอา,
 เสี่ยง ฟือ ฟู ชู หัว ตัว เท่า แขน
 แยก จึง แพน ลง ด้วย มีด หวิด งู เท่า
 งู ก็ เลื้อย หลบ ลง โพรง สะเดา
 ที่ อ้าย เจ้า ตืดตุ๋ อยู่ ชุก ชุม.

๑ เห็น แต่ หาง หวัง จะ ฤๅ ก็ ฤๅ หวิด
 อ้าย งาม พิช ฆอก ช่อน เข้า นอน ชุ่ม
 แก่ จัง มัด คบ ใหญ่ เอา ไฟ รุม
 แล้ว เผา สุม โพรง ไม้ ทลาย ลง.
 แสน สงสาร อ้าย ตัด ตู๋ ฤๅ ฤๅ กลับ
 ต้อง บ่อย บับ สั้น เชื้อ ไม้ เหลือ หลง
 เพราะ อ้าย งาม ตัว ร้าย ใจ ทะนง
 จำเพาะ ตรง เข้า มา อยู่ เพียง ครัวเดียว.

บทที่ ๓๗

คำที่ใช้ตัว ช (ช้าง) สะกด กลาง คำ.

โกชนา—ทาร, เสวย— ภาชนะ—สิ่งของ, -เครื่องใช้สอย
 ชั้ววาล รุ่งโรจน์-, -ขวลิต คช—सार, -ธาร, -สิทธิ์
 รัชกาล—ที่๑, -ปัจจุบัน อลัชชี ภิกษุ-, -ไม่มีอาย
 พชนี—พัตถม ไกราช เมือง-, รถไฟ สาย—

—:—

ราช—ทูต, มหา-, -การ ปราชญ์ นัก-, ศรี-, -เปื้อง
 ราช เรี่ย-, -น้ำ ปราศ ปรุค-, เขียน-ๆ, เค้น-ๆ

—:—

ศรีปราชญ์ เป็น นักปราชญ์ ไบราณ ครั้ง แผ่นดิน
 สมเด็จพระนารายณ์ มหาราช. ถึง ว่าเป็น นักปราชญ์
 ไม่ได้ ทุก คน ก็ พอ จะเป็น นักบุญ ได้ ทั้ง นั้น. ภิกษุ
 ที่ ไม่ ถือ วินัย ก็ เป็น อลัชชี. กิน ข้าว โปด ต่าง โกชนา
 หาร ไม่ อร่อย. พัต ขนนก, พัต ด้าม จั่ว และ พัต

อะไรๆ ก็ เป็น พืช สัตว์ ทั้ง นั้น. เมือง นครราชสีมา
 ราษฎร เขา เรียก ว่า โคราช. เดิน ปราดๆ บัดเดี๋ยว ล้ม,
 เขียน ปราดๆ บัดเดี๋ยว เลอะ! เมื่อ ทำ ทาง รถไฟ สาย
 โคราช นั้น จีน กุ๊ก เป็น ไข้ บ้า ตาย ใน ดง พระยาไฟ
 เสีย ก็ มาก. อะไร เอ๋ย? เมือง หนึ่ง มี สอง พระยา
 ชิง กัน เสวย ราชย์, ผู้ คน ตาย คา เรือ ม้า ชุตมุน?—
 หมากรุก.

บทที่ ๓๘
 พระไชยเชษฐ.

เมื่อ ประมาณ ๕๐๐ ปี ล่วง มา แล้ว มี พระมหา
 กษัตริย์ พระองค์ หนึ่ง ทรง พระนาม ว่า พระเจ้า
 โพธิสาร ครอง สมบัติ อยู่ ใน พระนคร เวียง จันทน์
 คือ เมือง ศรีสัตนาคนหุต อุดมรัตน์ ขวาลวัติ มหา
 นคร (ล้านช้าง) อัน ตั้ง อยู่ ใน เมือง ลาว ฝ่าย ทิศ
 ตะวัน ออกเฉียง เหนือ แห่ง เมือง โคราช, ลูก ค้า

พาดิษ ไป มา ค้าขาย ถึง กัน. พระเจ้า โพธิสาร พระ
องค์นี้ ได้ นาง ยอดคำ พระราชธิดา ของ พระเจ้า
นคร เชียงใหม่ มา เป็น พระอัครมเหสี ประสูติ
โอรส พระองค์ ใหญ่ ทรง พระนาม ว่า พระไชย—
เชษฐาธิราช.

ครั้น ต่อ มา, พระเจ้า นคร เชียงใหม่ ถึง แก่
พิราลัย แล้ว นักปราชญ์ ราชมนตรี จึง พา กัน ไป ยัง
เมือง เวียงจันทน์ ทูล วิง วอน พระเจ้า โพธิสาร ขอ
พระไชยเชษฐ ์ โอรส พระองค์ ใหญ่ ไป เป็น กษัตริย์
ครอง นคร เชียงใหม่ แทน พระเจ้า ตา ต่อ ไป พระ
เจ้า โพธิสาร ก็ ทรง ขอม อนุญาต ตาม คำ วิงวอน ขอ
จึง ทรง พระราชทาน กษัตริย์ ช้าง ม้า พลทหาร ไป ด้วย
ตาม สมควร.

เมื่อ พระไชยเชษฐ ์ ได้ ไป ครอง เมือง เชียงใหม่
แทน พระเจ้า ตา นั้น ภาย หลัง มา พระเจ้า โพธิสาร
ผู้ เป็น พระราชบิดา ซึ่ง ครอง สมบัติ ใน พระนคร
เวียงจันทน์ นั้น ก็ ถึง แก่ พิราลัย. พระเจ้า ไชยเชษฐ ์

ซึ่ง เป็น พระราชโอรส พระองค์ ใหญ่ ก็ เสด็จ กลับ
ไป ยัง เมือง เวียงจันทน์; ทำ การ พระศพ ถวาย เพลิง
ตาม ประเพณี แล้ว ก็ เสด็จ พัก อยู่ ที่ เมือง เวียงจันทน์
นั้น ก่อน.

พระองค์ ยัง ไม่ ท้น จะ เสด็จ กลับ ไป ยัง เมือง
เชียงใหม่ ก็ ได้ ขำ ว่า พระเมกุฎี ผู้ เป็น เชื้อ สาย
เจ้า นคร เชียงใหม่ คน เก่า ได้ ขึ้น ครอง ราช สมบัติ
แทน พระองค์ เสีย แล้ว, ข้า ยัง ได้ ยก เมือง เชียง
ใหม่ ไป ขึ้น แก่ พม่า ด้วย, ขอ อำนาจ พม่า มา ช่วย
รักษา เมือง เชียงใหม่ อย่า ให้ กลับ คืน แก่ พระไชย-
เชษฐี อีก!

พระไชยเชษฐี จึง ทรง ดำริ การ ว่า:—“ครั้น เรา จะ
ยก กองทัพ เข้า ไป ตี เมือง เชียงใหม่, การ สงคราม
ครั้ง นี้ ก็ จะ ยืด ยาว มาก เพราะ พม่า จะ มา ช่วย จะ
เป็น มหา สงคราม อันใหญ่. ถ้า ชาว เมือง เชียงใหม่
ชนะ, ไพร่ พล ข้าง เมือง เวียงจันทน์ ดาบ พ่ายแพ้ ไป,
ก็ จะ เสีย ไพร่ฟ้า ข้า แผ่นดิน ของ พระราชบิดา เรา;

ถ้าเราชนะ, ไพร่ ข้าง เมือง เชียงใหม่ ตาย, ก็ จะ
 เสีย ไพร่ ฟ้า ข้ำ แผ่นดิน ของ พระราช มารดา ไป;
 ตก ลง ถึง จะ แพ้ หรือ ชนะ ถ้า ขัน ช่อ ว่า ทำ สงคราม
 แล้ว มัน ก็ หนีหาย ของๆ เรา อยู่ นั้นเอง."

ครั้น พระองค์ ทรง ดำริ เห็น การ ดัง นั้น แล้ว, พระ-
 องค์ ก็ ไม่ ผูก จิต ผูก ใจ ที่ จะ ทำ สงคราม ตอบ แทน
 ต่อ เจ้า เมกุฎี ต่อ ไป; พระองค์ ทรง รับสั่ง ให้ เลิก ทัพ
 กลับ ไป ยัง เมือง เวียงจันทน์, ทหาร จะ ได้ ลำบาก
 เพราะ พระองค์ แม้ แต่ สัก คน เดียว ก็ หา ไม่, ชาว
 บ้าน พลเมือง จึง จงรัก รักดี ต่อ พระองค์ เป็น อัน มาก
 สรรเสริญ ว่า พระทัย ดี ไม่ ยอม ให้ เดือด ร้อน ถึง
 ราษฎร พลเมือง.

พ่อ หนู ได้ สังเกต บ้าง ไหม ว่า ถ้า เป็น เด็กๆ
 หรือ เพื่อน นักเรียน ด้วย กัน เกิด ทะเลาะ กัน กระจุก
 กระຈิ ทำ ล้วง เกิน แก่ กัน และ กัน สัก นิด สัก หน่อย
 แล้ว, ที่ จะ ถือ เอา อย่าง พระไชยเชษฐา ข้าง มิน้อย
 นัก มิใช่ หรือ? มัก มี แต่ ว่า ใคร ทำ อะไร ตน เมื่อไร
 แล้ว เป็น ต้อง ลง มือ ตอบ แทน แก่ เผ็ด เสีย ทันท.

ที่จริง การ ทำ อย่าง นี้ ก็ ต้อง นับ ว่า ผิด ที่ เดียว.
 พ่อ หนู นึก ดู บ้าง ซิ! เมื่อ พ่อ หนู เกิด ทะเลาะ ว้าวาท
 กัน กับ เพื่อน เช่น นี้, ถ้า พ่อ หนู สู้ เขา ไม่ได้, พ่อ
 หนู ก็ ต้อง ขाय หน้า กับ เพื่อน ผูก เสือ แะ; ถ้า พ่อ หนู
 กลับ ชนะ เขา ละ ก็ จะ กลับ ร้าย กว่า แพ้ เสือ อีก
 เพราะ ว่า ตั้งแต่ นั้น เพื่อน ดี ๆ ที่ หนู ต่อย ตี นั้น ก็ จะ
 โกรธ กับ หนู, ตก ลง ว่า หนู เสือ เพื่อน ดี ๆ ไป คน
 หนึ่ง เปลา ๆ; ซ้ำ เมื่อ พ่อแม่ ของ พ่อ หนู รู้ ว่า หนู เกิด
 ทะเลาะ กับ เขา เช่น นี้ ก็ คง ทำ โทษ พ่อ หนู ซ้ำ เข้า อีก หน
 หนึ่ง เป็น แน่. ถ้า หนู เป็น เด็ก เล็ก กว่า เขา พ่อแม่
 คง หา ว่า หนู ไม่ อยู่ ตาม ภาษ่า เด็ก, ชอบ เล่น ตอ แะ
 กวนใจ เขา ๆ จึง ทำ; ถ้า ว่า หนู มี อายุ เชื่อง กว่า เขา
 สัก หน่อย ท่าน ก็ จะ หา ว่า หนู เป็น พี่ หนู ต้อง ยอม
 ให้ น้อง เขา ก่อน, ตก ลง ตี กัน เป็น การ ไม่ ดี, สู้
 อด ๆ ทน ๆ เอา อย่าง พระไชยเชษฐา นั้น ยัง ดี กว่า
 เพราะ ใคร ๆ เขา ไม่ เตือด ร้อน และ คน ก็ จะ เป็น ที่
 ชอบ พอ รักใคร่ ของ เขา ด้วย.

ยาน นาวา วิเศษ.

วิชา เหมือน สิ้นค้า
 ต้อง ยาก ลำบาก ไป
 จง ตั้ง เอา กาย เจ้า
 ความ เพียร เป็น โยธา,
 นว เป็น สาย ระยาง,
 ปาก เป็น นาย งาน ไป,
 สติ เป็น หาง เสือ
 ถือ ไว้ อย่า ให้ เอียง
 ปัญญา เป็น กล้อง แก้ว
 เจ้า จง เอา หู ตา
 ข้เกยจ คือ ปลา ร้าย
 เอา ใจ เป็น ปืน คม
 จัง จะได้ สิ้นค้า มา
 จง หมั่น มั่น หมาย ใจ

อัน มี ค่า อยู่ เมือง ไกล,
 จัง จะได้ สิ้นค้า มา;
 เป็น สำเภา อัน ไสกา.
 แขน ช้าย ขวา เป็น เส้า ใบ,
 สอง เท้า ต่าง สมอ ไม้;
 อัจฉาสัย เป็น เสบียง;
 ถือ ท้าย เรือ ไว้ ให้ เทียง,
 คัด แล่น เลียง ข้าม กองคา.
 ส่อง ดู แกว แแนว หิน ฝา,
 เป็น ล้ำ ค้ำ พัง ดู ลม.
 จะ ทำลาย ให้ เรือ จม.
 ยิง ระดม ให้ จม ไป,
 คือ วิชา อัน พิสมบัย
 อย่า ได้ คร้าน การ วิชา.

(ของโบราณ)

บทที่ ๓๙

คำที่ใช้ตัว ญ (หญิง) สะกด.

ขำนาญ ขำนิ-, เขี้ยวชาญ-กิจ สำราญ สุข-, -ใจ, ที่-
 เหยียบญ เงิน-, -ทอง ครวญ ใคร-, ครว้า-, -ถึง
 สำคัญ สลัก-, ขั-, ที่- เปรี๊ญ สอบไล้ เป็น มหา-
 สามัญ ธรรมดา-, ชน- เจริญ (จำเริญ) -พร-, -วัย, ขอ
 ทรงพระ-
 สูญ -หาย, -เปล่า อัสสัมชัญ โรงเรียน-, วัด-
 -:-

หาญ กล้า-, หาจ-, หัว- เทอญ ไป-, เชิญ-, ด้วย-
 หาร คุณ-, สัก-, ประ- เทิน กำแพง มี เขิง-
 -:-

เป็น ทหาร ก็ ต้อง ทำ ใจ ให้ กล้าหาญ. เครื่อง
 หมาย สำคัญ ของ ศักดิ์บุรุษ คริสตัง คือ ไม้ กางเขน.
 จะ ประกอบ การ สิง ไค, ให้ ใคร่ ครวญ. ถ้า ใคร ตีมี

ปัญญา วิชา ชาญ, ทรัพย์ ศฤงคาร ยศ ศักดิ์ จัก เจริญ.
 ช้าง เลือก มี น้อย กว่า ช้าง สามัญ. เงิน เหยี่ยญ
 บาท หนึ่ง ราคา ๑๐๐ สตางค์. คน ชำนาญ ทำ
 อะไร ได้ กล่อง แกล้ว. มหา บุรุษ มาตุชาแลม เจริญ
 อายุ ได้ นาน หลาย ร้อย ปี. วิถี บูชาบุญ สาบสูญ ไป
 แล้ว. โรงเรียน อัสสัมชัญ ท่าน บาทหลวง กอลม—
 เบท เป็น ผู้สร้าง เมื่อ คริสต์ศักราช ๑๘๘๗.

บทที่ ๔๐

ทูบ หม้อ แดก กลับ ได้ เมือง.

นาย ปอล จำเริญ เป็น นักเรียน ชั้น สูง อยู่ใน โรง-
 เรียน อัสสัมชัญ กรุงเทพฯ; กราว หนึ่ง เมื่อ ถึง เดือน
 ธันวาคม โรงเรียน หยุด สิ้น ปี. นาย ปอล จำเริญ จึง

ลงเรือไฟ ออกไปเยี่ยม บิดา มารดา ที่ เมือง จันทบุรี.
 นาย ขวง จรูญ ผู้ น้อง อายุ สัก สิบ เอ็ด สิบ สอง ปี เห็น
 พี่ชาย มา ก็ ดีใจ พุด กับ เขา ว่า:— “ฉัน เรียน อยู่ ใน
 ชั้น ๑ ที่ โรงเรียน ใน เมือง จันทบุรี นี้, แม้ ค่อย ชำนาญ
 รู้อะไร มาก ขึ้น สักหน่อย แล้ว ก็ อยาก จะ เข้า ไป อยู่ กับ
 พี่ ใน กรุงเทพฯ ด้วย บ้าง!” ว่า แล้ว สอง พี่ น้อง
 ต่าง ก็ พุดจา หว่ ร้อ ต่อ กระซิก โดย ฐาน ญาติ ที่
 นาน ๆ ได้ มา พบ กัน.

ครั้น ต่อ มา สอง สาม วัน สอง คน พี่ น้อง ก็
 ไป หา แม่ บุญมี ผู้ มารดา ขอ ลา จะ ไป เยี่ยม บิดา
 บุญมา ที่ บ้าน สวน พริก หลัง ภูเขา พลอยแหวน
 เขือง ไป ทาง ภูเขา ใบศรี ข้าง โนน; มารดา ก็ ขอม
 ให้ ไป.

พอ กิน ข้าว เข้า แล้ว, สอง คน พี่ น้อง ก็ เดิน คูย
 กัน กระจ้อ กระแจ้ สำราญใจ ไป ตาม ทาง. พอ เดิน
 มา ถึง ที่ ว่า การ เมือง, พ่อ จรูญ ออก เดิน หน้า, พา

พี่ชายข้ามคลองเมือง ขึ้นบนเนิน. ที่ตรงนั้นเป็น
รูปประตูละแวกเก่า ยังปรากฏอยู่บ้าง.

ถึงตรงนั้นแล้ว ดู

ท่าทางนายจรรยา ออก
สนุกสนานมาก. เขาจึง
เอ่ยเล่านิทานเก่าๆ ให้
พี่ฟังว่า:— “พี่จ๋า! ปู่
บอกฉันว่า ที่ตรงนั้นเดิม
เป็นประตูเมือง, แข็ง
แรงมั่นคง, เจ้าบ้าน
ผ่านเมืองอยู่ในที่นั่น!”

ที่จริงเมื่อน้องพูดเท่านั้น, พี่ชายก็เข้าใจเรื่องแล้ว
แต่ปล่อยให้ น้องเล่าเรื่องไป หวังจะให้เขาเดิน
เพลิน, พี่จึงซักถามน้องว่า:

—“เออ! คุณปู่ว่า เดิมเป็นอย่างไรล่ะ
น้อง?”

—“แกว่า เดิมเจ้าตาก กษัตริย์ไทย อันมีชื่อ
ยกพวกมาจากเมืองบางปลาสร้อย...”

—“อ้าว! เรียก เมือง ชลบุรี ชี น้อง!”

—“อ้อ! จริง! ชื่อ เมือง ชลบุรี! นั่นแหละ!

ครั้น เจ้าตาก ยก พวก มา จาก เมือง ชลบุรี แล้ว ที่ แรก
เจ้า เมือง จันทบุรี ก็ พุด ประสงค์ ว่า จะ ช่วย เจ้าตาก
รบ พม่า ไหล่ มัน ออก ไป จาก เมือง ไทย! นี่แหละ พี่!
แล้ว คุณปู่ แก เล่า ต่อ ไป ว่า เจ้าเมือง กลับ ใจ, คิด
ต่อ สู้ เจ้าตาก, ให้ คน ขึ้น ระวาง ประศุ รักษา กำแพง
แข็ง ขัน, เจ้าตาก จึง สั่ง พวก ของ ท่าน ว่า:— “วัน
หนึ่ง ข้าว กิน เวลา เ็น แล้ว, ให้ ทูบ หม้อ ข้าว หม้อ แ่ง
เท หัง ข้าว ปลา อาหาร ให้ หมด สิ้น สูญ. พวก เรา
ถ้า ตาย ก็ ตาย ด้วย กัน, เป็น ก็ เป็น ด้วย กัน! พรุ่ง
นี้ เรา จะ พา กัน เข้า ไป กิน ข้าว เข้า เอา ใน เมือง!”

พอ ตก คำ ๆ เจ้าตาก ก็ พา พวก เข้า หัก พัง ประศุ
และ กำแพง; ชาวเมือง สู้ ไม่ ไหว, เจ้าตาก ก็ ตี เอา
เมือง ได้ สมคิด. แน่ะ พี่! ใคร่ กรวญ ดู เอะ!
เจ้าตาก ท่าน เก่ง กล้าหาญ สำคัญ จริง ๆ นะ! ทูบ
หม้อ แดก แล้ว ตี เอา เมือง ได้!”

นาย ปอล จำเริญ ได้ ยิน นื่อง เล่า เรื่อง เจ้าตาก ได้
ความ ชัด ดี ก็ นึก ชม ไว้ ใน ใจ แล้ว ตอบ ว่า:—“เจ้า
ตาก กล้าหาญ จริง! มิ ได้ คิด แก่ ชีวิต, คิด แต่ จะ กู้
เมืองไทย ให้ เป็น เอกราช เท่านั้น! น่า ชม จริง!” ที่
ตรง นี้ ปอล จำเริญ เห็น ว่า ทาง ยัง ไกล อยู่ จึง ชวน
นื่อง จรูญ ให้ พุด ต่อ ๆ ไป จะได้ เดิน เพลิน ไม่ รู้ สึก
เหนื่อย ว่า:— “แน่ะ ขวง! เรื่อง แกรง, เรื่อง หม้อ
ของ คน กล้าหาญ อื่น ๆ นอก จาก เจ้าตาก พี่ ก็ มี อยู่
เหมือน กัน!”

—“เอ๊ะ! เป็น เรื่อง ทูบ หม้อ ได้ เมือง อีก เรื่อง
หนึ่ง หรือ?”

—“เปล่า! ไม่ใช่ เรื่อง ทูบ หม้อ, เป็น เรื่อง
ขาย หม้อ ต่าง หาก แต่ ลง ปลาย ก็ ดี ได้ เมือง เหมือน
อย่าง เจ้าตาก เหมือน กัน! นี่ แน่ นื่อง! พี่ จะ ว่า
ให้ พี่! ใน สมัย โบราณ ก่อน เวลา เจ้าตาก ตัง พัน
กว่า ปี, ยังมี นาย คน หนึ่ง ชื่อ อากาโทเกลส เป็น

บุตร ของ คน ทำ หม้อ ขाय อยู่ ใน เกาะ ชีชีลี ซึ่ง
ตั้ง อยู่ ระหว่าง ประเทศ อิตาลี กับ ประเทศ ออฟริกา.
เมื่อ นาย อากาโทเกลส นั้น อายุ ครบ ๑๘ ปี ก็ ได้ เข้า ไป
รับ ราชการ เป็น ทหาร ตาม ขรรมนิยม, ประพฤติ
ตน ดี, ได้ มี ความ ชอบ รับ หน้า ที่ เป็น นาย ทหาร
ตาม ลำดับ ชั้น ขึ้น ไป จน ภายหลัง ชาวเกาะ ชีชีลี นั้น
ได้ เชิญ นาย อากาโทเกลส ให้ เป็น แม่ทัพ รักษา เกาะ
ชีชีลี นั้น มี อำนาจ ราว กับ ว่า ได้ เป็น เจ้า เกาะ
ก็ว่าได้.

ขณะ นั้น พวก แหก ออฟริกา ชาว เมือง การ์ทาส
มัก รังแก ชาวเกาะ ชีชีลี เสมอ มิ ได้ หยุด, เขา แล่น
เรือใบ มา ปล้น สะตม อย่าง ที่ เขา เรียก ว่า พวก
สลัด, ทำให้ ชาวเกาะ ชีชีลี เคียด ร้อน มิ ใช่น้อย.
ภายหลัง ท่าน อากาโทเกลส ผู้ รักษา เกาะ ก็ เตรียม
เรือ ฉลอม อย่าง โบราณ ประมาณ สัก ๖๐ ลำ เศษ,
ยก พลทหาร ชาวเกาะ ชีชีลี ไป ประมาณ สัก ห้าร้อย คน
กว่าๆ แล้ว แล่น ใบ ข้าม ไป ถึง เมือง การ์ทาส.

พอ ข้าม ทะเล เข้า ไป ถึง แล้ว, อากาโทเกลส เห็น ว่า ฝ่าย แยก เขา มาก มาย กว่า ทหาร ของ ตน ตั้ง สี่ เท่า ห้า เท่า, อากาโทเกลส เกรง ว่า ทหาร ของ ตน รู้ เข้า ก็ จะ เสีย ใจ ไม่ เป็น อัน จะ อยู่ สู้รบ, ก็ พุด เอา ใจ ทหาร ของ ตน ว่า:— “นี่แน่ะ! พวก เรา! บัดนี้ ก็ ถึง บ้าน แยก มั่น แล้ว, ไหนๆ ใน บ้าน เมือง ของ เราๆ ก็ อยู่ กัน ไม่ เป็น สุข เพราะ อ้าย ศักดิ์ ฐิต ธิ์ เอง มา เบียดเบียน. ที่ นี้ ต้อง เอา ให้ ชนะ ให้ ได้ ละ พวก เรา! ถ้า ไม่ ชนะ ก็ ขอม ตาย หมด ด้วย กัน เสีย ทุก คน ดี กว่า!” พอ จัด แจง ตักเตือน พรัก พร้อม กัน แล้ว, อากาโทเกลส ก็ ให้ เฝ้า ผลิตาญ เรือ เสีย ให้ หมด, ไม่ คิด เสีย ตาย แก่ ชีวิต, หมาย อยู่ อย่าง เดียว ว่า ต้อง ตี แยก ให้ ได้, มิฉะนั้น ให้ ตาย หมด อยู่ ที่ นั้น. นี่ กล้าหาญ หรือ อย่างไร พ่อ จรูญ?”

—“แหม! เก่ง! น้า ขวัญ หนึ่ ดี ฝ่อ เจียว! ถ้า ถิ่น ได้ เป็น ทหาร เข้า ไป ใน นั้น ด้วย คน หนึ่ง ละ ก็

เมื่อเธอจะกลับไม่มีเสียแล้ว, ก็ต้องคิดเอาเมืองให้ได้นั่นเอง!”

—“อย่างนั้นซิ น้อง! พอทหารของอาคาโทเกลส ต่างไม่เป็นห่วงนี้, ห่วงโน่นแล้ว ไม่ทันได้นึกว่า ศัตรูมันจะมาก หรือจะน้อย นึกอยู่แต่เพียงเท่านั้นว่า ตนอยู่ในที่อับจนเสียแล้ว ไม่ชนะก็ต้องตายด้วยคมอาวุธของพวกแขกนั้นเอง!”

เมื่อการเป็นเช่นนี้แล้ว ต่างก็มานะขึ้นมา ชิงกันบุกรุกออกรบ, ถึงว่าข้าศึกมีมากกว่ากันเป็นกอง, พวกแขกก็พ่ายแพ้แก่ชาวเกาะซิชลี, อาคาโทเกลสก็เข้าเมืองการัทาสได้สมประสงค์.”

—“แหม! เก่งจริงอาคาโทเกลสคนนี้นะพี่!”

—“เก่งนะซี! และไม่ว่าแม่ทัพคนใดที่จะตีชนะเมืองได้นั้น ก็ต้องอาศัยความกล้าหาญนั้นเอง!” ถึงเมืองสวรรค์ก็เถอะ! นักบุญเปาโลเขายังสอนไว้ว่า “สวรรค์เปรียบเหมือนหนึ่งเมืองที่มีบ้อมคูประตูหอรบมั่นคงรอบข้าง, อาจ

สามารถ จะ เข้า เมือง นั้น ได้ ก็ แต่ คน กล้าหาญ, ไม่
กลัว ความ ยาก ยืน เข้มใจ ใน การ ที่ จะ บำเพ็ญ บุญ
กุศล ยินดี ขอม สละ เงิน ทอง ข้าว ของ และ ความ
สุข สนุก สบาย ของ คน เป็นต้น!”

—“เอ๊ะ! หลังกา เรือน ของ คุณป้า อยู่ นี้ แล้ว!
วัน นี้ เดิน ไม่ ยาก ทน เหนื่อย ก็ ถึง นะ!” หนู จรูญ
กำลัง คอย จ้อ แจ้ ไม่ ทน จะ ขาด คำ ก็ พอ ดี หนู
สำราญ ลูก ของ ป้า บุญมา วิ่ง เข้า มา จับ มือ ของ
พ่อ จรูญ ร้อง ลั่น ว่า:— “มา ไว้ย! มา เทอญ!
เข็ญ ไว้ย! เข็ญ เทอญ!” พลัง ก็ จูง มือ พ่อ จรูญ
เข้า ไป ไหว้ ป้า ด้วย กัน.

ความเพียร.

หัด หนึ่งสัปดาห์ หรือ ก็ ยาก ลำบาก อยู่
ต้อง หมั่น ดู หมั่น พัง ทัง หมั่น เขียน;
ตัว สะกด เล่า ก็ จำ หมั่น ร่ำ เรียง
เอา ความ เพียร ตั้ง ไว้ เป็น สำคัญ.

ถึง ปัญญา จะ ไม่ ดี แต่ มี เพียร
 หมั่น เลา เรียน คง จะ ได้ ไม่ เหน็ด,
 แต่ ตัว ปลูก นิด จ้อย น้อย เท่านั้น
 อดส่ำห้ หมั่น ทำ ที่ อยู่ ดู สบาย.

เรา เป็น คน ควร จะ เพียร หมั่น เรียน ร่ำ
 อดส่ำห้ จำ จด ไว้ คง ได้ หลาย,
 ก็ จะ ไม่ เสีย ที่ ที่ เป็น ชาย
 ถึง จะ ตาย ก็ มี ช่อ คน ลือชา;
 ถ้า พากเพียร เรียน ทำ ให้ ไปรุ่งปรุ
 ถึง อายุ จะ ลับ ดับ สังขาร
 ก็ คง ได้ ขึ้น สวรรค์ อย่า สงกา,
 บุญ โลก หน้า แทน โลก นี้ ยิ่ง ดี เออ !

บทที่ ๔๑

คำที่ใช้ตัว ญ หญิง สะกด (ต่อไป).

บุญ ใจ—, นึก—, —บาป, —กุศล	รามัญ เมือง—ประเทศ
ขวัญ มั่ง—, ทำ—, —หนี้ ดี ผอ	ผลาญ ล้าง—, —ทรัพย์
เพ็ญ วัน—, เดือน—, บำ—	ราญ รอน—
อรัญ บำ—, —ประเทศ	เชิญ เชื้อ—, อัญ—, —ศีล
มอญ เมือง—, พม่า—	—:—
—:—	ชาญ เชี่ยว—, —ณรงค์
เจิญ —ใจ, บุค—	ฉาน เข้า—, —สมบัติ
เงิน —เรือ, —เกวียน	ชาน —หมาก, นอก—, —อ้อย
—:—	—:—

รามัญ ก็ แปลว่า มอญ. คน ล้าง ผลาญ ผู้ มี บุญ
คุณ เป็น คน ออกตัญญู. พระ ราชพิธี แรก นาขวัญ
คือ พิธี ไถนา ครั้งแรก. แต่ ก่อน ไทย ต้อง ส่งส่วย
น้ำ ทะเล ชุบสร ใส่ เกวียน ลาก เงิน ไป ให้ เขมร
ทุก ปี ดู ลำบาก แสนเจิญ. โบราณ ว่า เหาะ ได้

เพราะ ฉาน สมบัติ, สมัย นี้ เหาะ ได้ เพราะ อากาศ
 ยาน. จันทรคราส จะมี ได้ ก็ ใน วันเพ็ญ พระจันทร์
 ขึ้น เต็ม ดวง. ก็น อ้อย แล้ว อย่า เอา ชาน อ้อย ทั้ง
 ไว้ ที่ ชาน เรือน. ถ้า ล่วง เกิน เขา แต่ ไม่ แกล้ง, ก็
 ให้ ขอ โทษ เป็น ที่ ทำ ขวัญ เสีย ท้น ที่. ขอ เชิญ ท่าน
 จง บำเพ็ญ บุญ กุศล ไว้ ให้ มาก เทอญ, จะ มี ความ
 สุข สำนวน ใจ.

บทที่ ๔๒

จุด “เขียนตุน” ดูเล่น.

อัน ว่า พระเจ้า อีวอ่อง ผู้ ครอง ราชสมบัติ อยู่
 ใน เมือง โกแก้ง ใน ประเทศ จีน โบราณ ครั้ง สมัย
 เลียดก๊ก นั้น พระองค์ คิด แต่ จะ หา ความ สบาย เล่น
 สนุก สุข สำนวน วัน ยัง คำ, มิ ได้ เอา พระทัย ใส่ ใน
 ราชการ บ้าน เมือง. ขุนนาง ผู้ใหญ่ ที่มี สติ ปัญญา

สำหรับ จะ เพ็ด ทูล ทัดทาน ตักเตือน ก็ ระอา ลา พัก
ราชการ หมด, เหลือ แต่ ขุนนาง สอพลอ ประจบ
ประแจง ให้ พระเจ้า อีวอ่อง ทำ การ ต่างๆ ที่ ผิด
ประเพณี กษัตริย์.

วัน หนึ่ง พระองค์ ทรง ทอด พระเนตร เห็น นาง
ไปชู มเหสี มิ ได้ ย้ม แยม ตาม ที่ เคย ก็ ทรง รำคาญ
พระทัย นั้, คิด จะ ใคร่ ให้ นาง ไปชู สำรวล ย้มแยม
บ้าง. พระเจ้า อีวอ่อง จึง ตรัส ว่า:— “ผู้ใด จะ กระทำ
ให้ นาง ไปชู หัวเราะ ได้ เรา จะ ให้ ทองคำ พัน ตำลึง
เป็น รางวัล.” ขุนนาง ผู้ หนึ่ง ขอ เชิญ เป็น คน ช่าง
พูด ขำนาญ การ ประจบ ประแจง จึง พูด ว่า:— “ซึ่ง
จะ ให้ พระมเหสี ทรง พระสรวล นั้น, ข้าพเจ้า เห็น
อุบาย อยู่ สิ่ง หนึ่ง. ขอ เชิญ พระองค์ พา นาง ไปชู ขึ้น
พลับ พลา สูง ซึ่ง ปลุก ไว้ บน ภูเขา สีนसान, ข้าพเจ้า
จะ ขึ้น ไป จุด ไฟ บน “เอียนตุน” ซึ่ง ทำ ไว้ สำหรับ
เป็น สัญญาณ นัด กองทัพ หัว เมือง.”

— คำ ว่า “เอียนตุน” นี้ แปล เป็น ภาษา ไทย
โบราณ ว่า “ร้านไฟ” และ ตาม ภาษา สมัย ทุก วัน นี้

ก็ คง จะ ว่า กระโจมไฟ อธิบาย คือ เป็น หอ คอย
 ชั่ง คน โบราณ เขา สร้าง ไว้ บน ยอด เขา ที่ สูง ๆ มี
 กลอง สำหรับ ไว้ ใบ หนึ่ง, มี เจ้าพนักงาน อยู่ รักษา.
 แม้น เมือง หลวง เกิด ศึก เมื่อ ไດ ก็ จุด เพลิง บน รัน
 ไฟ และ ตี กลอง เป็น สำคัญ. หัวเมือง ทัง ปวง เห็น
 แสง เพลิง และ ได้ ยิน กลอง สัญญาณ ก็ ยก กองทัพ
 มา ช่วย เมือง หลวง พร้อม กัน. การ ทำ สงคราม ทุก
 วัน นี บอ ก ข่า ว ทาง โทรเลข โทรศัพท์ กัน สะดวก ดี.
 แต่ ส่วน คน สมัย โบราณ นั้น เช่น ศึก พม่า มอญ ลาว
 ไทย เก่า ๆ ใช้ เอียนตุน จุด รัน ไฟ บอ ก ข่า ว ศึก
 กัน ทัง นั้น.

แล้ว เชื่อกัน ทูล ต่อ ไป ว่า:— “เมื่อ จุด เพลิง บน
 เอียนตุน ขึ้น ครั้ง นี, ทัพ หัว เมือง ทัง ปวง ก็ จะ ยก
 มา, แม้น ไม่ เห็น ข่า ศึก ก็ จะ ได้ ตาม กัน เอ็กเกริก;
 ข้าพเจ้า ใคร่ ครวญ เห็น ว่า นาง ไป ชู เห็น กองทัพ มา
 เก้อ กลับ ไป เปล่า, ก็ จะ ชอบ พระทัย ทรง พระ
 สรวล!”

พระเจ้า อิวอ่อง สั่ง ให้ จุด เพลิง ขึ้น ทุก เอียนตุน.

พระเจ้า อิวอ่อง ได้ ทรง พัง ก็ สรรเสริญ สติปัญญา ของ เช็กยู เห็น เป็น การ เล่น คบ กับ ตำแหน่ง กษัตริย์, ก็ สั่ง ให้ เช็กยู ไป จัด แฉก พลับพลา สูง ที่ จะ ทอด พระเนตร กองทัพ. ครั้น เวลา ค่ำ พระเจ้า อิวอ่อง จึง ตรัส สั่ง เช็กยู บังคับ ให้ เจ้า พนักงาน ตัก กลอง และ จุด เพลิง ขึ้น สว่าง ทุก เอียนตุน. พวก หัว เมือง สามัญ เอก โท ทั้ง ปวง ซึ่ง อยู่ ใกล้ เคียง

ครั้น เห็น แสง เพลิง บน รั้วไฟ นั้น ก็ ตกใจ สำคัญ
ว่า เมือง หลวง เกิด ศัก, ต่าง เมือง กะเกณฑ์ ทหาร,
เข้า กระบวน ทัพ ใน เวลา กลาง คืน; พอ รุ่งเช้า ก็ รีบ
ไป เมืองหลวง ตาม ระยะ ทาง ไกล และ ใกล้.

ครั้น กองทัพ หัวเมือง มา ถึง ชาน พระนคร พร้อม
กัน แล้ว, พระเจ้า อี้อ่อง จึง ตรัส ว่า:— “เรา ให้ จุฑ
เอียนตุน ดู เล่น ดอก! บ้าน เมือง หามี ศัก ศัตรู ไม่!
ท่าน พา กัน มา ไย? ให้ ลำบาก ขาก เข็ญ แก่ ทแก่แล้ว
ทหาร! จง กลับ ไป เมือง เกิด!” นายทัพ นายกอง
ทั้ง ปวง ได้ พัง รับสั่ง ดัง นั้น ก็ เสียใจ จึง คิด
ว่า:— “พระเจ้า อี้อ่อง เมือง หลวง ช่าง ไม่มี เมตตา
กรุณา บ้าง เลย! ชน แต่ จะ เล่น ก็ ให้ ร้อน ถึง หัว
เมือง, ต้อง มา ลำบาก ด้วย เล่า!” ต่าง คน ก็ นึก
น้อยใจ จึง ให้ ทหาร ม้วน ขง สำหรับ ทัพ, กลับ ไป
บ้าน เมือง ของ ตัว.

ขณะ นั้น นาง ไปชู นั้ ดู กองทัพ หัวเมือง หมด
ทั้ง มวล เมื่อ แรก ยก มา เห็น ผู้ คน โห่ร้อง คึกคัก

ทำท่าทาง ห้าวหาญ จะเอา ความ ชอบ; ครั้น ต้อง
กลับ ไป เปลา, ต่าง ก็ ทำ หน้า เกื้อ, ก้าว ขา มิ ไคร์
ออก; นาง ไป ชู คิ ด ชั น ชั น มา ใน ใจ จั ง ว่า:—“ช่าง
กระไร เลย! แต่ ล้วน คน เกื้อ เป็น หมั่น เป็น แสน
ที่ เดียว!” ว่า แล้ว ก็ ห้าวเราะ ชั น ต่อ หน้า พระที่นั่ง.

พระเจ้า อีวอ่อง เห็น นาง ไป ชู ห้าวเราะ ก็ สบาย
พระทัย ครั้น ทัพ หัวเมือง ทั้ง ปวง กลับ สิ้น แล้ว จั ง
ให้ หา เช็กฮู เข้า มา ตรัส ว่า:—“ช่าง คิ ด กล อุบาย
ชอบกล ดี จริ ง! ให้ นาง ไป ชู ห้าวเราะ ได้!” ว่า แล้ว
จั ง พระ ราชทาน ทองคำ ๔๐๐๐ เหยียญ ให้ เช็กฮู แล้ว
ก็ เสด็จ กลับ คืน พระ ราชวัง.

ต่อ มา ฝ่าย ชาเลเท เจ้าเมือง เกียงหยง จัดแจง
ทหารเอก ทหารเลว ที่ มี กำลั ง และ ฝีมือ เข้มแข็ง
เชียวชาญ ชำนาญ คี ก หลาย หมั่น คน, ให้ พุดเตเต่ง
เป็น ทัพ หน้า, บ้วนมัว เป็น ทัพ หลัง, ชาเลเท เป็น
ทัพ หลวง ยก มา ตี เมืองโกเก้ง.

พระเจ้า อิวอ่อง ได้ ทรง ทราบ ก็มี รับสั่ง ให้
ทหาร ขึ้น ไป จุดเพลิง บน เอียนตุน, สัญญาณ เรือก
ทัพ หั่ว เมือง มา ช่วย. ฝ่าย หั่ว เมือง แล เห็น แสง
เพลิง บน หอ ไฟ ก็ สำคัญ ว่า พระเจ้า อิวอ่อง จุดไฟ
เล่น เหมือน ครั้ง ก่อน, ต่าง เมือง ก็ มิ ได้ ยก มา ช่วย.

ฝ่าย ชาเลเท ชี่ม้า ขึ้น อยู่ หน้า เมือง โกเก้ง เห็น
ได้ ที่ ด้วย ไม่ ต้อง กลัว ทัพ กระหนาบ ก็ เข้า เมือง
ได้ โดย ง่าย บรรดา ขุนนาง สอพลอ ประจบ ประแจง
ล้วน ขวัญ หนี ดี ฝ่อ ไม่ เป็น อัน อยู่ สุรรบ ชาเลเท ก็ ไถ่
ฆ่า พัน ทหาร ชาว เมือง โกเก้ง เป็น อลหม่าน, แล้ว เข้า
ล้อม จับ พระเจ้า อิวอ่อง กับ ขุนนาง ข้าราชการ ผลาญ
ชีวิต เสีย ทั้ง สิ้น.

เมื่อ จวน ค่ำ ใกล้เคียง ชีวิต จะ อาสัญ นั้น พระเจ้า
อิวอ่อง ทรง พระกันแสง รับสั่ง ว่า:— “ครั้ง นี้ เรา ถึง
ที่ อับ จน แล้ว ทหาร หั่ว เมือง ไม่ ยก มา ช่วย เพราะ
โทษ ที่ เรา ทำ ผิด ประเพณี กษัตริย์ หลอก ลวง เขา เล่น
คราว ก่อน เพื่อ จะ ให้ นาง ไป ชู้ บั้มแบ้ม นั้นเอง!”

บทที่ ๔๓

คำที่ใช้ตัว ญ หญิง ใน คำ.

หญ่า—แพรก, สนาม— อนุญาตไป—, ขอ—, มี—
 ญาตี—มิตร, —พี่น้อง, —วงศ์ อาญา โทษ—, —สิทธิ์, ศาล
 พระราช—

หญิง ผู้—ผู้ขาย, ขาย— ใหญ่—โต, ผู้—, ผู้หลัก ผู้—
 ยี่ (ญี่) เคื่อน—, เจ้าชายเจ้า— ญี่ปุ่น (ยี่ปุ่น) เมือง—,
 ประเทศ—

—:—

ญวน เมือง—, บ้าน—สามเสน ญาณ —ความรู้, วิชระ—,
 พระ—

ยวน —ใจ, ยั่ว— ยาน หู—, รถมจักร—, —พาหนะ

—:—

ญวน เข้ารีต เดิม ทรง ใช้ สอย เป็น ทหาร แมน
 ปืนใหญ่. พระผู้เป็นเจ้า ทรง พระญาณ จักญ แล
 เห็น เรา ได้ ทุก เมื่อ. วัว ไม่ กิน หญ้า อย่า ช่ม เขา.

อาดัม และเอวา เป็น บิดา มารดา เดิม ของ หญิง ชาย
 ทั้ง หลาย ใน โลก. พระราชพิธี ได้ ชิง ชำ มี่ ใน เดือน ยี่.
 คน ดี ไม่ ผ่า ฟัน อาญา พระ ศาสนา และ อาญา ของ
 บ้านเมือง. คน มี ปรีชา ญาณ คิด อะไร มัก คิด โดย
 รอบ คอบ. หมอ ความ ทำ ความ ผิด ระเบียบ ศาสดา
 ก็ ไม่ อนุญาต ให้ ว่า ความ. อะไร เอ๋ย? อยู่ ดิน กิน
 หญ้า, อยู่ พืช กิน ลม, อยู่ ทะเล กิน ตม? — ม้า.
 (สัตว์ ม้า, ดาว ม้า, ปุ่ม ม้า) อะไร เอ๋ย? เจ๊ก ก็ มิ ไข่ เจ๊ก,
 ญวน ก็ มิ ไข่ ญวน ดี อวน บน บก? — แมงมุม.

บท ที่ ๔๔

อนุญาตให้ ปด !

ท่านปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ใหญ่ แต่ ก่อน ๆ เล่า ให้ ญาติ
 พี่ น้อง ฟัง สืบ ๆ กัน มา ว่า สมเด็จ พระเจ้า แผ่นดิน
 แต่ ก่อน องค์ หนึ่ง วัน หนึ่ง ไม่ สู้ สบาย พระทัย,
 จะ ไกร เทียว ทอด พระเนตร อะไร ๆ เล่น บ้าง พอ

สำราญ, จึงเสด็จ ทรง พระยา กุญชร ข้าง ที่นั่ง มี
 หญิง ชาย ข้าราชการ ขึ้น ขวดยาน ตาม เสด็จ ไป ด้วย
 มาก, เทียว ประพาส อยู่ จน เบิกบาน พระทัย แล้ว
 เมื่อ จะ กลับ ยัง กำลัง ประทับ ยืน ข้าง พระที่นั่ง อยู่
 ที่ สนามหญ้า หน้า พระลาน แล เห็น ศรีทนนไชย
 คน ฉลาด มี ปัญญา พุดจา หลักแหลม เฝ้า อยู่ ที่ นั้น ด้วย.

จึง ทรง ดำริ ว่า:— “อ้าย ศรีทนนไชย มัน เป็น
 คน มี ปัญญา เฉลียว ฉลาด เคย คิด แก่ ตัว ได้ มา หลาย
 ครั้ง แล้ว, คราว นี้ จะ ให้ มัน จน แก่ ปัญญา จง ได้”.
 สำคัญ พระทัย ว่า มัน คง สิ้น แด้ม เป็น แน่; จึง ตรัส
 ว่า:— “เฮ้ย! อ้าย ศรีทนนไชย! มึง เคย พุด มารยา
 ไปปด ดี กว่า ไคร ๆ, คราว นี้ มึง จง อุบาย โกหก ให้
 กู ลง ขาด คอ ข้าง ให้ ได้, ถ้า ไม่ ได้ กู จะ ลง อาญา
 จำคุก มึง!”

ศรีทนนไชย ถวาย บังคม แล้ว ทูล สอนอง พระ
 บัญชา ว่า:— “ขอเดชะ! ควร มี ควร แล้ว แต่ จะ
 ทรง โปรดเกล้า ฯ ข้า พระพุทธเจ้า กแล้ว จะ ฝึก

พระราชบัญญัติ บท ที่ ว่า “โกหก เจ้า, โกหก นาย
เป็น โทษ พุทธเจ้าค่ะ!”

—“เอาเถอะ! ไม่เป็นไร! กู อนุญาตให้!”

—“ขอเดชะ! ทรง โปรด พระราชทาน อนุญาต
แล้ว ก็ พอ ทำ ได้ แต่ จะ ทูล ปด ให้ เสด็จ ลง จาก คอ
ช้าง นั้น ไม่ได้! ถ้า พระองค์ ลง ประทับ อยู่ ช้าง ล่าง
แล้ว และ ทูล ปด ให้ เสด็จ ขึ้น ช้าง ดัง นั้น พอ จะ
ทำ ได้ พุทธเจ้าค่ะ!”

สมเด็จพระมหา กษัตริย์ ทรง ดำริ ว่า:— “ถ้า
เรา ลง อยู่ ช้าง ล่าง แล้ว, ถึง มัน จะ พุด อย่างไร ๆ ก็
จะ ไม่ ชี้ ช้าง กลับ เข้า วัง ใน วัน นี้ เลย! จะ ลง เรือ
กัญญา ชี ม้า ชี วอ กลับ ก็ได้! ครั้ง นี้ อ้าย ศรีทนนไชย
คง ไม่ พ้น อาญา เสีย แล้ว!” เมื่อ ดัง พระทัย ดัง นั้น
แล้ว ก็ เสด็จ ลง ประทับ อยู่ ยัง พื้น ดิน พลาท ตรีศ
เป็นที่ เขี่ย ๆ ว่า:— “เอา ชี! มึง จะ ปด อย่างไร ก็ ปด
ไป เร็ว ๆ!”

ศรีทนนไชย กราบ บังคม ทูล ว่า:— “ขอเดชะ! พระอาญา ไม่ พ้น เกล้าๆ เห็น จะ ไม่ ต้อง ปด ข้าง เพราะ ปด ให้ เสด็จ ลง จาก คอ ข้าง ได้ แล้ว! พุทธเจ้า ค่ะ!”

สมเด็จพระเจ้า แผ่นดิน ได้ สติ ละอวย พระทัย ทำ ข้ม แห้ง ตรัส เกื้อๆ ว่า:— “อ้าว! อ้าย ศรีทนน ไชย! ทำ ไหม มึง โกหก กู หวา!” แล้ว ก็ เสด็จ ขึ้น เข้า สู่ พระราชวัง.

“อันไหนพริบพริบง่ายแต่ฝ่ายปราชญ์, ใจฤาอาจ เอ่อมหิบบเอาพริบไหว”.

บท ที่ ๔๕

สำเร็จเพราะ รัก กัน.

๑ สอง แม่ ลูก ลง ไป นั่ง ข้าง สนาม
เห็น มด ง่าม มาก มั่ว อยู่ ทัว ถิ่น
ล้อม จักรวัด เกล่อน กลุ่ม จะ รุมกิน

ดู ไม่ สิ้น เก่ง กล้า ประดา กัน
 บ้าง ฤๅ ขา คร่า ปัก ไม่ หลีก หลบ
 จักร หัด ขบ, มด ฆ่า จน อาสัณ
 แล้ว ลาก ลง ตรง รู ที่ อยู่ มั่น
 ขอบกล ครัน ! ตัว ใหญ่ ๆ วาย ชั่ว.

๑ “ แปลก นะ แม่ ! แพ้ มด ตัว นิด ๆ
 อ้าย จักร หัด ใจ เสาะ หรือ แม่ จำ ? ”
 “ มัน ก็ ไม่ ใจ เสาะ ดอก แก้ว ตา !
 มัน เสี้ย ทำ เพราะ มด มัน พร้อม เพี้ยง
 มา เป็น หมู่ ทรู กัน ประชัน กัด
 ยิ่ง บ้อง ปัด ยิ่ง ประดง ไม่ พัง เสี่ยง
 มัน รัก กัน พร้อม หน้า หา เสี่ยง
 เอา ไว้ เลียง กัน ทัว ทุก ตัว ตน.

๑ เหมือน พวก เรา พี่ น้อง ร่วม ท้อง ไล่
 รัก กัน ไว้ ไม่ รวนเร ระเห ระหน
 จะ หา กิน เลียง ตัว ไม่ กลัว จน
 สำเร็จ ผล เห็น ประจักษ์ เพราะ รัก กัน.”

บทที่ ๔๖

คำที่ใช้ตัว ญ หญิง สะกด กลาง คำ.

กตัญญู คน—, —กตเวที บัญญัติ พระ—, ถือพระ—
 สัจญา คำ—, ทนังสือ—, ปัญญา สติ—, —หลักแหลม
 —บัตร

กฤษร —ข้าง บัญชี สมุด—, สมุท—
 บัญชา บังคับ—, ผู้—การ พัญชนะ ตัว สระ และ ตัว—
 เพรญญิก —ผู้เก็บเงิน วิญญาณ กายและ—, จิต—
 กุญแจ แม่—, ลูก—, ไช— ปัญหา ข้อ—, แกะ—

—:—

คน ที่ ไม่ ถือ ตาม สัจญา เป็น คน อสัจย์ อธรรม.
 คน อกตัญญู ไม่ รู้ บุญคุณ ใคร. พระบัญญัติ สิบ
 ประการ ใครๆ ก็ ควร ถือ. กตัญญู ต่อ บิดา มารดา
 จิน เขา ดี มาก. เอา ตัว พัญชนะ กับ ตัว สระ มา
 ต่อ กัน เข้า เกิด เป็น คำ ขึ้น. ไม่ พัง บังคับ บัญชา
 ของ ผู้ใหญ่ ก็ เท่า กับ หมิ่น ประมาท ท่าน เสีย ตรงๆ.
 วิญญาณ เป็น ของ ไม่ รู้ จัก ดาย. ปัญญา น้อย ย่อม

แพ้ ปัญญา มาก เป็น ขรรมดา. บริษัท ข่อม ต้อง มี
 เหรัญญิก สำหรับ เก็บ เงิน. หญิง ชาย พลเมือง ก็ มี
 ช่อ จด อยู่ ใน บัญชี สำมะโน ครว้ หมด ทุก คน. อะไร
 เอ่ย ? หีบ ใส่ ผ้าเหลือง กุญแจทั้ง เมือง ไข ไม่ ออก ?
 — ไข่ !

บทที่ ๔๗
 หนู เล่า ได้ ช้อ.

ใน ขณะ นั้น ที่ เมืองจัน ยังมี จัน คน หนึ่ง ช่อ
 เล่า ได้ ช้อ อายุ ประมาณ เจ็ดสิบ ปี, ชาว บ้าน สรร-
 เสริญ ว่า เป็น คน มี ความ กตัญญู อารี อารอบ แก่
 ญาติ พี่น้อง เพื่อน บ้าน ร้าย ถิ่น เป็น อัน มาก. บิดา
 มารดา ของ ตา เล่า ได้ ช้อ ก็ ยังมี ชีวิต บริบูรณ์ อยู่ ด้วย
 กัน ทั้ง สอง คน, ท่าน ได้ เห็น ลูก หลาน เหล่น ถึง
 ห้า ชั่ว คน เป็น บุญ อานิสงส์ แห่ง ความ กตัญญู ต่อ

พ่อ แม่ เป็น แม่ ด้วยว่า พระพุทฺธิเจ้า ทรง ตรัส ใน พระบัญญัติ ของ พระองค์ แล้ว ว่า “ใคร นับถือ บิดา มารดา อายุ จะ ได้ ยืน !”

ตา เล่า ได้ ชื่อนี้ แสดง ความ กตัญญู อย่าง แปลก อยู่ ชื่อนี้ หนึ่ง คือ ว่า ถ้า แก่ ไป ได้ ยืน ใคร เรียก ตัว แก่ว่า “ตา” ว่า “ลุง” ว่า “เฒ่าแก่” หรือ “ไต่เท้า” “เจ้าคุณ” แต่อย่างใด อย่าง หนึ่ง อย่าง ที่ เคย พุด กัน กับ ท่าน ผู้ มี อายุ เป็น ผู้ใหญ่ แล้ว แก่ ก็ โกรธ เคือง ห้าม ปราบ มิ ให้ เรียก ตัว เช่น นั้น อีก ต่อไป, ให้ เรียก ว่า “หนู” “พ่อ หนู” เหมือน อย่าง พุด กับ เด็ก ๆ เท่านั้น.

นี่ เด็ก จะ มิ เข้าใจ ว่า ตา เล่า ได้ ชื่อนี้ เป็น บ้า กระมัง ? ตัว อายุ ถึง เจ็ดสิบ ผมงอก แล้ว ยัง จะ ให้ เขา เรียก ว่า “หนู” อีก ทำ ไหม ? เขา ทำ เช่น นั้น มิ ใช่ เพราะ เป็น บ้า เป็น หลง อะไร เลย ! เขา ทำ เพราะ เขา มี ใจ กตัญญู ต่อ พ่อ แม่ ต่าง หาก ! เขา กล่าว ว่า เมื่อ คนอื่น เขา เรียก ตัว ว่า “ตา” ว่า “ลุง”

แล้ว บิดา มารดา ได้ ยิน เข้า, ท่าน ก็ จะ นึก เสีย ออก
 เสีย ใจ ไป ว่า “อ้อ! เขา เรียก ลูก เรา ว่า “ตา” เสีย
 แล้ว, นี่ เขา จะ มี เรียก เรา เอง ว่า “บรมปู่ ทวด
 จวน จะ เข้า โลง เสีย แล้ว หรือ?” ท่าน ก็ จะ เสีย ใจ
 ถึง แก่ ตาย ไป เร็ว; ตา เล่า ไล่ ชื่อ จึง บังคับ บัญชา
 กวดขัน นึก ให้ คน ทั้ง ปวง เรียก ตน ว่า “หนู เล่า ไล่
 ชื่อ” ดัง นั้น เสมอ.

ใน บาง วัน ตา เล่า ไล่ ชื่อ ยัง มี วิธี ทำ ความ
 กตัญญู เป็น พิเศษ กว่า นี้ อีก คือ แก่ เอา เสือ กางเกง
 สี, หมวก สี, เกือก สี, มา ไล่; เอา ก้อน อิฐ, เมล็ด
 กาน้ำ พก ให้ เต็ม กระเป๋า เอี่ยม เหมือน จะ แปลง ตัว
 ให้ เป็น เด็ก ๆ แล้ว ทำ เงิน เปะปะ, ยก มือ, ยก
 เท้า, วิ่ง กระโดด โดด เดิน เข้า ไป ใน ห้อง ของ พ่อแม่.

บัดเดียว แก่ คว่า เอา เมล็ด กาน้ำ ออก จาก กระ-
 เป๋า เอี่ยม มา ลง นั่ง ถ่าง ขา เล่น อีซัด อีเขี่ยน เสีย เฉย ๆ
 อย่าง เด็ก ที่ รู้ อยู่ บัดเดียว แก่ เอา ตุ๊กตุน ตุ๊กตา
 มา เล่น อด อย่าง ทารก; บัดเดียว ทำ ตุ๊กตา พลัด

ตก แดก ร้อง วอน:—“แม่ จำ! ซื่อให้ ไหม่ อีก ซื่อ!”
 บัดเดี๋ยว แก พุด สำออย แม่; บัดเดี๋ยว แก แกล้ง
 ถอด กลอน ประศุ ไซ ฤๅญแจ ไม่ ออก ร้อง ให้ แม่
 ช่วย เป็ด; บัดเดี๋ยว แก ทำ ไป ตัก น้ำ เดิน สะตุต
 หก ล้ม นอน กลิ้ง ตัว เปียก ร้อง เร็ว ให้ แม่ อุ้ม.

พ่อ แม่ เห็น ก็ กลั้น หัวเราะ ไม่ได้ ต้อง ไป ช่วย
 พุง ลูก ขึ้น เล่าไล่ซื่อ ยัง ทำ สะอื้น ไม่ หยุด ต้อง แม่
 เอา มือ ลูบ หลัง ปลอบ จึง จะ นิ่ง แก ทำ ไป ต่าง ๆ
 นานา หวัง ว่า พ่อแม่ ท่าน กำลั้ง มัว หา มัว ปลอบ อยู่
 ก็ จะ ได้ ลืม ทุกข์ ลืม แก่ ของ ตน ไป บ้าง เป็น วิธี
 ทำ ความ กตัญญู แปลก ประหลาด ยิ่ง กว่า ใคร ๆ และ
 ทุก วัน นี้ พวก จีน พวก ญวน และ ญี่ปุ่น ซึ่ง ยัง อ่าน
 หนังสือ จีน อยู่ ก็ ได้ อ่าน เรื่อง ของ ตา เล่าไล่ซื่อ ให้
 ลูก หลาน ฟัง อยู่ เสมอ.

เออ เรา พ่อ หนู ไทย ๆ ด้วย กัน! ไซ้ ว่า เรา จะ
 ต้อง เล่น ตก ให้ พ่อ แม่ ดู อย่าง กับ ตา เล่าไล่ซื่อ นี้
 ก็ หามิ ได้! เล่น อย่าง นี้ ก่อน อยู่ ข้าง จะ ผิด ธรรม-

นิยม มาก นั้ก, แต่ ที่ ไม่ ผิด เลย เรา ทุก คน ทำ ได้ และ เรา ทุก คน ควร ที่ จะ ต้อง ทำ คือ ควร จะ ต้อง ถือ ตาม พระบัญญัติ ที่ กล่าว ไว้ ว่า “ให้ นั้บ ถือ บิดา มารดา” ควร จะ ต้อง พัง บังคับ บัญชา, อยู่ ใน โอวาท คำสั่งสอน อยู่ เสมอ, ต้อง ช่วย เหลือ ใน กิจ ธุระ ของ พ่อ แม่ ที่ พ่อ จะ ช่วย เหลือ ได้.

เมื่อ บิดา มารดา เจ็บ ป่วย หรือ แก่ ชรา ลง ก็ ให้ ปฏิบัติ และ บำรุง เลี้ยง ท่าน ด้วย ความ รัก อย่าง ที่ ท่าน เคย ทำ แก่ เรา มา แต่ ก่อน; ครั้น รักษา ไม่ หาย กลับ ป่วย หนัก ลง เข้าใจ ว่า พระผู้เป็นเจ้า จะ ทรง ยก เอา ดวง วิญญาณ ของ ท่าน ไป เป็น มั่นคง แล้ว, ก็ ให้ ลูก ตักเตือน ให้ ท่าน อยู่ ใน ศีล ใน พร พลัง ให้ เชิญ พระสงฆ์ มา เข้มม เขื่อน และ กระทำ กิจ ศักดิ์ สิทธิ์ ฝ่าย ศาสนา โดย เรียบ ร้อย แล้ว เมื่อ ท่าน ถึง แก่ ความ ตาย แล้ว ก็ ให้ สวด ภาวนา ทำบุญ ให้ ท่าน อธิษ สง ให้ วิญญาณ ของ ท่าน เสมอ เป็น นิติย กว่า ชีวิต ตน จะ หา ไม่ ดัง นั้น จึง จะ สมควร ที่ ตน จะ ได้

รับ พระพร ซึ่ง พระผู้เป็นเจ้า ทรง ตรัส สัญญา ไว้ ว่า
จะ ประทาน ให้ แก่ ผู้ ที่ มี ความ กตัญญู นับถือ บิดา
มารดา ของ ตน.

ถ้า ลูก ไม่ นับถือ พ่อ แม่ แล้ว คง ไม่ พ้น อาญา
ของ พระองค์ เป็น แน่, ทั้ง คง เป็น ที่ เกลียด ชัง ของ
คน ทั่ว ไป. เขา จะ เดิน เหมิน ไป แห่ง หน คำบด ใด
ใคร ๆ ก็ จะ ชี้ หน้า ให้ กัน แล ดู ว่า:—“ ดู ชี ! อ้าย ลูก
อกตัญญู ต่อ พ่อ แม่ ! ” นำ ขาบ หน้า นั้ก.

๑ มโน มอบ พระผู้	เสวยสววรรค์,
แขน มอบ ถวาย ทรง ธรรม	เทิด เหล่า,
ดวงใจ มอบ เมีย ขวัญ	และ แม่,
เกียรติศักดิ์ รัก ของ ข้า	มอบ ไว้ แก่ ตัว.

(สมเด็จ พระรามาธิบดี ที่ VI)

บทที่ ๔๔

คำที่ใช้ตัว ฎ ชฎา ทั้ง สะกด และ ไม่ สะกด.

เจษฎา — จารย

ปราคฎ — ชัดเจน, เห็น—

ฎีกา ร้อง—, ใบ—, ถวาย—

กฏ (กฏหรือกระฎ) — พระ, - จิน

กรกฎาคม เดือน—

ชฎา มงกุฎ—

มงกุฎ (มงกุฎ) — ชฎา

ราชฎร — พลเมือง,

อาณาประชา—

กบฎ คิด—, — คิดไต่

ไตรปิฎก หนังสือพระ—,

ตุ้พระ—
๖

—:—

โกฏิ ล้าน—, — ปโกฏิ

โกศ พระ บรม—

ชฎ บำรง—, ที่บ—

กฏ — ทนาย, — ข้อ บังคับ

กต — ชู้, นก—, ปลา—, — ด้วยมือ

ชฎ พุด—, ฐ—, — เจน

—:—

ราชฎร ควร รัก ชื้อ แผ่นดิน เท่า กับ ที่ รัก ชื้อ
ของ ตนเอง. โลก โดย รอบ รังวัด ได้ สี่ โกฏิ เมตร

คือ ๒๕๐๐ โยชน์. น้ำประปา เริ่ม ใช้ ใน กรุงเทพฯ
 ครั้น แผ่นดิน สมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทร มหา
 วชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าฯ เจ้าอยู่หัว. ความ ชั่ว
 ช่ง ทำ ใน ที่ ลับ, คง ปรากฏ ชน ให้ เห็น ชัดเจน สัก
 วัน หนึ่ง. ตัดสิน ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย จึง เป็น
 ยุติธรรม. ธรรมเนียม ที่ กลอง ร้อง ฎีกา อย่าง เก่า
 เปลี่ยน เป็น ฟ้อง ร้อง ฎีกา เสีย แล้ว. ใน โบสถ์ วัด
 พระแก้ว มี พระพุทธรูป แก้ว มรกต สี เขียว. ถาง
 ป่า รก ชั่ว ให้ เตียน ง่าย กว่า ชำระ ใจ ให้ บริสุทธิ์
 สะอาด. ละครว้า แต่งตัว ใส่ ขญา, แต่ ละครพุด แต่ง
 ตัว เหมือน คน ขรรพดา. ถิ่น ไก่ สั้น พุด เสียง ไม่ ชัด.
 อะไรวะ? กต หั้ว ท้อง ป่อง — สาแหวก.

บทที่ ๔๙

ยิง กระสุน.

นาย มรกต อยู่ บ้าน ภูเขาแดง แขวง เมือง สิงห์
 วัน หนึ่ง ลง มา กรุงเทพฯ ไป สำนัก อาศัย ที่ บ้าน ตา

กัน ผู้ เป็น ลุง; บ้าน อยู่ ปาก คลอง ตลาด ตรง วัด กุฏิ
จีน ข้าม; พัก อยู่ สอง สาม ราตรี แล้ว ต่อ มา วันหนึ่ง
นาย มรกด พุด ขน กับ ตา กัน ว่า:— “ลุง จำ! ผม
อยาก จะ ขอ ปฏิทิน ศก ใหม่ อย่าง แผ่น โตๆ ขน ไป ไว้
ดู ที่ บ้าน สัก แผ่น หนึ่ง, จะ ขอ ชนิด ไหน ดี?”

ตา กัน แก จึง ไป หยิบ ปฏิทิน แผ่น ๑ ขน ให้ หลาน
ดู พลาบ บอก ว่า:— “ชนิด เคโอยามา นี้ ดี! ลุง ขอ
ไว้ เจ้า เอา ไป บ้าน เอะ!”

นาย มรกด ถาม ว่า:— “ปี ใหม่ นี้ มี พิธี ฉลอง
แห่ เสด็จ พระราช ดำเนิน แปลกๆ ใน เดือน อะไร บ้าง
หรือ? หลาน อยาก จะ ลง มา ดู!”

ตา กัน จึง ว่า:— “จะ ดู เมื่อ ไร ก็ ได้! การ พระ
ราช พิธี เสด็จ แห่ แหน ก็มี เรียบราย ไป แทบ ทุก
เดือน, เว้น แต่ ใน เดือน กรกฏา, สิงหาคม นั้น ไม่ ค่อย
เห็น มี งาน มี การ อะไร นัก, เพราะ เป็น ฤดู ฝน นอก
นั้น มา ดู ได้ ทุก เดือน!”

นาย มรกด จึง ว่า:— “การ เสด็จ พระราช ดำเนิน
อย่าง ที่ แด่ง พระองค์ ทรง ชฎา มหา มงกุฏ มี เครื่อง

แห่แห่นพร้อม, นั้นนะ จะมีเมื่อไรบ้าง? หลาน
อยากเห็น!”

ตา ก้น ตอบ ว่า:— “การที่จะได้ดูสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัว แต่งพระองค์ ทรง มงกุฏ, สวม ใส่ เครื่อง
อลงกต เหมือนแต่ก่อนนั้น ทาย ไม่ถูก; นานๆ จะ
ได้มีสักที! เมื่อครั้งแผ่นดินเก่าๆ ท่านมักทรง
บ่อบๆ แต่ถึงกระนั้นราษฎรก็ไม่ได้เห็นถนัดชัดเจน
อะไรนัก เพราะติดขัดเรื่องกฎหมาย ขณะนั้นหลวง
ห้าม แข็งแรง อยู่สักหน่อย!”

นาย มรกต ถาม ว่า:— “เอ๊ะ! กฎหมายโบราณ
ห้ามมิให้ดูกระบวนแห่หลวง อย่างนั้นเจี๊วหรือ?”

ตา ก้น ตอบ ว่า:— “อ้อ! ราษฎรจะมาดูนั้น
เขาไม่ห้าม แต่บังคับให้ก้มหน้าหมอบลงเสีย,
ห้ามไม่ให้ชะเง้อหน้าขึ้นมองดู, ถ้าจะดูกันจริงๆ
แล้ว ต้องค่อยๆ ก้ม พลาง ตะแคง ขายตาขโมย
ดูพลาง แส่นลำปาก!”

นาย มรกต จึง พุด ขึ้น ว่า:— “ก็แม้นว่าจะขึ้น
มองดูละ ก็จะเป็นอะไรไป?”

ตา กัน จึง ว่า:—“อ้า! แม่น ชื่น ไป มอง ดู, พวก
 ตำรวจ ก็ ไล่ เชียน ถ้า เสด็จ เรือ ตำรวจ ถือ กระสุน
 อยู่ หน้า เรือ พระที่นั่ง คอย ยิง, เช่น นั ราชฎร จึง ได้
 ดู ยาก เห็น ยาก; แต่ กฎหมาย บท นั เล็ก มา นาน
 แล้ว ตั้ง แต่ ครั้ง แผ่นดิน พระพุทธเลิศหล้านภาลัย
 รัชกาล ที่ สอง. คือ ครั้ง หนึ่ง พระองค์ ทรง เสด็จ
 กลับ จาก ทอด ถูนิ วัด จอมทอง, เรือ พระที่นั่ง มา
 ถึง หน้า กระจังม ตำน สาม แยก ต่อ คลอง บาง หลวง
 ทรง ได้ ยืน เสี่ยง ราชฎร ผู้ หนึ่ง ร้อง ถวาย ฎีกา ด้วย
 ปาก เปลา ว่า:— “โปรด ก่อน เจ้าข้าๆ” พระเจ้า
 อยู่หัว จึง แหวก พระวิสูตร ออก, ทอด พระเนตร
 เห็น ราชฎร ที่ ร้อง นั้น นัยน์ตา ปะทุ โลहित ไหล ไตรม
 หน้า ไป หมด; จึง มี รับสั่ง ให้ ได้ ถาม ได้ ความ ว่า
 ตำรวจ ช่ง ถือ กระสุน นั อยู่ หัวเรือ ห้าม ปราบ มิ ให้
 มอง ดู, ก็ หา พัง ไม่; ยัง ชื่น มอง พระมหากษัตริยา
 อยู่ เสมอ, ผิด ด้วย กฎ ข้อ บังคับ โบราณ ราช
 ประเพณี จึง ต้อง ยิง กระสุน ไป ถูก นัยน์ตา แดก.

เมื่อ ทรง ทราบ ได้ ฟัง ละออง ชูลี พระบาท, ก็
ทรง สลด พระราชหฤทัย จึง ดำรัส สั่ง ขุน ชนศักดิ์
เจ้าพนักงาน คลัง ผู้ ถือ ถุง เงิน อยู่ เบื้อง พระปฤษฎ-
ฆาณคีย์ ท้าย เรือ พระที่นั่ง ให้ จ่าย เงิน ชั่ง หนึ่ง พระ
ราชทาน ทำ ขวัญ ราษฎร ตา ปะทุ นั้น. แล้ว ต่อ มา
ด้วย อำนาจ ที่ พระองค์ ทรง พระเมตตา ปราบ แก่ ไพร
บ้าน พลเมือง มาก นัก, พระองค์ จึง ทรง โปรด ให้
เลิก กฎหมาย บัง กระสุน นั้น เสีย เป็น แต่ มือ ถือ
กระสุน เจื่อง่า น้าว ทำ ทำ ขยับ ๆ จะ ยิง เท่า นั้น.

มา เวลา สมัย ปัจจุบัน นี้ สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว
ทรง ถือ ราษฎร ทั้ง แผ่นดิน ว่า เป็น ลูก ทั้ง นั้น, ใคร
จะ ชมเชย มอง ดู พระองค์ ซึ่ง เป็น พระบิดา ก็ ได้
ตาม ชอบ ใจ ไม่มี ผิด.

ที่ นี้ นาย มรกต จึง พูด ขึ้น ว่า:—“ผม ดู กฎหมาย
โบราณ มัน ช่าง ฟั่น เฟือ รก ชั่ว ร้าย กาจ จริ่ง นะ!
ผม ไม่ ชอบ เลย! ผม ชอบ อย่าง ใหม่ นี้ ดี กว่า!”

ดา กัน แก จึง กล่าว ต่อ ไป ว่า:— “อย่า ว่า แต่
 หลาน เลย! ถึง คน อื่น เขา ก็ ชอบ เอา อย่าง ใหม่ นี
 เหมือน กัน! ไม่ ว่า ใคร ๆ หมด ล้วน แต่ ชอบ ไป ข้าง
 เมตดา กรุดา อยู่เอง, ไม่ชอบ ดุดัน เลย สัก คน เดียว!
 เดชะบุญ ธรรมเนียม ใหม่ มัก หัน ไป ข้าง เมตดา เสีย
 มาก แล้ว สม กับ พระคริสโตวาท ซึ่ง ตั้ง ความ รัก
 ไว้ เป็น คุณ ความ ดี อัน เอก ของ มนุษย์ และ ไม่ ว่า
 กฏ ข้อ กฏหมาย อัน ไฉ ซึ่ง ตั้ง ขึ้น ใหม่ ก็ เอียง ไป
 ข้าง เมตดา กรุดา เสีย มาก ผิด กัน กับ แต่ ก่อน ตั้ง
 ถ้าน เท่า โกฎิ เท่า ที่ เดียว; อาณาประชาราษฎร เรา จึง
 ค่อย เย็น อก เย็น ใจ ขึ้น มาก!”

บทที่ ๕๐
คำที่ใช้ตัว ฎ ปฏิก.

ปฏิบัติ —ไม่รับ, —ความเชื่อ	ปฏิบัติ กิจ—, —พระผู้ เป็นเจ้า
ปาฏิหาริย์ -มหัศจรรย์, -แสดงฤทธิ์	ปฏิสังขรณ์ -ซ่อมแซม, —ที่ชำรุด
ปฏิกุล —นำเกลียด	ปฏิบัติ ศัตรู หมู—, —ผู้ทำลาย
ปฏิสนธิ —บังเกิด	ปฏิญาณ รับ—สัญญา, —ว่า
ปฏิคม —ผู้ต้อนรับ คนไปมา	ปฏิมากร รูปพระ—
ปฏิสนธิ์ —ต้อนรับ, กระทำ—	ปฏิทิน หนังสือ—, ปุณ—

— : —

ปฏิทิน บอก เวลา วัน เดือน ปี. คน ปฏิเสธ พระ
เป็น คน ขี้ขลาด. หน้าที่ สำคัญ ของ มนุษย์ ใน โลก นี้
คือ ปฏิบัติ พระผู้เป็นเจ้า. ของ ปฏิกุล เป็น ของ

น่าเกลียด. เมื่อ ศาล เรียก ปณิญาณ คนๆ จะ ปฏิเสธ
หรือ อ้างความจริงไว้ไม่ได้ เป็นบาป. คนเลี้ยง
วัว ต้อง มี ปณิก. ตั้ง ปณิกไว้สำหรับ ปฏิสนธิการ
ต้อนรับแขก ผู้ไป มา. คน เลื่อมใส ศรัทธา ปฏิ-
สังขรณ์ ซ่อมแซม วัด วา อาราม มิให้ ทรุดโทรม.
พระศาสนาคริสต์ ห้าม มิ ให้ มุ่งร้าย ต่อ ศัตรู หมู่
ปฏิบัติ. การ ปาณินทรีย์ มหัจฉริยะ ต่างๆ เช่น คน หู
หนวก ตา บอด กลับ ได้ยิน ได้เห็น เป็น ประคติ, คน
ตาย แล้ว กลับ ฟื้น ขึ้น มา ใหม่ ฯลฯ พระมหาเยซูเจ้า
เคย ทรง กระทำ มา แล้ว ทั้ง สิ้น.

บท ที่ ๕๑
แรก นา ขวัญ.

“สิบ ปาก ว่า ไม่เท่า ตา เห็น” เป็น คำ สุภาษิต
ซึ่ง ใครๆ จะ ปฏิเสธ เสีย ไม่ได้ ว่า ไม่จริง, เพราะว่า
เราทุกคน ตั้งแต่แรก เป็น ลูก เด็ก เล็ก แดง จน

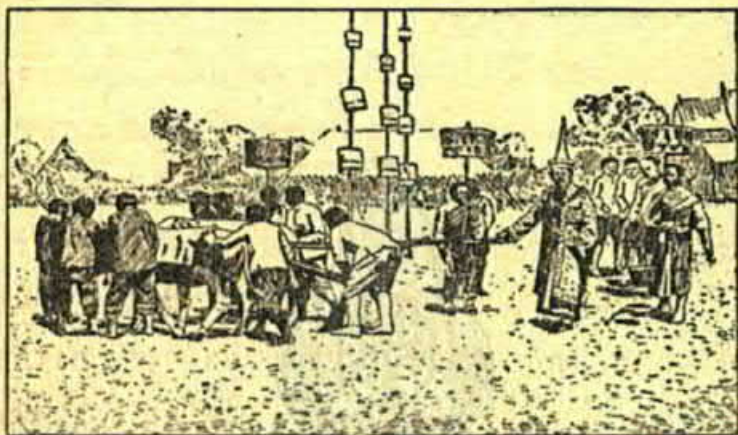
กระทั่ง ได้ เป็น ผู้ใหญ่ มัก เชื่อง่าย ก็ แต่ ใน ของ ที่
ได้ แล เห็น ด้วย ตา ของ ตน เอง.

เด็ก โดย มาก ซึ่ง มี วาจา สุภาพ ว่า “จ๊ะ จ๋า !
ขอรับ กระผม !” ใน ที่ อัน สมควร แล้ว เป็น เพราะ
ได้ ยิน พ่อ แม่ ของ ตน พุดจา ต้อนรับ ปฏิสันถาร คน
ที่ ไป มา หา สู้ เสีย ก่อน, ก็ เลย ปฏิบัติ ตาม กระทำ
ตาม.

ทหาร เล่า ที่ จะ ปลุก ใจ ให้ กล้า ก็ มี ใจ เพราะ
บอก อุบาย อิทธิปาฏิหาริย์ ด้วย วิธ เป้า เสก ลง เลข
ยันต์ พ้น ไม่ เข้า ยิง ไม่ ถูก เหล่า นี้ เมื่อ ไร, แต่ จะ
เป็น เพราะ นาย เอง นำ หน้า ออก สู้ ศัตรู หมู่ ปฏิบัติ
ต่าง หาก.

ชาวนา ก็ เหมือน กัน ! กษัตริย์ แต่ ไบราณ มา
กลัว ว่า ถ้า พระองค์ มิ ได้ ทำ ตัวอย่าง ให้ ดู คน โง่
เขลา เบา ปัญญา อาจ ถู เสีย ว่า การ ทำ ไร โทนา เป็น
การ ปฏิกุศล คำ ขำ เพราะ เปื่อน โคลน, พระองค์ จึง
ทรง พระอุตสาหะ โทนา ด้วย พระองค์ เอง เป็น

คราว แรก เสมอ ทุก ปี ให้ ต่าง คน ต่าง ถือ ว่า การ ทำ
นา เป็น การ มงคล แก่ บ้านเมือง.

พระยา แรกนา ก็ จับ คันไถ ๆ ไป.

ใน เมือง สยาม เรา นี้ ครั้ง โบราณ มี ปราภพ ว่า
ถ้า ถึง ฤดู ฝน ต้น ข้าว แล้ว สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว
ก็ ทรง ขึ้น พระราชยาน มี กระบวน แท้ ตาม เสด็จ ไป
ไถนา เป็น คราว แรก ใน พื้ แรก ไถนา นี้ ว่า มี ปฏัก
และ ไถ อยู่ สาม คู่, คู่ ที่ หนึ่ง เป็น ทอง, คู่ ที่ สอง

เป็นเงิน, คู่ที่สาม หุ้มผ้าแดงจดงามนัก ในงาน
มงคลนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรด ให้มีการ
ละเล่น สนุกสนาน ต่างๆ เช่น ตื่น ช้อง กลอง ชัย,
ประโคม ดุริยางค์ดนตรี เป่าแตรสังข์ เชิงแซ่ แล้ว
มีระบำ รำฟ้อน, เพลงขับ กั๋ป้า, ซ้ำเจ้าหงส์, ใต้
ลาวด, ลอด บ่วง และ อะไร ต่อ อะไร อีก.

ครั้น ภายหลัง มา พระเจ้าแผ่นดิน ไม่ ทรง โทนา
เอง ทรงโปรด ให้ พระยา คน หนึ่ง โถ แทน พระองค์
และ เพื่อ ที่ จะ ให้ เป็น มงคล แก่ ชาวนา อย่าง เดิม,
พระองค์ ทรง มอบ พระแสงขรรค์ อาชญาสิทธิ สำหรับ
แผ่นดิน ไว้ กับ พระยา แรกนา คน นั้น เจ้าแผ่นดิน
เป็น เหมือน หนึ่ง ออก จาก ตำแหน่ง กษัตริย์ อยู่ จำ
ศีล เจริญ เสวย สาม วัน และ พระยา แรกนา นั้น ต่าง
ว่า เป็น พระเจ้าแผ่นดิน แทน.

ใน สาม วัน นั้น พระยา แรกนา มี อำนาจ เป็น
พิเศษ คือ เวลา เข้า ถ้า ผู้ใด นำ ของ ไป ขาย ที่ ตลาด
ก็ มี เจ้าพนักงาน นาย ตลาด ไป เก็บ เบี้ย จาก ผู้ ที่ มา

ชาย ของ ทั้ง สาม วัน แล ถ้า เรือ กำปั่น ก็ ดี เรือใบ
ก็ ดี เกวียน ก็ ดี ที่ ผ่าน ผ่าน มา ต้อง เสีย ภาษี ที่ ผ่าน
ตาม กฎหมาย ใน สาม วัน นั้น เท่า ใด ก็ เป็น ผล
ประโยชน์ ของ พระยา แรกนา ทั้ง สิ้น ไม่ มี ใคร ขัด ขัน
ได้. ต่อ มา พระเจ้าแผ่นดิน ทรง เห็น ว่า ธรรมเนียม
นี้ รบกวน ชาว บ้าน มาก เกิน ไป จึง ทรง โปรด ให้
เลิก เสีย ให้ คง อยู่ แต่ พิธี แรกนา ซึ่ง เรียก ชื่อ อีก
อย่าง หนึ่ง ตาม คำ หลวง ว่า “พระราช พิธี จรด พระ
นั่ง คัล!”

ทุก วัน นี้ ถ้า ถึง วัน กำหนด แรกนา แล้ว, พระยา
แรกนา ก็ ไล่ เสือ เขย ระเบิด ชน ใน ไล่ เสือ คุ้ย
ชน นอก; ศิรชะ สวม กะหลอมพอก มี ยอด แหวม ๆ
เหมือน ขฎา.

กระบวนแห่ ที่ จะ ไป ท้องนา นั้น คน ถือ ธง
นำ หน้า กระบวน, พวก บโพน ทนาย นุ่ง ผ้า ตาโง
สวม เสือ แดง สะพาย ดาบ ผัก แดง บ้าง, เขียว บ้าง,
เงิน บ้าง, เดิน เป็น แถว ๆ; พวก มโหรี ดี กลอง,

เป่าปี่, ตีฉิ่ง กริ่งๆ มา; พวก โหระ เป่า แตรสังข์
เสียง วั๊ดๆ ตลอด ทาง มิได้ ขาด สาย.

การ ทำนา เป็น มงคล.

พระยา แรกนา
นั่ง ชี เสลี่ยง มี คน
หาม ล้วน แต่ง เสือ
สี, มี สัปทน บังสุรย์
พร้อม ทั้ง เครื่อง ขศ
ต่างๆ; ชุมนาง นุ่ง ผ้า
ไหม สวม เสือ เขียว
ระบับ; บ้าง ถือ เครื่อง
ขศ, บ้าง ถือ อาวุธ
เดิน ตาม หลัง, แล้ว
มี ทหาร แบบ โบราณ
ถือ หอก, ถือ ดาบ,
ถือ ตะบอง เป็น อาวุธ
อย่าง เก่า, ดู สลับ
สลอน แปลบ ปลาย
นัยน์ตา.

พอ กระบวน แห่ง มา ถึงทุ่งนา แล้ว, คึง ดัน สวด

อธิฐาน ขอให้ เมล็ด ข้าว ซึ่ง จะ หว่าน ลง ใน นา นั้น
 บังเกิด เป็น ข้าว กล้า มี ต้น มี รวง งอกงาม บริบูรณ์
 ทั่ว แผ่นดิน สยาม แล้ว พระยา แรกนา จับ เอา
 ผ้าลาย อย่าง มา นุ่ง ทับ ผ้า เดิม อีก ชิ้น หนึ่ง แล้ว ก็
 จับ คันไถ กับ ปฏึก หุ้ม สีแดง ไถ ตะ ไป ตาม ไร่ สาม
 รอบ, ไถ แปร โดย กว้าง สาม รอบ, แล้ว นาง เทพ

ชาวนา ใช้ เครื่อง ถุด ระทัด ทด น้ำ ขึ้น ใน นา.

คือ เจ้าจอม หม่อม เถา แก่ อีก สี่ คน หาบ กระเช้า ข้าว
 ปลุก มา ให้ พระยา ไปรย หว่าน ลง, พอ ไถ กลับ อีก

ชาวนาต่าง ก็ พา กัน ถอน กล้า, ดำข้าว.

สาม รอบ แล้ว จึง ปลด โค ออก จาก คันไถ พา ไป
 เลี้ยง ข้าวโพด, เลี้ยง น้ำ และ หญ้า ตาม แต่มัน จะ ชอบ
 กิน. พอ พระยา คู เลี้ยง วัว เสร็จ แล้ว ก็ ตั้ง กระบวน
 แห่ กลับ เป็น หมด การ แรกนา, นับ ว่า เป็น แบบ
 อย่าง อัน ดี สำหรับ ชาวนา ที่ จะ กระทำ ตาม ต่อ ไป.

ขาด แต่ เมื่อ สวด อธิษฐาน นั้น หา ได้ อธิษฐาน ถึง
 พระผู้เป็นเจ้า ผู้ ทรง บำรุง ข้าว ใน นา ปลา ใน น้ำ ให้
 งาม บริบูรณ์ ไม่. ถ้า ได้ อย่าง นี้ ก็ จะ เป็น แบบ อย่าง ๑
 ที่ สุด ที่ กษัตริย์ สามารถ จะ กระทำ ได้ ให้ ชาว ชน
 พล เมือง ของ ตน เห็น.

ส่วน ชาวนา ราษฎร ที่ มา ดู พระราชพิธี แรกนา
 ขวัญ นั้น พอ พระยา แรกนา กลับ, ยัง ไม่ ท้น พัน
 กันนา ไป ไกล ต่าง ก็ พา กัน แย่ง ชิง เก็บ เอา เมล็ด
 ข้าว ที่ พระยา พัง หว่าน ลง ใน นา นั้น จน แทบ ไม่
 เหลือ เลย สัก เมล็ด เดียว เอา ไป เจือ ปน ใน พันธุ์ ข้าว
 ปลุก ของ ตน ต่อ ไป ถือ ว่า เป็น สวัสดิมงคล.

บทที่ ๕๒
เต่า กับ หอยโข่ง.

๑ “อนิจจา! ขา ฉันทัน ที่ สุด
เดิน สะดุด ดุบ ๆ ตะกุก ตะกัก,
กระดอง คลุม หุ้ม หนั่ง กำบัง ลับ
หนัก เหมือน กับ แบก หลังคา ไป ป่าดง,
จะ โยก ข้าย ม่าย หน้ำ ก็ เกะ กะ,
ชะรอย พระ เสด็จ แสวง แก่ถึง สร้าง ส่ง ?
สร้าง นก เนื่อ เสือ ข้าง กวาง กระจง
ล้วน รูป ทรง มี เสน่ห์ ไม่ เก้ กัง.

๑ พอ สร้าง เรา คง เพลอ ละเมอ หลับ
กระดุก กลับ ปลิ้น ออก มา นอก หนั่ง
ผิด ทำนอง ต้อง คำน ให้ ศาล พัง!”
แม่เต่า คลั่ง คร่ำ ครวญ แล้ว ค่วน คลาน.

พบ หอยโข่ง ตรง เข้า เล่า แถลง
เรื่อง ถูก แถล้ง จะ ต้อง ไป พ้อง ศาล,
ว่า สร้าง หอย สร้าง เต่า ไม่ เข้า การ,
ทรมาน, อภัยศ หมด ราคา.

๑ หอยโข่ง ฟัง คำ เต่า ก็ กล่าว ค้าน
ว่า “ พระ ท่าน ให้ เธอ มี ถึง สี ขา,
ควร จะ ต้อง ไชโย โมทนา,
ยัง กลับ มา บ่น พร่ำ ร่ำ พิไร !
ดู ตัว อย่าง ฉนั้น นี้ ไม่ มี ขา,
เดิน ชั่ง ช้ำ ไซ้ ปาก ลาก ไถล,
ใคร จะ ว่า บ้า หลง ก็ ช่าง ใคร,
ไม่ เสีย ใจ แล้ว แต่ พระ กรุณา.

๑ เพียง เต่า เท้า สั้น เหมือน ท่าน นี้
ก็ ยังมี ผู้ ลำบาก ขาก ยิ่ง กว่า ! ”
เต่า ฟัง หอย ค่อย สบาย หาย โกลา
เลศ กัม หน้ำ อดทน ไม่ บ่น เอย-

บทที่ ๕๓

คำที่ใช้ตัว ร ฐาน สะกด และ ใช้ ไม่ สะกด.

ฐาน (ถาน) ถิ่น-, ส-, ประดิษ-, -ที่ เสรฐฐี—มหา-,—มั่งมี
 สันฐาน รูปพรรณ-, รูป- อฐี พระ-,—กระตุก
 อธิฐาน สวด-, คำ-, ตั้งสัจจะ- เชษฐา พระ-, พระ-ชิราช
 สันนิษฐาน -เข้าใจ, -ตกลงว่า ฐี -มนตรี-, -บาล,
 สยาม-

กนิษฐภคินี -คือ น้องหญิง ฐี -มานะ, มิจฉา-

—:—

กฐิน ทอด-, แท้- กระถิน ดอก-, ต้น-

—:—

รัฐบาล อาศัย ราษฎร เป็น กำลัง. คน ดี ตั้ง บ้าน
 เรือน เป็น หลัก ฐาน. คน มิจฉา ฐี ดีเตียน
 คน ดี ไป ต่างๆ. ประทุษร้าย ต่อ เจ้า ราว กับ คิด
 ร้าย ต่อชาติ. ทำ บุญ ให้ ทาน แล้ว ก็ ให้ อธิฐาน
 ส่วน กุศล ทุก คราว ไป. สาล ลง อาชญา โทษ แก่

คนผิด ได้หลายสถาน มีจำคุก และ ประหาร ชีวิต
เป็นต้น. สมุฏฐาน ต้น เหตุ ทำให้ เกิด โรค คือ ชาติ,
ฤดู, อายุ, กาล เป็นต้น. เขา มัก ทอด กฐิน กัน
ในราว เดือน ตุลาคม. ถึง เป็น ลูก เสรฐฐิ มหา เสรฐฐิ,
ก็อย่า พัง สันนิษฐาน เข้าใจ ว่า ตน ดี กว่า เขา เสีย แล้ว.

บทที่ ๕๔

ดาวิด ไม่ ประทุษร้าย ตอบ.

เมื่อ ครั้ง พระยา ดาวิด ยัง เป็น มหาตเล็ก ของ พระ
เจ้า เซอัล อยู่ ณ กองทัพ ของ พวก ฟิลิสทีน ได้ ยก
มา เหยียบ เข้า ไป ใน เขตแดน ยูเดา อัน เป็น รัฐเสมา
อาณาจักร ของ พระเจ้า เซอัล ใน กองทัพ แห่ง พวก
ฟิลิสทีน นั้น มี ทหาร เอก อยู่ คน หนึ่ง ชื่อ โกลีเยด,
รูปร่าง สัณฐาน ใหญ่โต ราว กับ ยักษ์ กำลัง แรงดั่ง
ราชสีห์ ร้อง ทำ ทาย พวก ยูเดา ว่า:— “เฮ้ย! พระเจ้า
เซอัล! ท่าน จง แต่ง ทหาร มาสู้รบ กัน กับ เรา ตัวต่อตัว

ถ้าทหาร ฝ่าย ไค แพ้ ก็ให้ ฝ่าย นั้น ขอม เป็น ข้า
แต่ โดย ดี! อย่า ให้ เดือด ร้อน ถึง ทหาร ทั้ง กองทัพ
เลย!”

ครั้ง นั้น ใน พวก ของ พระเจ้า เซอัล หา ได้ มี
ใคร อาจ ปฏิปาก รับ อาสา ไป สู้รบ กับ โคเลียด ไม่.
แต่ มหาเด็ก เด็ก ชา ของ พระเจ้า เซอัล คน หนึ่ง ชื่อ
ดาวิด เห็น พวก ทหาร อิสราแอล ล้วน แต่ พา กัน
ครั่น คร้าม ฝมื่อ ของ พวก ฟิลิสทีน เป็น กำลัง ก็ คิด
ว่า:— “ถ้า ปล่อย พวก ฟิลิสทีน ชาติ มิจฉาธิฐี ซึ่ง
มิได้ ปฏิบัติ กลัว เกรง พระพุทธิเจ้า ให้ ขึ้น เขาะเขี้ย
อยู่ ฉะนั้น ก็ เป็น เหมือน หนึ่ง ปล่อย ให้ เขา หมั่น
ประมาท ถึง พระบรม เสดษานุภาพ แห่ง พระพุทธิเจ้า
ด้วย” ให้ ละอาย ใจ แทน ชาติ อิสราแอล เป็น อัน มาก.
และ ถึง แม้ ว่า ขณะ นั้น ดาวิด ยัง เป็น แค่ เด็ก หนุ่ม
ก็จริง ก็ กล้า เข้า ขอ รับ อาสา ไป สู้รบ กับ โคเลียด
ตัว ต่อ ตัว พลัง เชอ สวด อธิษฐาน แด่ พระผู้เป็น
เจ้า ขอ พระองค์ ได้ เป็น ประหนึ่ง โล อัน วิเศษ
ป้องกัน รักษา ตน อย่า ให้ เสีย ที่ แก่ โคเลียด ชาติ

มิฉนาก็ได้ แล้ว เขาเอา ก้อนศิลา ผูก ไว้ เป็น ลูก
 ดิ่ง ชนิด หนึ่ง คล้าย กับ หนึ่ง “สตัก” ที่ เด็ก ไซ้ ยิง
 อะไร ๆ เล่น ใน ป่า แล้ว เหวี่ยง ขว้าง ไป เต็ม แรง;
 ก้อนศิลา ก็ หมุน หวีว ไป ใน อากาศ ไป ถูก จำเพาะ ตรง
 หน้า ผาก ของ โคลิเลียด เป็น แผล ลึก, โคลิเลียด ล้ม ลง
 อยู่ กับ ที่, ดาวิด จึง วิ่ง เข้า ไป ชัก คาบ ของ โคลิเลียด
 ออก จาก ฝ่า ทันที แล้ว ตัด เอา ศีรษะ มา ถวาย
 พระเจ้า เซอัล พวก ฟิเลสติน เห็น อย่าง นั้น ก็ ตก ใจ
 ไป ทั้ง กองทัพ พา กัน หนี เป็น อลหม่าน ไม่ เป็น อัน
 อยู่ สู้ รบ อีก ต่อ ไป, กองทัพ อิศราเอล ได้ ใจ ก็ ไหล
 คืบ ตาม ฆ่า พ้น พวก ฟิเลสติน ตาย เป็น อัน มาก.

ขณะ เมื่อ พระเจ้า เซอัล ยกทัพ กลับ มา ชาว
 อิศราเอล พา กัน ออก มา ต้อน รับ ด้วย ความ ยินดี
 อวย ชัย ถวาย พร ต่าง ๆ ว่า:— “ชโย! แก่ พระเจ้า
 เซอัล ผู้ ทรง ชนะ ศัตรู ได้ ตั้ง ร้อย ตั้ง พัน! ชโย! แก่
 ดาวิด พ่อ มหา จ้าเริญ ผู้ ชนะ ศัตรู ได้ ตั้ง หมื่น ตั้ง
 แสน ชโย!”

พระเจ้า เซาธ ได้ ทรง พัง ดัง นั้น ก็ น้อย พระทัย
บังเกิด ความ วิชา ผูก อาฆาต ใน ดาวิด ตั้ง แต่ นั้น มา
โดย ที่ ทรง สันนิษฐาน ว่า เป็น การ ดู หมิ่น พระองค์ ๆ
เป็น ถึง พระมหากษัตริย์ ราษฎร พลเมือง ยัง สรร-
เสริญ น้อย กว่า ดาวิด ซึ่ง เป็น เพียง มหาด เล็ก ของ
พระองค์ เท่า นั้น เมื่อ พระองค์ ทรง ถือ ที่ฐิมานะ เช่น
นี้ แล้ว แต่ อัฐ หนึ่ง สดางค์ เดียว พระองค์ ก็ มิ ได้ พระ
ราชทาน ให้ แก่ ดาวิด เลย, ทรง หมาย พระทัย แต่ จะ
ฆ่า เสีย ให้ ตาย อย่าง เดียว.

วัน หนึ่ง ดาวิด กำลัง คิด พิน ถวาย อยู่ หน้า พระ
ที่นั่ง พระเจ้า เซาธ ยัง กำลัง กริ้ว ผูก พยาบาท ใน
ดาวิด อยู่ ก็ ทรง ชัก พระแสง หอก พุ่ง ออก ไป ที่
ดาวิด โดย เต็ม กำลัง, เฉชะ บุญ ดาวิด หลบ เสีย ทัน
พระแสง หอก เลย ไป ผัง อยู่ กับ ฝา เสีย แน่น. ส่วน
ดาวิด ก็ หนี ออก จาก พระราชฐาน เอา ตัว รอด ไป ได้.

ภายหลัง เจ้า โยนาทัส ผู้เป็น พระราช โอรส พระ
องค์ ใหญ่ ของ พระเจ้า เซาธ ทรง ทูล ขอ พระราช

ทาน โทษ ให้ ดาวิด กลับ เข้า มา รับ ราชการ ได้ ตาม
 เดิม. พระเจ้าเซอัล ครั้น จะ ไม่ ทรง ขอม ก็ คิด
 ละอาย แก่ หมู่ เสนา ข้าราชการ ทั้ง หลาย จึง พระราช
 ทาน อนุญาต แต่ ก็ ยัง ทรง คิด ประทุษร้าย อยู่ เสมอ.
 วัน หนึ่ง พระเจ้าเซอัล หมาย พระทัย จะ แกล้ง ให้
 ดาวิด ไป ตาย ด้วย ฝีมือ ของ ข้าศึก จึง ตรัส แก่ ดาวิด
 ว่า:— “เจ้า จง ไป ปราบ ศัตรู คัด เอา หัว ของ ข้าศึก
 มา ให้ ข้าร้อย หนึ่ง ข้า จึง จะ ยก นาง มิซอล ลูก สาว
 ของ ข้า ซึ่งเป็น พระกนิษฐภคินี ของ เจ้า โยเนทัส นั้น
 ให้ เป็น ภรรยา!” แล้ว ก็ ทรง เหน็บ พลทหาร ให้
 ดาวิด เพียง เล็ก น้อย โดย สันนิษฐาน ใน พระทัย ว่า:—
 “ที่ ไหน มัน จะ รอด มา ได้!” พระเจ้าเซอัล ทรง
 แกล้ง ดาวิด ฉะนั้น อยู่ หลาย หน ก็ ไม่ สำเร็จ ด้วย ว่า
 พระองค์ ทรง บังคับ ให้ ดาวิด ทำ เช่น นี ครั่ง ไร, ดาวิด
 ก็ กลับ มา ได้ ทุก ที; พระองค์ ทรง บังคับ ให้ เอา หัว
 ข้าศึก มา เท่า ไร, ดาวิด ก็ เอา มา ถวาย สอง เท่า เสมอ
 ถึง กระนั้น ก็ ไม่ หาย ทั่ว กลับ ทำ ให้ พระองค์ ยิ่ง
 ทวี ความ พยาบาท มาก ขึ้น ทุก ที.

ฝ่าย เจ้า โยนะทัต ซึ่ง เป็น พระเชษฐา ของ นาง
มิชอล นั้น จะ ทูล ตักเตือน พระบิดา ให้ จด โทษ สัก
เท่าใด, พระเจ้า เซาล์ ก็ ไม่ ทรง เชื่อ ฟัง กลับ จะ
ประหาร ชีวิต เจ้า โยนะทัต เสีย อีก ด้วย ว่า เข้า กับ ผู้
ผิด เจ้า โยนะทัต เห็น ทูล ทักทวน พระบิดา ไม่ได้
แล้ว กลับ ว่า ถ้า คาวิต ขึ้น อยู่ นาน ไป ก็ จะ เป็น
อันตราย เป็น มั่นคง, พระองค์ จึง แะนะ นำ ให้ คาวิต
หลบ ไป เสีย ก่อน พอ หาย กริ้ว พระองค์ จึง จะ บอก
ให้ กลับ คาวิต จึง พา คน สนิท ของ ตน หนี ไป ซ่อน
อยู่ใน ถ้ำ อังคะตร์ ซึ่ง อยู่ใน ที่ เปลี่ยว โกลด จาก พระ
นคร. (ยังมี ต่อ ไป)

๑ ผุ่ง คน กำเนิด กล้าย	คลั่ง กัน
ใหญ่ ย่อม เพศ ผีว พรรณ	ต่าง บ้าง
ความรู้ อาจ เรียบน ท้น	กัน หมด
ยก แต่ ชั่ว ดี กระด้าง	อ่อน แก่ ฤา ไหว.

(สมเด็จพระรามาธิบดี ที่ V)

บทที่ ๕๕

คำที่ใช้ทั่ว ฐาน สะกด และ การันต์.

ฐานา — แต่ง ตั้ง
 ปฐม — เดิม, นคร—
 กุญชร ไรศ—, ^๕ ^๕ ชเรอน—
 —:—

ดิษฐ์ ประ—, เมือง อุดร—
 ประเสริฐ ของ—, —เลิศ ลา
 ปฐพี พัน—
 โอมฐี (โอรุ) พระ—, แยม
 พระ—

อฐ — พส, —ไฟ, —สดางค์
 อรรถ แจ้ง—, แสดง—คดี
 อัด — ให้งแน่น, แน่น อัด—

—:—
 อฐ — ปฐ, กระเบื้อง—
 อัด — ไรศ, —เอียน, —ออก

—:—

อฐ แต่ก่อน แผ่นหนา กว่า เดียว นี้. ถ้า ออก
 นอน มาก นึก มัก อัด ไรศ. สร้าง ตึก หลัง หนึ่ง สัน
 อฐ หลาย พัน แผ่น. ของ ดี, ของ หอม, ต้อง อัด
 ไว้ อย่า ให้ ระเหย. ให้ แกล้ง แจ้ง อรรถ แต่ สัจจา.
 เลิก ใช้ อฐ เปลี่ยน เป็น สดางค์ เมื่อ ปลาย รัชกาล

ที่ห้า. โทษ ประหาร ชีวิต เป็น โทษ อย่าง อุกฤษฏ์.
 อูฐ ถูก เข้า ให้ คน ขั้น ขี อย่าง กับ ข้าง. คน ใจ บุญ
 เป็น คน ประเสริฐ. อูฐ กับ ลา ใน เมือง อัฟริกา หา
 ได้ มาก. ขี เรือน กุญแจ เป็น โรค ที่ ติด กัน ได้. วัด
 ราชประดิษฐ์ อยู่ ติด กับ สวน สราญรมย์. อะไร เอ๋ย?
 สาม เสือ สิบ บาท, สาม โหร อ้อ, มึง วง มึง งา, คา
 ก้อน คม คาย ? — คน หาบ ครุ ตักน้ำ.

บทที่ ๕๖

ดาวิดไม่ ประทุษร้าย ดอบ (ต่อไป).

ครั้น พระเจ้า เซาธ ทรง ทราบ ว่า ดาวิด หนี ไป
 เสีย แล้ว ก็ เสด็จ ยก พลทหาร รีบ ตาม ไป จับ, ดำรัส
 สั่ง ให้ ทหาร ไป เทียว ค้น หา ใน แนว ป่า ใกล้เคียง ถ้า
 อดจะ ด้ร นั้น จน ทว่า ก็ ไม่ พบ; ส่วน พระองค์ กำลัง
 เมื่อย ถ้า มี พระ ประสงค์ จะ พัก ผ่อน พระกาย ให้
 หาย เหนื่อย ก็ เสด็จ เข้า ไป ใน ถ้ำ อดจะ ด้ร ที่ ดาวิด

กำลัง ซ่อน อยู่ แต่ หา เห็น ดาวิด ไม่, จึง ทอด พระ
องค์ ลง บรรทม จน หลับ สนิท มิ ได้ ระแวง สงสัย ว่า
ดาวิด จะ อยู่ ใน ถ้ำ นั้น ด้วย.

ฝ่าย สมักร พรรค พวก ของ ดาวิด เมื่อ เห็น พระ
เจ้า เซลัส บรรทม หลับ สนิท อยู่ อย่าง นั้น ก็ บอก กับ
ดาวิด ว่า:— “โอกาส มา ถึง ท่าน แล้ว, พระผู้เป็น
เจ้า บน สวรรค์ ทรง มอบ ศัตรู ผู้ คิด ประทุษร้าย ต่อ
ท่าน ให้ ตก อยู่ ใน เมือ มือ ของ ท่าน แล้ว, ท่าน จง
รับ ปลายทาง ชีวิต เสียเถิด!” ดาวิด ได้ยิน เขา ตกใจ
ตน เช่น นั้น ก็ ตั้ง สัจจาธิษฐาน ต่อ พระผู้เป็นเจ้า
ทันที ว่า:— “ขอ พระผู้เป็นเจ้า ทรง พระเจริญ!”
แล้ว ก็ บอก แก่ พรรค พวก ของ ตน ว่า:— “ซึ่ง ข้า จะ
เอื้อม มือ ไปแตะ ต้อง พระมหา กษัตริย์ อัน ประเสริฐ
ซึ่ง พระผู้เป็นเจ้า ทรง พระมหา กรุณา โปรด ประดิษ-
ฐาน ให้ ครอบครอง ชาติ ของ เรา นั้น เป็น ว่า หา มิ ได้!
แม้ แต่ พระเกศา เส้น เดียว ข้า ก็ จะ มิ คัด เลบ เป็น
อัน ชาติ!” ว่า แล้ว ดาวิด ก็ ค่อยๆ คลาน เข้า ไป ใกล้

ที่ สมเด็จพระเจ้า เซอร์ บรทม อยู่ นั้น ลอบ ตัด เอา
 ชาย เสื้อ ของ พระเจ้า เซอร์ มา ท่อน หนึ่ง แล้ว ก็ รีบ
 ออก มา เสี้ย จาก ถ้ำ กับ สมักร พรหม พวก, เมื่อ ออก
 จาก สถานที่ นั้น มา ห่าง ประมาณ สัก ชั่วโมง ก้อน อธิ
 ดก ต่าง ก็ พา กัน ร้อง เรียก พระเจ้า เซอร์ พลง ชู
 ท่อน เสื้อ ที่ ตัด ออก มา นั้น ให้ เห็น; พระเจ้า เซอร์
 ทรง ได้ ยิน ก็ จำ เสี่ยง ดาวิด ได้ พระองค์ จึง เสด็จ
 ออก มา ข้าง นอก โดย เร็ว ทอด พระเนตร เห็น ชาย
 เสื้อ ที่ ดาวิด ชู ขึ้น ให้ เห็น นั้น พลง ทรง พิศ ดุ มลอง
 พระองค์ เห็น ขาด ก็ ละอาย พระทัย ออก พระโขนง
 ตรัส แก่ ดาวิด ว่า:— “ดาวิด เอ๋ย! ดาวิด! พ่อ คิด ผิด
 เสี้ย แล้ว! พ่อ จะ ทำ ร้าย ลูก ๆ ยัง ไ้ ชีวิต พ่อ, ประ
 เสริฐ นั้! มา เกอะ ลูก ที่ รัก! มา เกอะ มา! พ่อ
 หาย โกรธ เจ้า แล้ว!” แล้ว ต่าง ก็ ได้ วิ่ง เข้า กอด รัด
 กัน ด้วย ความ รัก.

ครั้น ต่อ มา ไม่นาน นั้ พระเจ้า เซอร์ กลับ ทรง
 กริ้ว ดาวิด อีก ดาวิด ต้อง หนี เอา ตัว รอด เหมือน หน

หลัง ส่วนพระเจ้าเซอัลก็ยกทแกล้วทหารไล่ติดตามจะจับให้ได้ ก็ไม่สำเร็จ กลับไปตกอยู่ในเงื้อมมือของดาวิดอีกครั้งหนึ่ง คือพระองค์กำลังบรรทมหลับอยู่ในค่าย ดาวิดอุบายลอบเข้าไปในค่าย ถักเอาพระแสงข้างที่กับคนโททองของพระเจ้าเซอัลมาได้ แต่หาได้ทำอันตรายพระเจ้าเซอัลไม่ ครั้นพระเจ้าเซอัลตื่นบรรทมขึ้นรู้สึกพระองค์หาพระแสงขรรค์ไม่พบ จึงได้ทราบว่าดาวิดมาถักเอาไป ก็หายกลัว กลับประทานอภัยให้แก่ดาวิดดังคราวก่อน.

ฝ่ายดาวิดนั้น ถึงแม้ว่าพระเจ้าเซอัลกลัวมากสักเท่าไรๆ ก็มิได้ถือโทษโกรธตอบเลย คิดเมตตากรุณาพระเจ้าเซอัลอยู่เสมอ และเดชพระคุณของพระเจ้าทรงปกป้องรักษาดาวิดๆ ก็หาได้เป็นอันตรายไม่ ส่วนพระเจ้าเซอัลนั้น ชั้นเดิมพระผู้เป็นเจ้าก็หาได้ทรงเอาโทษทัณฑ์อันใดไม่, ทรงงดเว้นให้หลายครั้งหลายหน เพื่อเป็นโอกาส

ให้ พระองค์ กลับ พระทัย ได้ แต่ ครั้น พระองค์ ทรง
เห็น พระเจ้า เซลส์ ไม่ กลัว เกรง พระ พุทธิอาชญา แล้ว
พระองค์ ทรง บันดาล ให้ ดาวิด หนี ไป จน พระเจ้า
เซลส์ หา ตัว ไม่ พบ; และ เมื่อ พระเจ้า เซลส์ ไม่ มี
ดาวิด เป็น ที่ เกรง ขาม แก่ ศัตรู ของ พระองค์ มี พวก
ฟีลิสติน เป็น ต้น แล้ว - พวก ศัตรู เหล่า นั้น ก็ กำเริบ
ยกทัพ มา ล้อม พระนคร. พระเจ้า เซลส์ เห็น เหลือ
กำลัง ก็ เสียด พระทัย รับสั่ง ให้ มหาเด็ก คนสนิท
พิน พระองค์ ตาย ใน ที่ นั้น. พวก ฟีลิสติน เลย กวาด
ต้อน เอา อูฐ ลา ม้า แกะ และ ราชสมบัติ ของ พระองค์
ไป บ้าน เมือง ของ ตน เป็น อัน มาก.

ส่วน ชนชาติ ยูเดว บรรดา เหลือ อยู่ มิ ได้ เป็น
อันตราย ก็ พา กัน อัญเชิญ ดาวิด ขึ้น เสวยราชย์. เมือง
อิสราแอล จึง ได้ อยู่ เย็น เป็น สุข ต่อ ไป ตลอด กาล
นาน.

เรื่อง นี้ แหะละ เป็น ตัว อย่าง ชี้ ให้ เห็น ชัด ว่า
ความ อิจฉา ริษยา เป็น ความ ชั่วร้าย อย่าง อุกฤษฏ์ อาจ

นำ ความ ถำบาก ต่างๆ มา สู่ ตน และ ความ เมตตา
 กรุณา ไม่ ถือ โทษ โกรธ ตอบ เป็น ความ ดี อัน ประ
 เสริฐ ซึ่ง ไม่ ว่า พระ หรือ มนุษย์ ก็ ต้อง ชอบ ด้วย กัน
 ทั้ง นน.

บทที่ ๕๗

หนู ละเลิง.

๑ หนู ละเลิง เชิง คร้าน เรือง -
 อ่าน เขียน
 หนี โรงเรียน เที้ยว เตร์ เกลไกล
 ไป พบ แหก แบก กระบุง ทูน -
 ห้ว ไป

ส่ง เสียง ไกล “ โน้ม บึง ! ถั่ว มัน ๆ ! ”

หนู ละเลิง อยาก ขाय เข้า ไป หา

ว่า “ บัง จำ ! ขอ ถั่ว ทูน ห้ว ฉั่น ! ”

แหก ก็ ขอม ขก กระบาย ส่ง ให้ พลัน,

ละเลิง ขัน คอ ข่น บ่น จะ คาย.

๑ พอ เห็น เจ็ก ร้อง ว่า “ปาโห่งโก้!”
ก็ ว่า “โอ้! งาน เช่น นี้ ที่ จะ ง่าย,
กระบุง เมา หาบ เร็ว ไม่ เหนื่อย กาย
แสน สบาย เพียง แต่ เดิน ได้ เงิน ตรา.”

พอ นึก แล้ว เข้า ไป หา ว่า “อา
ก่อ!

อ้าว จะ ขอ หาบ ขาย ได้ ไหม
จ้ะ?”

เจ็ก ก็ ว่า “ดี มาก! อยาก ก็ มา,
อ้าว จะ พา ล้อ ไป ขาย ด้วย กัน.”

๑ ละเลิง รับ ไล่ บ่า ทำ หน้า เบี้ยว,
อึด ใจ เดียว ร้อง ว่า “เจ็บ บ่า ฉั่น!”
เจ็ก ร้อง “โ้ย! อยาก ได้ อัฐ ต้อง กัด ฟัน.”
ละเลิง หัน ทิ้ง หาบ หลาบ ไป เลย.
ถึง ดิน ท่า พบ แม่ คำ ร้อง ขาย ของ

—“ซ้อ ฟอย ทอง กะละแม กิน แม่ เอ๊ย !”

ก็ เรยก เรือ แม่ค้า เข้า มา เกย

แม่ค้า เอ๊ย “หนู เจ้า เอา อะไร ?”

๑ ละเลิง ว่า “หนู ยัง ไม่ ซ้อ
ดอก !

แต่ จะ บอก หนู หน่อย จะ ได้
ไหม ?

แม่ ขาข ของ เคื่อง เชื้อ เป็น ยัง ไง ?

ได้ กำไร น้อย หรือ มาก หนู อยาก ทำ”

แม่ค้า ว่า “เอา อยู่ ! พ่อ หนู น้อย

ต้อง พาย ลอย เข้า สาย ถึง บ่าย คำ,

กว่า จะ ได้ เงิน มา ก็ หน้า ดำ,

แต่ ขาข จำ ต้อง ทน เพราะ จน ทรัพย์.”

๑ หนู ละเลิง คิด ว่า “อ้าว ! เขา ทั้ง สิ้น

ล้วน หา กิน หา อยู่ กู ต้อง กลับ

ไป โรงเรียน เขียน อ่าน คุณหาเร นับ

ไว้ สำหรับ ช่วย ตัว เมื่อ เติบโต.”

บทที่ ๕๘

คำที่ใช้ตัว ท (มณฑล) สะกด และ การันต์.

มณฑล	ปริ—, —กรุงเทพฯ	ไพฑูรย์	แก้ว—
บัณฑิต	เนติ—, ราช—	มณฑา	ดอก—, นาง—
ครุฑ	รูป—, นก—	มณฑา	ป พระ—, ยอด—
ทัณฑ์	โทษ—, ราช—, เทว—	พนาส์	ทัณฑ์ บัว—, ไพร—
เกณท์	—ทหาร, กะ—	เกาทัณฑ์	ลูก—, ยิง—

—:—

กริชา	เล่น—, การ—	กริชา	—ทัพ
กัณฑ์	เทศน์ สอง—, บทและ—	กัณฑ์	ยักษ์ ทศ—, —คือคอ
กรรม	พระเนตร พระ—คือ	กัน	บ้อง—, ติด—

หุตา

—:—

ป็น มณฑล นก สับ นับว่า เป็น ป็น เก่า โบราณ
ทั้ง นั้น. ใน บรรดา มณฑล ต่างๆ ของ ประเทศ สยาม
มณฑล กรุง เทพฯ เป็น มณฑล ที่ เล็ก ที่ สด. เมือง
ไทย แรก ได้ เกณท์ ทหาร ทัว ไป เมื่อ คริสต์ศักราช

๑๕๐๔. คำเทศน์ มหาชาติ แบ่ง เป็น ๑๓ กัณฑ์. เครื่อง
อาวุธ บุทธกัณฑ์ ย่อม เปลี่ยน แปลง ตาม สมัย. เรือ
จุฬาราช ออก ไป จันทบุรี ทุก วัน พุธ. การ เล่น กริชา
มัก มี เป็น งาน ปี ทุก โรงเรียน. ผิด ครั้ง แรก ควร ภาค
ทัณฑ์ ไว้. ทหาร ว่า:— “แม่ เจ้า โวย! อ้าย พวก โน้น
มัน ยัง เกาทัณฑ์ มา ดัง ห่า ฝน. จน มีด พ้า มั่ว ดิน น่ำ
กลัว จริง!” แม่ทัพ ตอบ ว่า:— “ดี แล้ว ลูก! จะ
ได้ ตี กัน ใน ร่ม! เย็น สบาย ดี!”

บทที่ ๕๙

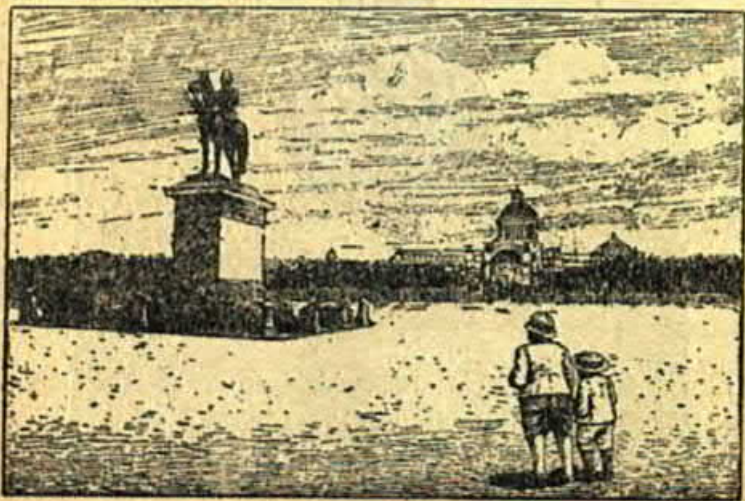
พระบิดา แห่ง ชาติ.

นาย มณฑา เป็น ชาว บ้าน นอก ลง มา อยู่ กรุง
เทพฯ กับ ลูก ผู้ มี บรรดา ศักดิ์ รับ ราชการ อยู่ ใน พระ
ราชวัง นาย มณฑา มา อยู่ ได้ ปี เศษๆ ลูก อยาก จะ
ไคร้ ให้ หลาน เห็น สถาน ที่ หลวง ต่างๆ และ รู้ จัก
ขนบ ธรรมเนียม ใน กรุง กับ เขา บ้าง, วันหนึ่ง จึง ได้
พา หลาน ไป ดู ปราสาท ราชมณเฑียร ตาม แต่ จะ พา
ไป ดู ได้.

วันหนึ่ง จึงได้พาหลานไปดูปราสาทราช มณเฑียร.

เมื่อ นาย มณฑา ได้ แล เห็น พระที่นั่ง อนันต
สมาคม ที่ สวน ดุสิต ก็ ปลื้ม ใจ นึก ชม ว่า สูง สง่า งาม,
ใหญ่ โต กว่า ปราสาท ราชฐาน พระที่นั่ง อื่นๆ; ข้าง
ใน ก็ แล ถ้วน ไป ด้วย แก้ว แกม ทอง, ศิลา ลาย ขัด
เลี่ยน เป็น เงาม วับ สลับ กับ สี ทอง ดู สด ใส ราว กับ
แก้ว ไพฑูรย์ ก็ ว่า ได้, ภายนอก เห็น พระบรมรูป ทรง
ม้า ตั้ง อยู่ กลาง พระลาน สูง ตระหง่าน สมทรง ทุก
อย่าง ทุก ประการ.

พระบรมรูป ทรงม้า สูง ตระหง่าน สมทรง.

ท่าน ลุง จิง ช้าง ว่า:— “พระที่นั่ง องค์ น
เริ่ม สร้าง ขึ้น เมื่อ แผ่นดิน พระพุทธเจ้าหลวง รัชกาล
ที่ ห้า เพิ่ง จะ แล้วๆ ใน แผ่นดิน ของ พระบาท สมเด็จพระ
พระรามาธิบดี ที่ หก รัชกาล ปัจจุบัน นี้ เอง! นี่ แหะ
หลาน! ปราสาท ราชฐาน องค์ นี้ จะ เป็น ที่ เชิด ชู
พระบารมี ของ พระองค์ ที่ ออก พระนาม มา นี้ และ
เป็น ที่ ชู เกียรติยศ ของ ชาติ ไทย สัน กาล นาน นั้!”

ภายใน พระราชวังหลวง.

ว่า แล้ว ท่าน ลุง ก็ พา หลาน ไป ดู หอ พิพิธภัณฑ
ซึ่ง ตั้ง อยู่ ที่ วังหน้า ข้าง ท้อง พระเมรุ สนามหลวง
นาย มณฑา เข้า ไป ดู ก็ ชอบ ชม สิ่ง ของ ต่างๆ ซึ่ง

เก็บ รักษา ไว้ ใน นั้น เป็น ต้น ว่า นก เณร ช้าง ละมั่ง
 กวาง อีเก้ง ซึ่ง เป็น สัตว์ เมืองไทยๆ ที่ เขา รักษา ไว้
 ให้ ดูราว กับ สัตว์ เป็นๆ กับ ทั้ง ได้ ดู เครื่อง อาวุธยุทธ
 ภัณฑ์ ของ โบราณ เช่น ธนู หน้าไม้ เกาทัณฑ์ ปืน จ่ารง
 มณฑก นก สับ คาบ ชุด ครั่ง กรุงเก่า, กรุง สุโขทัย
 เป็นต้น ล้วน มี บ้าย บอก ชื่อ บอก เจ้า ของ เดิม ไว้
 พร้อม เสริม.

นาย มณฑา จึง ถาม ท่าน ลุง ว่า:— “คุณ ลุง
 ขอรับ! ผม ดู อาวุธ เครื่อง រប ของ โบราณ ช่าง มี
 มาก ต่อ มาก จริงๆ, กษัตริย์ แต่ ก่อนๆ จะ รอย จะ ไม่
 พอ พระทัย อยู่ ใน ปราสาท ราชวัง ให้ สบายๆ กระทบ
 จึง พอ พระทัย แต่ ใน การ រប!” ลุง ตอบ ว่า:— “ไม่
 ใช่ออย่างนั้น! หลาน เข้าใจผิด! กษัตริย์ ครั้น โบราณ
 ก็ ดี สมัย นี้ ก็ ดี, ไข่ จะ พอ พระทัย แต่ การ เกณฑ์
 ราษฎร ให้ ไป สึก สงคราม ถ้ามก เปลาๆ ก็ หา มิ ได้!
 พระองค์ จำเป็น ต้อง ทำ อย่าง นี้ ก็ เพื่อ จะ ป้องกัน
 มิให้ ข้าศึก ศัตรู มา เบียดเบียน ชาติ ต่าง หาก, หา ไม่

ที่ โหน พวก บัณฑิต และ สมณาจารย์ กับ อาณา ประชา
 ราษฎร จะ ได้ ทำ มา หา กิน อยู่ เย็น เป็น สุข ได้ เล่า!”

นี่ แน่ะ เจ้า มณฑา! ถ้า จะ ว่า ไป แล้ว พระ
 มหากษัตริย์ หรือ ประธานาธิบดี ซึ่ง เป็น หัว หน้า ของ
 ชาติ ต่าง ๆ พระผู้เป็นเจ้า ทรง ฝาก อำนาจ ราชทัณฑ์
 มิใช่ เพื่อ จะ ทำ อะไร ทำ ได้ เมื่อไร, พระองค์ ทรง
 ฝาก ให้ เป็น เหมือน หนังสือ พระบิดา ของ ชาติ, ราษฎร
 พลเมือง เป็น เหมือน บุตร! เจ้า นัก คู บ้าง เกอะ! ถ้า
 มี ใคร มา ข่มเหง บุตร แล้ว บิดา ก็ ต้อง ออก หน้า บ้อง
 กัน มิ ให้ บุตร เป็น อันตราย ฉนั้น ไດ ก็ ฉนั้น นั้น !
 แม้ ถึง ว่า เวลา นั้น บิดา จะ ร้อง เรียก ให้ ลูก หลาน
 ญาติ พี่ น้อง คน อื่น ๆ มา ช่วย ปราบ ผู้ ที่ มา รังแก
 อัน บรรดา ลูก หลาน ที่ ถูก เกณฑ์ ให้ ช่วย นั้น สมควร
 ละ หรือ ที่ จะ บ่น ว่า บิดา แก่ ลัง ให้ ตน ลำบาก! บุตร
 ก็ มี บิดา คอย ระวัง จัดการ ให้ ญาติ พี่ น้อง ช่วย บ้อง
 กัน มิ ให้ เป็น อันตราย ได้ นั้น ฉนั้น ไດ ส่วน พระมหา
 กษัตริย์ ก็ เหมือน กัน เมื่อ พระองค์ ทรง กะเกณฑ์
 พลเมือง ให้ ไป ทัพ ไป สึก ไซ้ ว่า พระองค์ ทรง แก่ ลัง

ให้ ราษฎร
ลำบาก เปล่า
เมื่อไร, พระ
องค์ทรงหวัง
ต่อ ความสุข
แห่งชาติต่าง
หาก!”

นาย มณ-
หา จึง ว่า กับ
ลุงว่า: “อ้อ!
ตามที่ คุณ
ลุง อธิ บาย
ด้วย เรื่อง
สงครามนั้นผม
ก็ เห็น ด้วย
แล้ว, แต่ที่
ยังไม่เห็นนั้น
คือ ข้อ ที่ว่า

งาน ราชฯ ภิเษก สมเด็จพระรามาธิบดีที่ VI.
(๑๘๑๑)

พระองค์ ทรง ปก ครอง ชาติ เสมือน หนึ่ง บิดา ปก
 ครอง ครอบ ครัว, พระองค์ จะ ทำ อย่าง ไร ด้วย ว่า
 บ้าน เมือง ก็ ใหญ่ โต พระองค์ จะ ตรวจ ตรา ดู แล ให้
 ทั่ว ถึง ได้ แล หรือ ?”

ลุง จึง อธิบาย ให้ หลาน ฟัง ว่า :— “พระองค์
 ไม่ได้ ทรง ตรวจ ตรา ด้วย พระองค์ เอง จน ทั่ว ขอบ
 ขัณฑสีมา อาณา จักร ดอก! พระองค์ เป็น แต่ เพียง
 บัญญัติ ตัว บท กฎหมาย ไว้ แล้ว พระองค์ ทรง ตั้ง เจ้า
 พนักงาน ที่ ช่อ ตรง ไว้ พระทัย ได้ ให้ เป็น ผู้ ดู แล
 รักษา ทำการ แทน พระองค์ เจ้าพนักงาน เหล่า นั้น แบ่ง
 เป็น หลาย แผนก ตาม หน้าที่ กิจการ ซึ่ง ตน จะ ต้อง
 ทำ, แผนก หนึ่ง ๆ นั้น เรียก ว่า กระทรวง มี เสนาบดี
 เป็น หัวหน้า และ มี อธิบดี เจ้า กรม และ เจ้า พนักงาน
 รอง ๆ ช่วย ค่อ ไป เป็น ชั้น ๆ นอก จาก นั้น พระองค์
 ยัง ทรง แบ่ง พระราช อาณาเขต เป็น ส่วน ๆ อีก ต่าง
 หาก เรียก ว่า มณฑล มี อุปราช และ สมุหเทศาภิบาล
 เป็น หัวหน้า และ มี บรรดา เจ้าเมือง, กรมการ, นาย
 อำเภอ, กำนัน, ผู้ใหญ่ บ้าน เป็น ผู้ ช่วย ควบคุม

ราษฎร ต่าง พระเนตร พระกรรณ เป็น ลำดับ กัน ไปตาม หน้า ที่ เช่น นี้ จึง กล่าว ได้ ว่า พระเจ้า แผ่นดิน เป็น เสมือน หนึ่ง พระบิดา ของ ราษฎร, ราษฎร จึง ควร ต้อง กตัญญู กตเวที ทด แทน คุณ ของ พระองค์ เสมือน หนึ่ง บุตร ทำให้ แก่ บิดา ฉะนั้น.”

นาย มณฑา จึง ว่า :— “ราษฎร จะ ถลอง พระเดช พระคุณ ของ พระองค์ ท่าน อย่างไร ? นาน ๆ จึง จะ ได้ เห็น พระองค์ สัก ที่ ! บาง คน ถึง กับ ไม่เคย เห็น เลย ก็ มี !”

ลุง จึง ว่า :— “อ้อ ! ที่ พลเมือง จะ ถลอง พระเดชพระคุณ ของ พระเจ้า แผ่นดิน นั้น ไม่ใช่ ของ ยาก อะไร ! คือ ต้อง อยู่ ใน ยุติธรรม ประพฤติ ตาม กฎหมาย บ้านเมือง และ เชื้อ ถ้อย พัง คำ เจ้าพนักงาน ของ พระองค์ ตาม ชอบ ชรรณ, เช่น จะ เรียก คำ ภาษี อากร ต่าง ๆ พลเมือง ก็ ต้อง ให้ ด้วย ยินดี จะ เกณฑ์ ให้ เป็น ทหาร เตรียม ไว้ ป้องกัน ชาติ เมื่อ จำเป็น หรือ ชน ที่ สุด สั่ง ให้ ไป ทัพ ไป สึก เพื่อ ป้องกัน มิ ให้ บ้านเมือง เป็น อันตราย ตน ก็ ต้อง ไป สู้ สึก ด้วย ความ เต็ม ใจ, ทำ การ ตาม หน้า ที่ โดย ไม่

เห็น แก่ ชีวิต หรือ ความ สุข สบาย ของ ตน ฝ่าย เดียว
แต่ ให้ นึก ถึง ความ สุข ของ บ้านเมือง เป็น ใหญ่ ฉะนั้น
แหละ จึง จะ ได้ เรียก ว่า เป็น ผู้ มี ความ กตัญญู ต่อ
พระมหา กษัตริย์ ซึ่ง เป็น พระบิดา แห่ง ชาติ !”

สถานี รถไฟ หัว ลำโพง.

โคลงไม้ ป่า.

ป่า หนาก	ป่า มะพร้าว	ป่า แสม
ป่า สัก	ป่า สะแก	ป่า ไม้
ป่า ช่อขย	ป่า เคี่ยม แด	ป่า จาก
ป่า แฝก	ป่า ตะไคร้	ป่า ตะคร้อ เต็งรัง.

(ของ โบราณ)

บทที่ ๒๐

คำที่ใช้ตัว ฒ (ผู้เฒ่า) และ ตัว ณ (ณอ).

วุฒิ คุณ—, —ไกร	ณาน เข้า—, —สมบัติ
อัมจันทร์ ชัน—, นัง บน—	มัชฌิม —วัย, —ยาม
วัฒนา อายุ—, เจริญ—การ	ณปน —กิจ คือ เมาศพ
พฤตมา —เฒ่า, —จารย์	อัชฌาสัย กิริยา—เรียบร้อย

—:—

พัฒน์ ชน—, พิ—, น้ำพระพิ—	พุธ วัน—, ดาว พระ—
พัค ไบก—, —วิ, อม—	พุทธ พระ—เจ้า, —ศาสนา
เฒ่า ผู้—ผู้แก่	พุค ดอก—, —ตาน
เท่า —กัน, —ใด	เถ้า ช้—, จิน—แก่

—:—

วัฒนา กับ พัฒน์ เป็น คำ เดียว กัน. หมอ ต้อง
เป็น ผู้ อัชฌาสัย ตี. ความ สะอาด จะ เรียก ว่า บา อายุ

วัฒนา ทำให้อายุยืน ก็ ถูก. การ เล่น ตี คลี ขี่ ม้า
 ชาว มัชฌิม ประเทศ เขต อินเดีย จำนวนมาก กัน มา นาน.
 กัน หนึ่ง โบราณ แบ่ง เป็น สาม ยาม ๆ คั่น เรียกว่า ปฐม
 ยาม, ยาม กลาง เรียกว่า มัชฌิมยาม และ ยาม ที่ สุด
 เรียก ปัจฉิมยาม. ลาว เรียก ตา ยาย ว่า “ พ่อ เฒ่า !
 แม่ เฒ่า ! ” พัฒนากกร กับ พัฒนาลัย เป็น ช่อ โรง หนึ่ง.
 อะไร เอ๊ย ? คั่น เฒ่า ขา ใบ วา เดียว ? — กลัวย.

การ พนัน ขุน พัฒน์ จัด เอา เปรี๊ยะ,
 ถึง คน เฉียบ เจ้า มือ คัง ลง กระเฒ่า !

บทที่ ๒๑

สาบาน.

ทำไม หนอ บาง คน พอ เอ๊ย ขึ้น ถึง เรื่อง อะไร
 บ้าง ต้อง อ้าง นาม พระพุทธรูปเจ้า, อ้าง เทวดา พ้า
 ดิน มา เป็น พยาน แห่ง ความ จริง ของ คน อยู่ เสมอ ?

เช่น ขอ ให้ พระ ลง โทษ ! ขอ ให้ พัว ฆ่า ! ขอ ให้
 ธรณีสู่ ! ดัง นี้ เป็น ต้น บาง คน ถึง กับ คำ
 ตัวเอง ด้วย คำ หยาบ ข้ำ ลามก ก็มี เช่น ขอ ให้ ตาย
 โหง ตาย ห่า ! ขอ ให้ งู เหา่ ตอด, งู งอด กัด และ
 อะไร ต่อ มี อะไร; คน สุภาพ พึง เป็น ที่ บา ด หู เหลือ
 เกิน คน จำพวก นี้ โบราณ ท่าน เรียก ว่า “คน ขี้ ปด
 สบถ มาก !”

ส่วน พระสมัย คือ พระศาสนา ก็ ยัง ปรับ คน
 จำพวก นี้ ว่า เป็น คน บาป เสีย ด้วย เพราะว่า ชีวิต
 เป็น ของ ประเสริฐ ซึ่ง พระ ทรง ประทาน ให้ แก่ คน
 เพื่อ จะ ได้ ฉลอง พระเดช พระคุณ ของ พระองค์ ไม่
 ไร เพื่อ จะ ทำ ให้ ใคร ๆ มา ล้าง ผลาญ เล่น เสีย เปลา
 เลย ! เหตุ ฉะนั้น คน ที่ มี กิริยา อัชฌาสัย สุภาพ ก็ ข้อม
 เกือบ คั้ง การ คำ แข่ง และการ สบถ สาบาน อัน หา
 ประโยชน์ มิ ได้ นี้ เป็น ขรรมดา.

ที่ จริ่ง การ สบถ สาบาน ตัว ใน เวลา อัน สมควร

เช่น ที่ศาล เมื่อจะเบิกความเป็นต้น ก็ไม่เป็นบาป
 หามิได้ กลับเป็นบุญต่างหาก เพราะเป็นเหมือน
 หนึ่ง ขอให้พระผู้เป็นเจ้าทรงดลใจให้พูดแต่คำ
 ที่เป็นจริง โดยไม่เติมไม่ตัด ไม่ปิดบังอำพราง
 ความเลย เพื่อเป็นที่อุดหนุนความยุติธรรมให้สำเร็จ.

ยังมีการสาบานอีกอย่าง ๑ ซึ่งมิใช่บาปไซ้
 กรรมอะไรเลย แต่ต้องทำให้ถูกต้องตามจารีต
 แห่งพระศาสนา คือ การสาบานตัว ถวายคำสัตย์
 ปฏิญาณ เวลาถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาว่าจะซื่อ
 ตรงต่อประเทศบ้านเมือง และพระมหากษัตริย์,
 ตามธรรมเนียมข้าราชการคริสตัง เขาทำกันอย่างนี้
 คือ ถึงกำหนดเจ้าพนักงานก็เชิญมหากางเขน และ
 พระคัมภีร์ “เอวังเยเลียว” มาตั้งไว้เหนือแท่น
 แห่งหนึ่ง มีพระสงฆ์องค์หนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่รับ
 ฟังคำสาบานนั้น แทนองค์พระผู้เป็นเจ้า และมี
 ข้าราชการผู้ใหญ่คนหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่รับฟังคำ
 สัตย์สัตญาณั้น แทนพระเจ้าแผ่นดิน.

เมื่อ ข้าราชการ คริสตัง ที่ จะ สาบาน ตัว นั้น เข้า
 ประชุม พร้อม กัน หน้า แท่น แล้ว, ข้าราชการ คน หนึ่ง
 ซึ่ง มี อายุ สูง และ คุณวุฒิ สมควร จะ อ่าน ได้ ก็ ยืน ขึ้น
 อ่าน คำ สาบาน นั้น เป็น ตอน ๆ และ ข้าราชการ ผู้ อื่น
 ก็ ว่า ไป ตาม ท่าน ว่า:— “ข้าพระพุทธเจ้า ขอ กระทำ
 สัตยานุสตัย สาบาน ตัว ต่อ หน้า พระผู้เป็นเจ้า ว่า
 ข้า พระพุทธเจ้า เต็ม ใจ สมักร ทำ ราชการ ถลอด พระ
 เเดช พระคุณ สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว ผู้ ทรง ปกครอง
 เสนา พุทธามาศย์ ราชฎร พลเมือง ให้ เป็น สุข;
 สัญญา ว่า ข้า พระพุทธเจ้า จะ ช่อ สัตย์ สุจริต ต่อ
 พระองค์, จะ ไม่ เอา ใจ ไป เผื่อแผ่ แก่ ใต้ ต่าง ต้าว
 ท้าว ต่าง แดน, จะ ไม่ คิด กบฏ ประทุษร้าย ด้วย กาย,
 ด้วย วาจา, ด้วย น้ำ จิต และ เดชะ ความ ช่อ สัตย์
 แห่ง คำ ปณิญาณ สัญญา แห่ง ข้า พระพุทธเจ้า น, ขอ
 พระผู้เป็นเจ้า ได้ ทรง โปรด อำนวย พร บำรุง รักษา
 ข้า พระพุทธเจ้า ให้ เจริญ วัฒนาการ ด้วย สิริ สวัสดิ์

พิพัฒน์ มงคล อายุ วรรณะ สุขะ พละ เป็น กาล
 ยัตถ์ ยาว ยิง ยง คง ทน; แล้ว เมื่อ ข้า พระพุทธเจ้า แก่
 เฒ่า ชรา ลง จะ ถึง แก่ ความ มรณภาพ ไซ้, ขอ
 พระองค์ ทรง บันดาล ให้ ข้าพระพุทธเจ้า ดัน ขน
 ใน ทิพยพิมาน สวรรค์ — เสวย ทิพยสมบัติ กับ ด้วย
 พระองค์ เป็น นิจกาล เทอญ !”

พอ เสร็จ คำ ว่า “เทอญ” แล้ว ข้าราชการ ที่ อ่าน
 คำ สาบาน นั้น ก็ เอา มือ ขวา วาง ลง เหนือ พระคัมภีร์
 เป็น สำคัญ ว่า เอา พระวาจา แห่ง พระพุทธเจ้า เป็น
 พยาน แห่ง ความ ซื่อ สัตย์ สุจริต ของ ตน พลาด ทำ
 สำคัญ มหา กางเขน เหนือ ตน ไว้ ด้วย แล้ว ก็ ถอย
 ออก ไป ให้ ห่าง หน่อย ให้ ท่าน ข้าราชการ ผู้ อื่น เข้า ไป
 ทำ สำคัญ แห่ง ความ สัตย์ ของ ตน ต่อ ไป ดุจ เดียว กัน.

ส่วน ข้าราชการ ใน พระพุทธ ศาสนา ก็ กระทำ
 สัตย์ สัจญา ด้วย คัม นามนต์ อัน เรียกว่า “น้ำ พระ
 พิพัฒน์ สัตยา” ซึ่ง ได้ เอา พระแสง ทรง ของ สมเด็จ
 พระเจ้าแผ่นดิน ซึ่ง หมาย ว่า เป็น อาญาสิทธิ์ แผ่นดิน

ซบ ลง ไว้ ก่อน ใคร กิน น้ำ นั้น เข้า ไป ก็ ถือ ว่า ถ้า
 คน ฝัน คำ ปณิธาน สัจจะ แล้ว คน ก็ ควร จะ ได้
 รับ พระราช อาญา ด้วย คม อาวุธ อัน ซบ ไว้ ใน น้ำ พระ
 พิพัฒน์ สัตยา นั้น.

ความไว้ใจ.

ไว้ ใจ ต่อ พระ หมาย	ดูจ สาย สมอ เรือ
เหนียว รัง ไว้ มั่น เพื่อ	มิ ให้ ลอย ไป ห่าง ไกล;
ผิด บ้าง เป็น คราว ครั่ง	ก็ เหมือน ดัง ที่ เรือ ไหว
แม่น ถึง กระนั้น ไซ้	จะ หลุด ลอย ก็ เช่น กัน.

77 62

Saint Louis-Marie de Montfort

COLLECTION SAINT - GABRIEL

No. 4